

MLADIKA

+ DRUŽINSKI LIST +

V S E B I N A M A R Č N E Š T E V I L K E

LEPA POLJANA Trop brez zvoncev (Janez Jalen) | Slovaška pota (Viktor Smolej) | Ta grba... (France Kunstelj) | Kukeci (dr. Angela Piskernik) | Gosposki hlapec (Ivan Zorec) | Betlehemski pastirji (Milica Prisojnik) ★ PESMI Oljska gora; Ženitnina v Kani (Mihael Utik) | Pomlad; V bolnišnici (Vinko Žitnik) ★ PISANO POLJE Finska (dr. Roman Savnik) | Kapljice (Anton Moder) | Nove knjige | Naše slike DOM IN DRUŽINA Jopič in hlačke (Eliza Skalický) | Dobra kuharica (M. R.) ★ ZABAVA IN ŠALA Epigrami (Rojen Komar) | Smešnice | Uganke in mreže

SLIKE Giovanni Bellini: Pietà | K članku Slovaška pota: Mihalski stolp, Jezuitska cerkev in rotovski stolp v Bratislavi | Finski slikarji: Albert Edelfelt: Na morju, Božja služba ob morju, Kristus in Magdalena, Žalost; Peka Halonen: Vožnja domov; Akseli Galèn-Kallela: Kmetški fantič | K članku Kapljice: razjedene apnenčeve skale in vodne tvorbe ter kapniki v Planinski jami

KROJNA PRILOGA Pripombe k ročnemu delu | Članki: Zdravilna zelišča na vrtiču pred hišo; »Delavna« moderna žena; Talenti naše hčerke; Mrzle noge; Omara za perilo; Nasveti | Nekaj modernih novosti v slikah za popoldanske, večerne in poročne obleke

---

DOBILISMO V OCENO

Priče trpljenja Gospodovega. Sedem evangeljskih legend. Spisal Giovanni Papini. Prevedel Vinko Beličič. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani 1940. Natisnila Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani ★ Salezijanski knjižici: Papež Pij XII.; Čudež sv. Januarija

---

Žrebanje knjižnih nagrad Družbe sv. Mohorja

Izžrebane so bile naslednje številke: 1311 (1. nagrada, knjig za 2500 din), 1333 (2. nagrada, knjig za 2000 din), 545 (3. nagrada, knjig za 1500 din), 861 (4. nagrada, knjig za 1000 din), 505, 20 (5. in 6. nagrada, knjig za 500 din), 1004, 1353, 993, 1224 (7.—10. nagrada, knjig za 250 din), 230, 1424, 1126, 1016, 1194 (11.—15. nagrada, knjig za 200 din), 894, 721, 870, 907, 1284, 1427, 158, 594, 315, 124 (16.—25. nagrada, knjig za 100 din), 151, 481, 166, 2, 1085, 575, 808, 65, 783, 99, 273, 1108, 915, 1300, 1272, 969, 259, 56, 291, 127 (26.—45. nagrada, knjig za 50 din). — Lastniki izžrebanih številk naj nam pošljejo kupone z navedbo svojega točnega naslova in s sporočilom, katere knjige naše založbe želé kot nagrado.

DRUŽBA SV. MOHORJA V CELJU

MLADIKA se tiska v Celju in izhaja točno prvega dne vsakega meseca ★ NAROČNINA za Mladiko je letno din 84.—, s krojno prilogo vred din 100.—. Da uprava ustreže najširšim slojem, sprejema naročnino tudi polletno (din 42.—) in četrtletno (din 21.—). V INOZEMSTVU pa stane din 100.—, s krojno prilogo din 116.—; v Ameriki dol. 2.—, s krojno prilogo dol. 2.40 ★ ČEKOVNI RAČUN imamo za Jugoslavijo v Ljubljani št. 11.412 Družba sv. Mohorja, Celje.

NAROČNINO IN REKLAMACIJE je pošiljati na naslov: UPRAVA MLADIKE V CELJU. Reklamirati se more vsakikrat le zadnja številka ★ ROKOPISI naj se pošiljajo na naslov: dr. Jože Pogačnik, tehnični urednik publikacij Družbe sv. Mohorja, Ljubljana, Poljanska c. 28, telefon 51-68 ★ UGANKARSKO GRADIVO sprejema Janko Moder v Dolu pri Ljubljani. Na isti naslov je pošiljati tudi rešitve ugank ★ IZDAJA Družba sv. Mohorja (dr. Franc Kotnik) v Celju. Za uredništvo: Fran Milavec, Celje. Tiska Mohorjeva tiskarna, registrirana zadruga z omejeno zavezo, v Celju (Fran Milavec, Celje)

TROP BREZ ZVONCEV

JANEZ JALEN

Oprezni ženini

Cvetni teden je pričela priletati črna kuretina na rastišča. Zapeli so prvi petelini. Pa se je vreme sprevrglo in so spet utihnili. V dolini je dež spral pajčevinasto mreno raz ozimine in travo. Vrh Rudnice in Studora je pobelil sneg. V gorah ga je padlo za dobro ped, ki je pa hitro skopnel, brž ko ga je obsijalo sonce.

Senice, ki so pozimi na oknih prosjačile za bučne pečke, so skoraj vse odletele v goščave. Strnadi so se z dvorišč porazgubili na polje in v senožeti. Na vrtovih pa so zagospodarili ščinkavci.

V jezeru so zagagale race. Taščica je požvižgajoče drobila od prvega svita do poznega mraka. Drug za drugim so se vračali ptiči z juga. Med hišami in skednji v vaseh so švigale prve lastovice. Rastoča pomlad, konec posta in bližnja velika noč so budili v ljudeh veselo voljo.

Hribarjev Peter je pa postajal od dne do dne bolj razmišljen. Vnema, da si čimprej postavi lastno streho, ga je minevala. Z Jerco sta nekam pridržano govorila. Oba sta se zavedala, da si nekaj prikrivata. Oba sta pa tudi vedela, da vsakega po svoje boli strel v Vojah.

Peter si svojega opazovanja in dognanja, kdo je najbrž v zgodnji pomladi ustrelil srnjaka v Vojah, ni upal nikomur razodeti. Stricu Tomažu bi bil rad zaupal in kar grdo se mu je zdelo, da mu ni. Prav on mu je pripomogel, da bo na jesen, če bo šlo vse po sreči, stanoval v lastni hiši in se mu ne bo treba ženiti na róke. Čeprav ne lahko, težila so ga že leta in še vedno je upravljal lovsko službo, mu je hodil pomagat, kadar koli je utegnil. Večkrat, ko sta zidala podstavek in žagala bruna, je že odprl usta, da bi povedal, pa se je vselej ustrašil. Stric bi mu utegnil oponesti, kako ga je svaril, naj se pri Tkalcu nikar ne prenagli, in on bi mu moral dati prav. In kdo ve, kaj bi mu stric nasvetoval ali pa celó zahteval. Najraje, da naj zgovor z Jerco podere, ko nikoli ni mogel kaj prida Tkalcu. Ljudem bi se dal v zóbe in kaj bi rekel Vencelj! Seveda, če bi mogel Boštjanu dokazati, da je bil res

on. Pa bi moral molčati in vsi bi rekli, da je Jerco pustil zavoljo Grmove Špelce. Pa je še tvegano, če bi ga Špelca marala, takega vetrnjaka, kakor bi upravičeno mislila. In če bi tudi privolila, naj povpraša zanjo pri očetu, bi mu utegnil Grm pokazati vrata.

Kakor planinski zajec, ki ga vzdigne dober gonjič, teka venomer v istem krogu okrog hriba ali globeli in se vedno znova vrača na isto sled, tako so neprestano kolobarile Petrove misli in se vedno znova začenjale tam, kjer so se pravkar nehale.

Peter si je kar oddahnil, ko so njega in strica Tomaža poklicali od dela rdečecoki črni zaljubljeni. Odšla sta v góre vsak v svoje lovišče zasliševat debele peteline in ruševce.

Resa je kakor obnorel. Čutil je zadnje dni zamišljenost svojega gospodarja. S povešenim repom je hodil naokrog, včasih sedel in zdaleč gledal Petra, kakor bi hotel očitati, zakaj se zanj tako malo meni. Sedaj pa, ko je Peter polnil oprtnik, da je postajal čimdalje bolj obilen, se je Resa kar tresel poleg njega in včasih nestrpno zacvilil. Ko je pa zadel še puško na rame, je začel od veselja visoko poskakovati in glasno lajati. Peter mu je dopovedoval, da ga ne more vzeti s sabo, da bel pes ne spada na rastišča črne kuretine, da bi mu vse peteline preplašil, pa Resa kar ni hotel razumeti. Peter je vedel, če ga pusti Žmitkovim, ki so psa lepo oskrbovali, kadar njega samega ni bilo doma, bo Resa pri prvi priliki ušel in pritekkel za njim. Težko mu je bilo, da ga je moral pripeti na verigo; ni dosti manjkalo, da se ni vrnil in ga spet spustil, tako žalostno je zvesta žival jokala za njim. Seveda, Špelca bi ga znala utolažiti, pri Jerci pa utegne biti včasih celó tepen. Pa naj le poskusi! Da je takrat stal stric Tomaž poleg njega, bi Peter ne bil prav nič pomišljal in bi mu bil vse naravnost povedal. Tako je pa samo hitreje stopil, da čimprej ni več slišal psa.

V rebri za vasjo so se pasli jarci. Pred nedavnim storjena jagnjeta so poskakovala okrog mater. Sonce se je poigravalo na snežnobelih kožuščkih. Tu pa tam je katero posesalo iz nabreklega vimena. Matere so jih neprestano klicale k sebi, kakor bi se bale, da jim mladičev ne odnese orel. Peter je vedel, da se v jeseni vsa jagnjeta ne bodo vrnila s planine in da ga bodo gospodarji gledali po strani, kakor bi bil on kriv.

V skalnem bregu so objedale koze odganjajoči česmin. Kozlički, ki so komaj trdno shodili, so se učili trkati med seboj. Po resju in kurjicah, po jetrniku in pljučniku in po drugem zgodnjem cvetju so šumele čebele, na leski in vrbi ob vodi pa so nabirale obnožino. Med pozvanjanje tankih zvončkov drobnice se je mešalo cingljajoče petje senic. Mlad kožarček pa je skušal oponašati žvižgajočega kosa.

Pred Petrom se je dvignil iz odganjajoče trave metulj koprivar, mimo ušesa mu je pa pribrenčal zajeten čmrlj. Letel je proti Lazku. Peter se je ozrl za njim in zagledal kamenje in zložene sklade lesa na svojem stavišču. Preden je spet stopil navkreber, ga je namesto priklenjenega Rese ujela skrb zadnjih tednov.

Jerca prav gotovo vé, se je domislil, da je oče ustrelil srnjaka. Saj so ga vendar jedli. Seveda, da so ga. Peter se je spomnil, da so ga Jerčini še nedorasli bratje, Balant, Matevž in Janez, tiste dni potem nekako zasmehljivo pogledovali. Če se ne moti, so se celó na skrivaj s komolci drezali. Nima Jerca prav. Če že ni mogla ubraniti očetu, da se je spozabil prav v njegovo varstvo izročnem lovišču, naj bi vsaj smrkavce ustrahovala, da bi ne kazali, češ kako ga imamo za norca, zaljubljenega lovca, svoje sestre ženina.

Misli so Petra razvnele, da je hodil čimdalje bolj naglo. Začel se je znojiti. Nemalo ga je grela tudi jeza.

Da bi Jerca njemu kar naravnost povedala, kaj je zagrešil oče, ne, tega ne mara. Saj vé, da bi ga moral naznaniti ali pa prelomiti prisego. Ona naj bi pa potem hodila za pričo proti lastnemu očetu. Namignila bi pa lahko vsaj tako malo od strani. »Nak. Tudi to ni nič,« je hitro glasno sam pred sabo preklical svojo željo in se hkrati zavedel, da je spet zašel kakor v čarovni ris na križpotju, ki se v njem vrti in ne zna skočiti iz njega.

Sam nase jezen je Peter še hitreje stopil in kmalu prišel tako visoko, da je hodil po na novo zapadlem talečem se snegu. Držal se je prisojnih strani. Vedel je, da si črna kuretina kar nikoli ne izbere rastišč v osjah. Bleščalo se mu je, da si je z roko zaslanjal oči in pomežikoval, ko se je razgledoval po posekah in jasih ob robu redkega drevja. Sled je čez dan skopnela, pa je po iztrebkih sodil, da bo poleg starih rastišč tudi nekaj novih. Saj drugače biti ni moglo, ko je v dveh letih v vsem lovišču padel en sam petelin.

Pod noč se je ustavil v Skalju. Prikril se je za občrtan bukov trš, raz katerega še ni bilo posekano skalje. V somraku je priletel na samotno bukev star petelin. Preletal in prestopal se je z veje na vejo, hrumel in frfotal in se spravljal v gredi. Že dolgo se ni noben ptič več oglasil, ko se je bil ustanovil. Vse naokrog je bilo mirno. Večer je bil gorak in jasen. V tišino se je pa razleglo petelinovo klepanje. Nekajkrat je celó pobrusil in utihnil še sam.

Tiho kakor duh se je Peter oddaljil. Glasno se je prestopil šele na stezi. Misel na strel v Vojah, ki ga je bila, vsega zaverovanega v petelinja rastišča, za nekaj ur kakor zgrešila, se je spet primotala iz teme. Oprijela se ga je in se je ni mogel znebiti. Kar čutil je, da ga spremlja. Če bi Jerci omenil, je razglabljal, naj poprosi očeta, da naj prepovedan lov opusti, ko vendar vidi, da prej ali slej morata priti s Petrom navzkriž. Pa bi ji utegnil odgovoriti, naj on, ki se pri njegovi hčeri ženi, na eno oko zameži, pa bo vse prav. Tega pa ne more in ne sme, ko je prisegel. Ali pa bi Boštjan tajil in se naredil hudega. Oponesel bi mu vožnjo lesa. Razvedelo bi se. Vencelj bi bil hud, zakaj ni že koj na samo sumnjo vzdignil hišne preiskave pri Tkaleu. Seveda, da bi Kranberger brskal po Jerčini skrinji in se norčeval iz bale, ki jo pripravlja.

V temni gošči je zaukala lesna sova.

Nejevoljen na vse Tkalčeve, ker so jedli srnjaka, je Peter kakor iz trme šel prenočevati v stan, v katerem je v jeseni planinila Grmova špelca, čeprav je v Jerčinega imel bliže.

★

Véliko sredo se je Hribarjev Peter vračal za jezerom z gorá. Take volje že davno ni bil. Zaslísal je več petelinov, kakor je upal, da jih bo. Zakupniku mora sporočiti, da lahko pride, kadar hoče. Bolj prav pa da bi bilo, če odstreli peteline šele kasneje, proti koncu rastišve, ko bodo kokoši večinoma že okobčane.

Bolj kakor številnih petelinov v lovišču je bil pa Peter vesel kune zlatice, ki mu je na strani mahala od oprtnika. Zjutraj jo je bil ustrelil. Zaskočil je petelina v Skalju, da ugotovi, ali je star ali mlad. Prepričal se je, da poje prav tisti kakor lani, in hotel že oditi, je pa od nekod priletel še drug petelin. Stari se je koj pognal v tekmeča. Nastal je hrup, da se je slišal daleč naokrog. Nasprotnika sta se sekala s kljuni, praskala s kremplji in se udarjala še z repetnicami. Vmes sta sigala in krekala in bila gluha in slepa za vse okrog sebe. Čeprav je Peter vedel, da se taki dvoboji končajo včasih celó s smrtjo šibkejšega nasprotnika, petelinov ni hotel prepoditi. Bi tako nič ne zaleglo. Kakor hitro bi ga več ne čutila, bi se spet spoprijela, dokler bi eden izmed obeh ne bil premagan in se ne bi umaknil. Pa tudi boj sam ga je zanimal. Saj ga še nikoli ni utegnil opazovati tako od blizu.

»Salabolt!« je Petru po tihem naenkrat ušla beseda. Zapazil je bil kuno, ki se je neopažena skušala približati pretepajočima se petelinoma. Prikrit za trš je vzel počasi in skoraj negibno puško z rame, pomeril in sprožil. Strel je preplašil petelina, da sta odletela, kuna je pa obležala. Peter je bil vesel, da je ugonobil pokončevalca gozdne kuretine, vesel pa tudi zato, ker je za zlatico imel dogovorjeno precej visoko strelnino.

Giovanni Bellini: Pietà.

Kako prav mu bo prišel denar, ko ga zadnje čase hiša mora, da nobenega božjaka po nepotrebem ne izda.

Najbolj je bil pa Peter zadovoljen, ker se mu je zdelo, da je prav razvezal voz, ki ga je napravil Jerčin oče s srnjakom v Vojah. Sam mu pove. Težko bo čakal velike noči. Če prej ne, se mu v ponedeljek, ko pojde k Jerci pirhe pobirat, ponudi priložnost.

Petru se ni prav nič mudilo domov. Hodil je počasi in skoraj neslišno. Z jezera je zaslišal racmana in raco, ki sta se drug drugemu oglašala. Zavil je s steze v grmovje in zalezal na valjenje pripravljajoči se par. Racman je venomer klical svojo družico, ki se mu je nekako pritajeno odzivala. Hkrati je švigal po vodi, se potapljal in prekuceval, kakor bi hotel samici pokazati, kako mojstrsko zna plavati, in se ji s tem prikupiti. Kovinasto se je spreminjalo v soncu njegovo perje, okrog vrata mu je pa blestel bel obroček. Trenutek kasneje, ko se je raca zaljubljenemu samcu vdala, se je Peter neprevidno premaknil. Vreščече je posvaril racman, se dvignil iz vode, z njim vred pa tudi raca in odletela sta na drugo stran jezera.

Peter je odšel naprej. Na s kamenjem ograjeni senožeti je modro in belo cvetel pomladni žafran, brkončice so se zlatile vmes, marjetice pa so na široko odprle svoje drobne cvete in se obračale za soncem. Peter je sédel, vzel iz oprtnika sir in kruh in pričel jesti. Iz jezera so se poganjale za muhami postrvi in razgibale gladino, da je valovila v čimdalje večjih kolobarjih. Nekaj ponirkov se je potapljalo in preletavalo in Peter je bil radoveden, če bosta tudi ta dva gnezdila v Bohinju. Spomnila sta Petra, da bo k letu tudi on imel lastno gnezdo in živel z Jerco novo življenje. Težave, ki so mu prizadejale že dokaj skrbi, so se na pomladanskem soncu kakor raztopile. Zavedel se je, da že dolgo ni imel Tkalčeve Jerce tako rad kakor to uro. Kaj bo z Grmovo Špelco, ki je še tako neizkušena!

Peter je zamežal in misli so mu kar zastale. Slišal je samo še petje ptičev. Lotevati se ga je pričela dre mavica. Da bi ne zaspal, je vstal in šel naprej proti domu. Zdelo se mu je, da gre sreči naproti.

Na veliko soboto zjutraj si je tudi Peter zakuril v svoji pečici z blagoslovljenim ognjem. Zvonovi so se vrnili iz Rima in razglašali skorajšni konec posta in vstajenje. Iz hiš sta zadišala pleče in želodec. Za delopust je zadonelo iz zvonikov potrkanje. Praznično oblečeni so odhajali ljudje k vstajenju. Kar vsi so bili vesele pomladanske volje.

Peter se je ustavil pri moških pred cerkvijo. Živahno so se pogovarjali in se smejali, kakor bi bili za praznike odložili vse skrbi. Sredi pogovora je Petra dregnil Staretov Šimen in mu na pol pošepetal: »Poglej, Peter, sedaj gre pa tvoja.« Peter se je obrnil in pokimal Jerci, ki je samo mimogrede pogledala proti moškim in hitro, kakor bi se čimprej hotela umakniti njihovim pogledom, odšla v cerkev.

Šimen in Peter sta bila še vedno obrnjena proti beli posuti stezi, ki je vodila med grobovi proti glavnim durim cerkve. Ugledala sta bila Grmovo Špelco. Prihajalo je več deklet, pa se je Grmova od vseh razločila. Nesla se je visoko, se na rahlo pozibavala v kolkih in se pravkar veselo zasmejala, da so ji izza rdečih ustnic zablesteli beli zobje. Oblečena je bila v staro nošo. Pod zlato vezeno na čelu ji je rdel rožni obraz. Našopirjena rokava sta bila bela ko sneg, oprsje pa je pokrivala rožasta svilena ruta. Krilo se je v soncu spreminjalo, čez črn predpasnik pa je bil zapet srebrn sklepanec. Petru je postalo kar nekako tesno pri srcu in bilo mu je nerodno, ko je Šimen pripomnil, da je Špelca brhka kakor redkokatera. Mrmrja mu je pritrdil in se bal, da bi Šimen ne uganil njegovih misli.

Veliki zvon je poklical v cerkev. Pred oltarjem sta pela gospod župnik in gospod kaplan in pomagal jima je učenik. Dasi Peter ni razumel latinskih besedi, je vedel, da razglašajo vstajenje Gospodovo in ga slavé z alelujo. Rdeča bandera, razobešena vzdolž klopi, so se med molitvami na rahlo premikala, kakor bi tudi ona z ljudmi vred nestrpnost pričakovala velikega dogodka.

Gospod župnik je snel tančico z monštrance, dvignil Najsvetejše iz božjega groba in povzel z nizkim glasom trikratno alelujo. Odgovarjal mu je zbor, vedno više in više, in petje je napolnilo cerkev do zadnjega kotička. Nad vsemi glasovi pa je plaval glas Grmove Špelce:

Zveličar naš je vstal iz groba,
vesel prepevaj, o kristjan.

Razvrstila se je procesija. Aleluja, s katero se je končavala vsaka pesem, in drobno pozvanje strežniških zvončkov sta se skušala, kdo bo bolj veličal vstalega Zveličarja. Iz stolpa je mogočno donelo potrkanje, vmes pa so pokali možnarji.

Peter je hodil s stricem Tomažem v par. Stari lovec je počasi in s preudarkom molil častitljivi del rožnega

venca, mrmraje so mu odgovarjali moški pred njim in za njim.

Ob zahvalni pesmi v cerkvi, še bolj pa, ko je na koru zbor pozval angelsko Gospo, naj se raduje, ker On, ki ga je bila vredna nositi, je zares vstal, aleluja, Peter ni več poslušal špelce, kako poje. Zaskrbelo ga je, če morebiti Jerci ne dela krivice. Kdo pa naj jo vzame, če se med njima razdere. Saj ne more pomagati, če je njen oče neroden. Tako okrog vogla ga posvari še te praznike. Potem bo pa spet vse dobro.

Domov grede se je Petru zdelo, da so tudi njegove misli vstale od mrtvih. Preverjen je bil, da po praznikih zaživi novo življenje.

★

Z viržinkami v naprsnem žepu suknjiča je prišel Hribarjev Peter na velikonočni ponedeljek pozno popoldne k Tkalcu pod Studorom. Zaskrbelo ga je že, da morebiti Boštjana ne bo doma, pa je prav njega srečal na pragu. Odvedel ga je v hišo, kjer so ga sprejele mati in Jerca in še dve odrasli sestri. Fantini so bili dobili vsak svoje pirhe in so odšli na vas, da preizkusijo njih trdnost in pri sekanju zanesljivost svoje roke in očesa. Dekleta so se Petra razveselile in še preden so sedli okrog belo pogrnjene mize, so mu ponagajale, da mu bodo studorski fantje strgali pero izza klobuka. Peter pa, da se jih nič ne boji. Razvil se je vesel razgovor, v katerega je tudi oče rad posegel. Seveda so gostu postregli z velikonočnim blagoslovom in mu prigovarjali, naj jé. Peter se je pa branil. Mu tudi res ni jed kaj prida dišala. Ves čas je lovil priliko, da bi povedal zavoljo srnjaka v Vojah. Pa se mu kar ni hotela ponuditi.

Prižgali so že luč, ko je pogovor šele nanesel na orle. Najmlajša je hotela vedeti, če so ti ptiči res tudi otrokom nevarni. Odnesejo ga že lahko, je sodil Peter, še takega, ki že hodi; morebiti se je to že kdaj zgodilo, pa v naših krajih ne, ko matere ne puščajo otrok, da bi tekali po samoti naokrog. Posebno v planinah ne. Je pa orel kaj pogumen, hkrati pa potuhnjjen ptič. In Peter je pripovedoval o pretepih za samico, o boju z lisico, o napadih na gamse in speljal počasi na v sklopec ujetega orla v plazu nad Vojami. Kako se mu je potuhnil, pa se mu ni dal prevariti. Strmé so ženske poslušale in se čudile, pa tudi oče se je zanimal in marsikdaj tudi kaj povprašal. »Orel mene ni prevaril, pač pa mi je prejšnji večer nekdo skoraj pred nosom ustrelil srnjaka in ga tudi odnesel,« je Peter končal pripovedovanje.

Vsi so bili za hip v zadregi. Niso mogli skriti. Tkalec se je pa naredil drznega in se začudil: »Beži.«

Peter se ni dal speljati na stranpot: »Tisti večer nisem mogel iti za njim, drugo jutro sem ga pa presledil. Čevelj se mi je zdel preklicano znan, pa kar

verjeti nisem mogel. Bilo bi tudi za oba pa še za koga drugega od sile nerodno, če bi se s tistim res kdaj iz oči v oči srečala na prepovedanih potih v lovišču. Dokler pa človek za trdno ne vé, pa nerad koga osumi. Posebno če — « Peter bi bil skoraj preveč povedal.

Vsi so vedeli, na koga leti Petrov sum. Oče ga je pa hotel odvrniti od sebe. Zamahnil je malomarno z roko: »Pojdi no, pojdi. Čevelj je čevelj.«

»Zato sem pa molčal, ko nisem za trdno vedel,« je naglo odgovoril Peter. »Za naprej pa ne bom mogel. Prisegel sem.«

»Lovska prisega. Kdo pa jo vzame zares,« je oporekal Boštjan.

»Jaz jo bom držal, pa naj zalotim kogar koli.«

Že je kazalo, da se utegneta oče in Peter sporeči, pa je Jerca na pol skrivaj, na pol očitno porinila pred Petra lepo obročen pirh in fanta po strani živo pogledala. Boštjan je razumel. Vstal je in se izgovoril, da mora pogledati k živini. Dekleta so pa Petra hitro spet odobrovoljile. Odšel je s polnimi žepi pirhov in poiskal še strica Tomaža v krčmi. »Sem mislil, da te ne bo,« se je razveselil, stric. »Saj nič ne rečem, če greš pirhe pobirat. Je prav tako. Dobro se mi pa le zdi, da name čisto ne pozabiš.«

Peter se je moral prav premagati, da ni stricu izdal, kako je posvaril Tkalca.

Večer je bil lep in pozno v noč se je razlegala po vasi fantovska pesem.

(V drugo naprej.)

OLJSKA GORA

MIHAEL UTIK

Pod oljkami je padel.

Trudnost glave in rok,
njegove izmučene glave,
njegovih izmučenih rok
je požirala zemlja.

Kadar se je iztrgal
iz njenega brezna,
z dušo je dvignil
noč iz tečajev,
da bi jo nesel
kot križ.

Še angel-tolažnik
od tesnobe
je stiskal peruti
k sebi kot ščit —

ko padal nanj je strašni svit
njegovega srcá.

SLOVAŠKA POTA

VIKTOR SMOLEJ

Hočes videti veselo Bratislavo? Stopi zvečer pod bratislavsko »veho«, da jo spoznaš! Točilnice »pod viechou« so bratislavska vesela posebnost, kjer se v pisani zmedi razveseljujejo domačini in tujci in se slišijo v mirnem sožitju vsi mogoči jeziki, a prevladuje slovaški. Pozno v noči že smo se zbrali nekateri stari znanci na Vysoki ulici in stopili v tako točilnico. Na dolgem drogu viseč, iz trtnih listov spleten kolobar nad vhodom je kazal, da tu gostilničar štirinajst dni toči lastni pridelek brez — posebnih davščin. Nekatere gostilne, tako nizke hišice, da jim z roko sežeš skoraj do strešnega žleba, so bile mrtve. To se pravi, da so čakale, kdaj pridejo po štirinajstih dneh spet na vrsto, druge pa so bile razsvetljene in vse žive. Tu torej točijo posestniki lasten pridelek iz vinogradov v bratislavski okolici. Iskali smo prostora v odprtih »vehah«, a kamor koli smo vstopili, povsod je bilo prenapolnjeno, vsak kotiček od veže do zadnje čumnate zaseden. Težko smo se v neki gostilni končno le stisnili k pol zasedeni mizi in pričeli proslavljati novi čas. Mislil sem na narodne noše, na ljudstvo, na pesem te lepe dežele med Donavo in Tatrami in nisem govoril o uniformah in po tujih vzorcih posnetih pozdravih z dvignjeno roko. Govorica je bila glasna in jo je ponekod že preglasila pesem. Med mizami so neprestano krožili prihajajoči in odhajajoči prodajalci laških oreškov, čokolade, papirnatih in pravih nageljnov, adventističnega čtiva, številke za srečolov in peciva. Ljudje so igrali na številke in nič čudnega se mi ni zdelo, da me je po slovensko pozdravil mlad fant s srečolovom, ki je bil doma iz Kočevja. Po mizah je teklo vedno več vina, vedno več je bilo smeha in pesmi. Razgovori so se razmahnil in pod stropom se je nabiral razposajen dim. Sproščena veselost se je razvezala v hrupno pesem in razlike med ljudmi so se gubile. A to ni bila razigranost vinjenih ljudi, temveč otroška razposajenost svobodnih, ki vedó, da je poleg mraka na svetu vendar tudi veliko sonca, in žive po reku: »Ljubímo ta prekleti svet!«

Nič čudnega ni bilo, če sem drugo jutro, ko sem že navsezgodaj začel pohajati po ulicah, čutil, da je bila noč malo prekratka. Vroče jutro je obljubljal soparen dan. Ulice so bile počiščene in po njih so vrvele pisane množice, da je vsaka tuja beseda kot kaplja utonila v morju slovaške govornice.

Bila je nedelja pa sem stopil v svetišče sv. Trojice na gornjem koncu Trga republike. Cerkev je bila polna pisanih krojev in noš iz raznih delov slovaške dežele, a nad vso to pestrost živih barv se je sklanjala mogočna kupola, vsa baročno živahna v slikarijah italijanskih mojstrov Bibiena.

Bratislava: Mihalski stolp.

Do nastopa garde po ulicah je bilo še časa dovolj. Zato sem si hotel ogledati še to in ono, a nato stopiti v kavarno v prvem nadstropju nebotičnika Manderle in od tam opazovati mimohod.

Čigava je Bratislava? Svoje ime je dobila po nekdanjem češkem osvobodilcu Bretislavu v desetem stoletju. Od tod izhaja sedanji narodni in edino pravilni slovanski naziv donavskega mesta, namreč Bratislava, ne pa, kakor se še sliši, Požun, ime, ki ga je mestu nadel madžarski gospodar, pa je tudi to, kakor toliko svojih besed, posnel po slovanski govoricu, ki je pokrajino okoli Bratislave imenovala Poznanj ali Poznansko. Nemci so iz Bretislavapark napravili s krajsanjem Pressburg in Slovaki po svoje prevzeli Prešpork, kakor se mesto še po večini imenuje v narodnih pesmih. Sedaj je prevzelo svoje slovansko ime Bratislava in tako naj ostane. Zgodovina imena samega že govori, kako so se skozi stoletja za mesto borili Slovani, Nemci in Madžari. Slovani so mesto imenovali svoje samo v njegovem začetku in ga spet imenujejo dandanes, sicer sta mu dajala lice le Nemeč in Madžar. Odločno so iztrgali mesto iz tujih rok Štúrovci v prvi polovici prejšnjega stoletja, ko je Bratislava doživela svojo najslavnejšo slovaško dobo. Tedaj je zbrala v sebi evangeličanske buditelje slovaškega naroda. Cesar Jožef II. je s svojimi germanizatorskimi težnjami povzročil vznik madžarskega nacionalizma. Medtem ko je cesar hotel, da dotedanji uradni jezik državnih zborov,

latinsčino, nadomesti nemščina, so se Madžari vedno bolj upirali tej njegovi nameri ter skušali zagotoviti edino moč in popolno vladno svojemu jeziku. Slovaški katoličani so konec 18. stoletja v prvem zagonu prebujajoče se slovaške narodne zavesti osnovali znanstven temelj za samostojen književni jezik, ki naj bi postal znamenje njihove narodne samobitnosti proti Madžarom. Za osnovo slovaškemu književnemu jeziku so vzeli zahodno slovaško narečje in se osredotočili v mestu Trnavi. Njihov voditelj je bil duhovnik Bernolák. A madžarsko osamosveščanje je raslo, z njim pa za Slovake nevarnost, da jih tuj jezik zaplavi. Tedaj je evangeličanski licej v Bratislavi postal ognjišče slovaškega narodnega preroda. Tu so študirali in delovali: apostol slovanske vzajemnosti, pesnik »Slave hčere«, Jan Kollár; znanstveni raziskovalec slovanskih starožitnosti J. P. Šafárik, ki ju je oba pritegnila češka kultura in sta se pozneje svojemu narodu odtujila; zgodovinar češkega naroda Čeh F. Palacký in končno največji z bratislavskega liceja, oče novega slovaškega nacionalizma, Ljudevit Štúr, prvi politični glasnik pravic in zahtev svojega naroda v ogrskem državnem zboru v letu pomladi narodov 1848, ter vsa njegova navdušena družba delavnih in vnetih somišljenikov: Samo Chalúpka, pesnik tirtajevskih verzov: »Umôri ga, kdor s tatinsko roko sega po tvoji svobodi!«, Andrej Sládkovič, pesnik Detve, najbolj slovaške deželice, Janko Kráľ, strastni, titanski pesnik svobode, revolucionar in nihilist obenem, Matúška, pesnik himne »Nad Tatro se bliska«, in dalje cela vrsta publicistov, modroslovcev, naravoslovcev, jezikoslovcev, pravnikov, bogoslovcev itd. itd. Ta evangeličanska šola je konec 18. stoletja zvalila v Bratislavo celó srbske Vojvodince, ki so tu študirali ter postali pozneje pomembni književniki.

Še sedaj stoji nekdanja evangeličanska šola, licej, ki je dal toliko odličnih slovaških narodnih in kulturnih delavcev. Kmalu za cerkvyjo sv. Trojice stoji hiša, na zunaj skoraj mrtva in neznačilna, sedanja evangeličanska teološka fakulteta. No vogalu stojita vzdani dve veliki plošči, na katerih so vklesana imena narodnih buditeljev, ki so izšli iz bratislavskega liceja, imena od pesnika Kollárja do generala Milana Rastislava Štefánika.

Množice dospelih kongresistov so imele slovesno mašo na Trgu svobode za Vojnim ministrstvom. Maša se je zavlekla in tudi zborovanje je bilo dolgo trajno. Prišel sem prav v trenutku, ko je poveljnik prometne garde, to je železničarskega oddelka, prisegel glavnemu vodju Hlinkove garde in poljubil novo zastavo. Na gornjem koncu trga je bil postavljen velikanski oltar. Na odru pred njim so sedeli najvišji funkcionarji stranke in vlade pa visoko uradništvo. Stene nad oltarjem so krasili slovaški dvojni križi in velik krščan-

ski križ, nad njimi pa se je dvigal z razpetimi krili orel — vse sami znaki nove Slovaške, ki je po izjavah voditeljev krščanska in slovaška. V soparnem soncu so se bleščale nove uniforme, gardistične in vojaške, na oltarjih so gorele luči, ki so izgubljale ves svoj sijaj spričo žarkega sonca, blesteli se svečniki in duhovniški ornati. Po trgu pa so se zlile množice. Nekaj oddelkov je bilo uniformiranih, nekaj v vsakdanji obleki ali v narodnih nošah. Nad vsemi so vihrale avtonomistične zastave, ki na modrem ozadju nosijo v bellem krogu rdeč dvojni križ. Množica se je zbrala pod njimi, da po svoje razglasi v svet voljo do življenja. Ali korakanje, zastave in uniforme res kažejo to, kar je resnica? Kaj je za tem videzem? Ali ne leži nad vsem temna senca prevratov v zadnji zimi in pomladi? Ali se ne izpolnjuje nad težko izkušanim narodom le neka nova trpka preizkušnja? Sodbo nad narodi izreka šele zgodovina. O, kako so nas Slovane izmalčila pretekla stoletja, kakšen zločin so zagrešili nad nami tuji gospodarji! Kdaj bomo vrgli s sebe vse sence suženjske preteklosti in zasijali v svobodi celih ljudi?

Tako tehtam, kar sem videl. Nato pa stopim, da si ogledam framasonsko ložo. Če bo kdo doma. Je, slugova žena je, ki zna na srečo najti tudi ključke in mi potem odpira prostore. Tudi pripoveduje mi marsikaj, pa bolj take strašne zgodbe, kakor jih človek bere in sliši, da se mu lasje ježijo, ne more pa dati pravih pojasnil o loži sami in njenem delu. Tudi sam o svobodnem zidarstvu ali framasonstvu nisem bog ve kaj vedel. Zame je bila to skrivna organizacija z neznanimi nameni in skrivnimi člani, ki v sebi združuje najvidnejše predstavnike politične in gospodarske oblasti, je v zvezi s sorodnimi si organizacijami po vseh državah Evrope in sveta sploh, ne priznava vezi nobene veroizpovedi, proti krščanstvu pa nastopa v odločni borbi. Vsa njih ideologija je obsežena, kot pravijo, v besedi človekoljubje. Svobodnozidarske lože so se menda razvile iz srednjeveških zidarskih združenj; zato nosijo na svojih sestankih člani majhne zidarske predpasnike, a njihovi simboli so: kladivo, ki jim pomeni delo, kotomer, ki jim pomeni poštenost, in šestilo, znak dolžnosti. So kakor skrita cerkev, ki se bori proti javnim cerkvam in hoče sama svobodno zidati svet v znamenju človekoljubja, bratstva in dolžnosti. Svojih del pa javno nikoli ne pokaže.

Bratislavsko ložo, kot se imenuje kraj njih zbirališča, so odkrili in tudi javnosti odprli, ko se je izvršil prevrat iz centralistične v federalistično obliko ČSR.

Po strmih stopnicah pridem v nizko pritličje. Hiša je pač taka, kakor so vse, ženska pa pristavi, da je v vsem poslopju sem ter tja stanoval le neki Jud, sicer je bila hiša prazna. Na zunaj je bila popolnoma mrtva. Nihče ni prav vedel, kaj je z njo in kdo biva v njej. Ker se je državni udar Hlinkovcev izvršil tako rekoč

čez noč, ni bilo mogoče loži ničesar skriti in ne zbrisati svojih sledov ter je tako nova oblast zaplenila vse knjige, imenike in zapisnike, ki marsikaj razkrivajo iz njenega delovanja.

V vitrinah in skrinjah prvega prostora stojé razstavljeni znaki in listine bratislavske lože »Komenský«, nekakšen njihov arhiv. Gledam kolajne in diplome, tajne pasove, predpasnike in trakove pod steklom. To je torej tista skrivnostna družba, o kateri prav za prav človek nič ne vé, temveč le slutiti, in o kateri govore, da je vsemogočna vladarica sveta, urejevalka držav in pogonska sila prevratov, kapitalizma, pacifizma, komunizma, aristokracije, brezverstva, človekoljubja in deizma. Katera iz vse te dolge vrste oznak bi bila zanjo res najbolj značilna? Kaj je njena ideja vodnica? Nekateri govore o ložah kot o krščanstvu nasprotni cerkvi, drugi, ki so ji bližji in torej bolj naklonjeni, pa trde, da so deisti in priznavajo etično načelo, le da oznanjajo svobodo vesti, dejanja, prepričanja in politične pripadnosti. Nekaterim je to satanova sinagoga, drugim človekoljubna skupnost, ki hoče s simboli vzgajati člane. S simboli? Kaj pa je za temi simboli? »V imenu mogočnega graditelja svetov«, berem v različnih jezikih na diplomah. Svetovni veljaki, politiki in pisatelji in modroslovci govore na bronastih kolajnah pod steklom, kako živahne so vezi med posameznimi ložami. Kako čudni in nenavadni so za nas vsi prostozidarski

Bratislava: Jezuitska cerkev in rotovški stolp.

simboli! Kaj prav za prav pomenijo? Nam je križ simbol in ima kot tak neizmerno globoko vsebino. Ali pa tem skritim »bratom«, kakor se imenujejo med seboj, more simbol trikotnika, šestila, kotomera, kladiva z neko svojo novo vsebino nadomestiti ali zamenjati krščanski simbol? Na predpasnikih gledam znake, uvezene s srebrnimi in zlatimi nitmi. Na skrinjicah vidim naslikane sove, podrte klasicistične stebre, božje oko, polmeseč in ščip. Tudi to so simboli. Mar niso v resnici le skriti ukazi za smer življenja narodov in posameznikov, ki tem narodom vladajo? Ali pa je vse to, kar govore in pišejo o vseobvladujoči sili lož, le prazna pena in izmišljotina? Čudni so vsi ti znaki, čudni predpasniki. Nekaj je vzeteza iz zidarske srednjeveške obrti, nekaj pa iz bog ve katerih verstev iz vseh mogočih časov in ljudstev. Vse skupaj se zdi, kakor da se ljudje s tem samo igrajo in se kakor otroci zabavajo s slikami, ki jim morda niti sami ne vedo pomena. Za vsem pa je vendarle neka trdna, brezobzirna, neznana volja. Koliko skritih znamenj, koliko skritih kladiv! Ali ne padajo ta kladiva po tistih, ki jih ni tu? Po surovem gradivu, kakršno so narodne in državne mase?

Prebiram množico diplom, darila ene lože drugi, pozdravna pisma pa spomine ljudi in dogodkov. Gledam podpise vladajočih evropskih osebnosti in pisma, ki so odločala o svetovnih preobratih. Vsa zbirka govori o mreži, razpredeni preko vse Evrope in še dalje, po vsem svetu. Tu so dokazi, kako se bratski pomenkujeta London in Amsterdam, Lizbona in Pariz, Skandinavija in Balkan. Kje je resnica? Kaj govoré trikotniki, svinčnice in meseci?

V drugi sobi je nametanih na kup nekaj slik odličnejših masonov, bratov zidarjev bivše republike in oseb iz preteklosti, pa nekaj kipov, lesenih kladiv in trikotnikov, svečnikov in rapirjev, ki so častni znak bratov zidarjev.

Nato se spustimo iz pritličja v klet. Sredi stopnišča me vodijo v nerazsvetljeno sobo. Vrata za mano se tiho zapro in objame me tema, črna, kakor more biti samo v popolnoma zaprtem prostoru, zakaj noč ni nikoli tako neprodorna. Čez hip zasveti luč. Zdrznem se, poskus se je posrečil. Pred menoj v kotu stoji visok, bel okostnjak, ki se ostro odbija od črne stene in se mi reži v obraz. Pred njim stoji nizka črna miza z belo lobanjo in peščeno uro, okrog nje pa so razvrščeni majhni črni stoli. Ob steni od vrat proti oknu leži črna krsta. Okno, edino in ozko, je zagrnjeno z gosto tkanino, ki ustavlja pot slehernemu žarku. Žarnica pod stropom gori v tem tesnem in grozotnem prostoru, kot bi vsak čas hotela ugasniti. Okostnjak steza iz kota proti meni roko, krsta je prazna.

Pogled mi obstane ob peščeni uri na mizi. Bog ve, kdaj je zadnjič usahnil curek peska v tem okamenelem nerazgibanem prostoru!

Čemu vendar vse to, si govorim. Kakšen grozoten molk teh sten, belega okostnjaka in prazne krste! Napisi na stenah, edine bele lise, imenujejo molk našega brata in molčanje prvo in poglavitno dolžnost vsakega člana, saj ljudje tudi brez besedi lahko govoré. Sem so torej privedli človeka, ki je bil na tem, da ga sprejmejo v bratovščino svobodnih zidarjev. Leči je moral v krsto kot сосед nevidnemu okostnjaku. V temi je preležal nekaj časa, morda cele ure. Kako se je znašel v grozni družbi mrliškega okostnjaka, pokrit s srebrno našitim mrliškim prtom v črni krsti? Kaj je bila res odločitev tako težka, da si je moral novi član ob najgloblji človekovi misli, ob misli na smrt in konec, začrtati novo pot z novimi tovariši? Zastavil je svoje najvišje — življenje! Kaj je dobil za to v povračilo? Stene so kričale temò. Ali se je pogovarjal z nočjo ali z okostnjakom? Šele ko je novinec do dna pregledal pošastno temo in prepad samote, so ga spoznali za vrednega, da stopi v njihove vrste.

Svečeniki tajnega bratstva in svetih simbolov so se shajali na določene dneve v svojih prostorih. Nadeli so si predpasnike, si ogrnili črne halje in zavili obraz v črno oglavnico, iz katere so zijale samo odprtine za oči in usta.

Tako opremljeni so skozi višnjevo pobarvano pred-sobo stopili do svojega templja. V predsobi še stoji obešalnik, poln črnih krink in oblek, kakršne so si nadevali skrivnostni bratje.

Ob vhodu v tempelj je zaigral klavir, nakar so posedli po svojih sedežih. Prijela me je eksotika frama-sonskega templja. Vrata so se kakor sama od sebe odprla na električni gumb in pred menoj je stal v podstropnih lučih sijoči tempelj prostozidarske lože. Stene so mračno sijale v sinjih barvah. Dolgi pravokotnik je bil obrnjen proti vzhodu. Po sredi je bil prazen prostor, ob obeh podolžnih stenah pa so stali sklopni sedeži. Stebri in podstavki so se svetili v rumeni, zlati, rdečejavi in sivi barvi. Okraski pod stropom in oglavja stebrov so bili svojevrstne umetniže. Nasproti vhodu je na privzdignjenem odru stal kateder, sedež za velikega mojstra, predsednika lože. Sredi praznega prostora sta stala na debeli preprogi dva visoka svečnika, a morali bi biti trije, in na katedru bi moralo ležati sveto pismo, ki je prostozidarjem, kot trdijo, najsvetejše človeško besedilo in simbol človeškega prizadevanja za resnico. Slike krilatih bikov pod stropom spominjajo na simboliko asirskih svetišč, posebnost barvnih ornamentov pa na umetnost Inkov in Mehikancev, pa spet na Babilonce in Asirce. V resnici pa je vse posnemanje tega in onega. Čeprav je prostor majhen, vendar ustvarja vtis, da smo v templju neznanega božanstva. Na katedru ležé še zvonec, sablja in veliko kladivo mojstra, znamenje prvega svečenika neznanе družbe.

Tu so se torej odločale marsikatere usode. Ali se mar niso? Evropske lože zajemajo v svoje vrste le tanko plast izobražencev, v prvi vrsti — tako je bilo tudi v Bratislavi — politične pa najvišje upravne in kulturne delavce. Toda je mar treba skrivati svoj obraz pod črno krinko, če imaš čist namen? Kaj namerjaš z ljudmi, če jim pleteš usode, pa naj bodo še tako človekoljubne, v teh čudnih, skrivnostnih prostorih? Mar hočeš biti nekaj posebnega? Ali pa se samo opajaš z mistiko neznanega, s tajinstvenostjo temnega obredja in tako zadostuješ svojemu gonu po veri, po skrivnosti? Ob vhodu gledam vrečico z belimi in črnimi kroglicami za glasovanje. Kaj je res treba toliko skrivnosti za poštene namene in jasna pota, za čisto delo? Za kaj ste vadljali, ko ste metali črne in bele kroglice, za kaj ste glasovali?

Popolnoma sem pozabil, da je zunaj sonce in beli dan. Izpod stropa lije svetloba, da okraski na stolih, stenah in stebrih medlo sijejo, kot da so jih zagrnili krila skrivnostnih ptic. Ali so prinesle iz neznanih krajev kaj jasnosti tem bratom graditeljem? Kot stari vitezi so se zbirali v skritem templju, časteč neznanega boga. Kako se imenuje njihov bog? Zarotnik? Zidar? Človekoljubeč? Vladar? Graditelj svetov?

(V drugo naprej.)

ŽENITNINA V KANI

MIHAEL UTIK

Ves tih in kakor plamen
sédel je za mizo s svati.

Vemo pa, da z njim prišla
je Marija, Mati,

ki vanj je pela kakor ptica,
kot roža vanj dehtela.

Zato njegova dlan ni bila strašna,
ko čudno bridko je gorela...

— Vina nimajo. —

Tedaj je vonj ugasnil
in dlan je potemnela.

Strašno kot oblak Marijo je zajelo,
v njej je kot vihar hrumelo:
Otrok trpi?

O da bi vedela, preprosta,
da v Sinu Bog gori.

Temen glas, ki daleč išče:
Ni prišla še moja ura...

Raztrgala je veke kot škrlat:
poleg nje kot stolp stoji —
in svetlejši, vse svetlejši
vodo v vino spremeni.

TA GRBA...

FRANCE KUNSTELJ

Tudi Mimi je stopicala s svojo grbo za gručo, ki jo je ubrala na stransko pot. Danes si niso nič v lase skočili s »polžarji« — tako so nagajali onim izpod Kurena — ampak so šli iz šole kakor zavérovani v veliko skrivnost, šele za prvimi plankami so se ustavili. Štefucov, ta je imel povsod prvo besedo, je zaklical:

»Kdo gre še? Tja čez Kuren jo bomo mahnili.«

»Jaz, jaz, jaz,« je zavreščalo iz gruče in že so se domenili, da pojdejo vsi: Jur, Rajko, Peter, Miha, Janči. Vsi po bršljan za butare. Štefucov in Zamudikov sta že po tihem računala o kovancih, ki jih bosta zaslužila, ko bosta nesla prodajat. Samo Mimi je molčala. Ali bi šla tudi ona? Tja daleč, daleč v gmajno? Še nikoli ni bila tam. Tako jo je prevzelo, da bi bila najrajši tudi ona zavpila: Jaz! Pa je tako sama med fanti, saj je ne bodo vzeli s seboj.

»Ali bi smela še jaz?« se je obrnila boječe do Jančija, ki je ostal zadaj; drugi so se že zgubili za ovinikom. Janči je videl, da je njen drobni obraz pordel, ko si je popravljala nerodno torbo, ki jo je svoje čase nosila še sosedova Beta, tista, ki je zadnjič že fantka kupila.

»Kar, če bodo le mati pustili.«

Tako lep je bil tistikrat Janči. In dober, o, saj je bil z njo zmeraj. Drugega bi si še prositi ne upala. Samo njega, ki je zadnjič napodil »polžarje«, ko so kazali na njeno nerodno grbo in vpili: Dihur, dihur...

»Da ne boš mudila,« je še zaklical za njo, ko sta se ločila. Potem bi najrajši do nebes poskočila in zavrisnila iz prekipevajočega srca, zavrisnila v sonce, ki se je smejalo nekje visoko na čisti modrini in poljubljalo strehe, bele hiše in blatne ceste med njimi.

Matere ni doma, je pomislila, šele na večer se vrne od Milerja, kjer pomaga pri velikem pranju. Pa tudi če bi bila, bi Mimi ne branila.

Stanovanje sta imeli na podstrešju. Pozimi jima je trda predla. Mraz, tisti mraz, uh, in potem še gospodar, ki je dvakrat grozil, da bosta morali iti, če ne plačata. Bog ve, kod je mati iztaknila, da je plačala, in zima je prešla... Mimi je potipala pod tramom za ključem, odklenila in vrgla torbo na posteljo. Zdaj je bila sama gospodar tesne sobe. Pa tega ni nikoli zlorabila, mati ji je vse zaupala. Spomnila se je, da ji je zjutraj, ko je Mimi še ležala, naročala: Za južino si pa zelje prevri pa lonček mleka imaš v omari. Ali zdaj ji ni bilo do jedi. Samo malo mleka je srebnila, pomila na hitrico posodo, potlej pa premenjala predpasnik z onim obledelim, ki ga ji je mati iz svojega prikrojila in ga je nosila za doma, dela na glavo rdečo ruto — tudi ta je

Albert Edelfelt: Na morju. 1885.

bila materina — in šla. Tako se je bala, da bi mudila in bi ji oni ušli. Tudi Janči ne bi čakal, če bi vsi odšli.

Sonce na visokem nebu je še prijazneje posijalo, ko je Mimi stopila s svojimi težkimi čevlji na blatno cesto. Dolge luže so se bleščale tu pa tam kakor zlata ogledala.

Na Malinarjevem mostu se je ustavila. Tu bo počakala. Saj bodo vsak čas prišli. Tako lepo še nikoli ni bilo, je mislila. In da sme z njimi, o, kako so vsi dobri z njo. Tudi Štefucov, ki se ji je ondan na vse grlo rogal, ko ji je v šoli spodrsnilo, da je zdrknila po gladkih kamnitih stopnicah. Ah, kaj to, saj danes je že vse pozabila, prav vse. Tudi na nerodno grbo, ki ji je zadnje čase toliko prizadejala, zakaj dekletu se je polagoma odstiral zastor in sprevidevala je, da niso vsi taki ko ona in da jo gledajo po strani, ker je grda. Ko se je nekoč pogledala doma v ogledalce, je na glas zaihtela: »Kaj sem res grda?« Samo štiri stene so slišale njen jok. Po tistem spoznanju si je še dostikrat brisala solzne oči, ki so vprašujoče strmele v svet. In to je bila tudi prva skrivnost, ki jo je Mimi pred materjo zamolčala...

Dolgo je morala čakati na mostu. Zdajci je prisuknil izza vogla Zamudikov in za njim po klanecu dol še Jur.

»Ti si pa res Jur! Da se obodeš — misliš, da bomo po žametu lazili?« se je obenj obregnul Štefucov, ki je prišel s Petrom, Jančijem in Rajkom po stezi ob potoku

in spazil, da se je Jur sezul in vrgel čevlje za kapelico. Pri priči si jih je nataknil nazaj.

»Tudi ta?« so kazali na Mimi, ali Janči je znal vsakemu odgovoriti, da je bilo njej prav. Molčé so zavili čez Klanca.

»Saj se nam nikamor ne mudi!« je zadrževal Štefucov Jurja, ki se je ko srna poganjal čez grmovje. Mimi je dobro delo, kajti zbala se je, da jih ne bo mogla dohajati.

Od vsepovsod je dišalo po pomladi. Saj so valoviti lazi že zeleneli, zvončki, trobentice in vijolice so pozdravljale zlato sonce, ki jih je priklicalo iz dolgega sna. Na obronku je rumenel dren, golo leščevje je osipavalo rjav prah in potresalo z njim rdeče in modre mačkine očke, jetrnike in plahe Marijine srajčke, visoko nad njimi je pa že češnja pokazala prve cvete, ki so se belili na vejah kakor drobne snežinke.

Ko so pustili na levi spokojno Betajново, jih je objela tiha smrekova gošča. Mimi je prvi hip prevzela plaha bojazen, ko je videla, da se steza vleče v temačno reber neznanokam. Seveda, kaj se ne skrivajo tod skratje, divji mož in gozdne vile? To je tisti gozd, ki so otroci sanjali o njem, ko so si vse križem pravili zgodbe in povesti, pa desetkrat lepše, kot so jih slišali v šoli. Kje neki je znala učiteljica kaj povedati o ajdovski deklici, ki je stala z eno nogo na Planini, z drugo sredi Ljubljanskega vrha in se sklanjala nad perilnik v izvirku Hribskega potoka pri Kožuhovem malinu; ali o zmaju, o stoletni kači v Beli, o zakletem graščaku na Ulaki, o jezeru pod Sv. Trojico, o povodni vili, ki je v poletnih nočeh priplesala s svojo družino v Močilnik in Retovje, da so drugo jutro bruhale peneče se vodé izpod sivega pečevja! Da, to je bil svet, ki so si ga kdaj že ustvarili in ki so zdaj v njem živeli srečno kot sami kraljeviči in kraljične iz devete dežele. Kolikokrat je tudi Mimi hrepenela v ta svet, ko je slonela sama ob oknu in strmela v daljo, vso sivo in pusto v dežju in snegu, njej pa se je zdela vsa bela, svetla, z zlatim soncem posejana... Tako tudi takrat, ko ji je Janči povedal, da jo je nekoč prinesla babica, tam v Močilniku jo je voda pustila, potem pa je mati zanjo skrbela in Mimi je postala kmalu velika, samo grba ji je ostala, ker je v vodi padla na skalo in se udarila...

»Daj še meni,« je prosil Jur Štefucovega, ko je ta prižigal zmečkano cigareto. »Če ne, bom pa povedal.«

»Daj, če imaš tako dolg jezik.« Štefucov si je šel z dolgimi prsti v kuštre, ki so se mu od potu lepili po čelu, pa potlačil šilasto kapo globoko čez desno uho, da bi se še bolj pokazal fanta, ko je povlekel in puhnil proti Jurju snop modrikastega dima. Pa mu je le dal konček, ko Jur ni mogel strpeti.

Mimi je sopihala. V slabotnih prsih jo je dušilo. V križu jo je tiščalo.

»Ta moja grba,« jo je zaskrbelo. Potnega čela si še obrisati ni utegnila, ko je pa že tako zaostala.

»Kuren!« je zavpil Jur. Vse se je ozrlo v jaso, ki se je odprla pred njimi. Na zelenem hribčku se je posmejala bela cerkvice. Mimi si je globoko oddahnila.

»Pojdimo gor,« bi jih bila najrajši prosila. A nihče se ni zmenil. Samo Štefucov, ki je podražil Jurja: »Zdaj se pa pojdi svetemu Miklavžu prilizniti, da ti bo v drugo več prinesel kot zadnjič, ko si samo repo in korenje glodal.« Res, tod hodi sv. Miklavž, so nekateri še vérovali v svojih sanjah. Tudi Mimi.

»Saj vem, da ne nosi. Oče so mi dali repo v pehar,« se je Jur opravičeval, ko se mu je vse smejalo. Samo Mimi ne. Sv. Miklavž da ne nosi? Saj ji je mati povedala, ko jo je Mimi vprašala, zakaj ni letos nič prinesel, k sosedovim je pa prišel, čeprav so bogati. Revnim bo pa nekoč toliko več, je rekla mati, in Mimi bo zdaj vsako leto čakala, da ji bo Miklavž prinesel polno izbo čevljev, oblek, sladkorja, kave in piškotov, tistih sladkih, ki se svetijo v šetincovi izložbi. In kaj bo Mimi še prosila Miklavža? Da bi ji grbo vzel, samo te ne mara! Tako si včasih zaželi, in potem bo najsrečnejša na svetu...

»Kaj pa govoriš? Da bi te oče zdajle slišali!« ga je potegnil Zamudikov za desno uho, ki je bilo za pol večje od levega. Jur je pljunil skoz zobe, stisnil betico med ramena in vrgel prav prihuljeno: »Več vem kot vsi drugi. Tebi se še to ne sanja, kako si se na svet prikobacal.«

»Kaj veš?« Vsem je zastal korak. Nekaj pritajenega se je splazilo mednje.

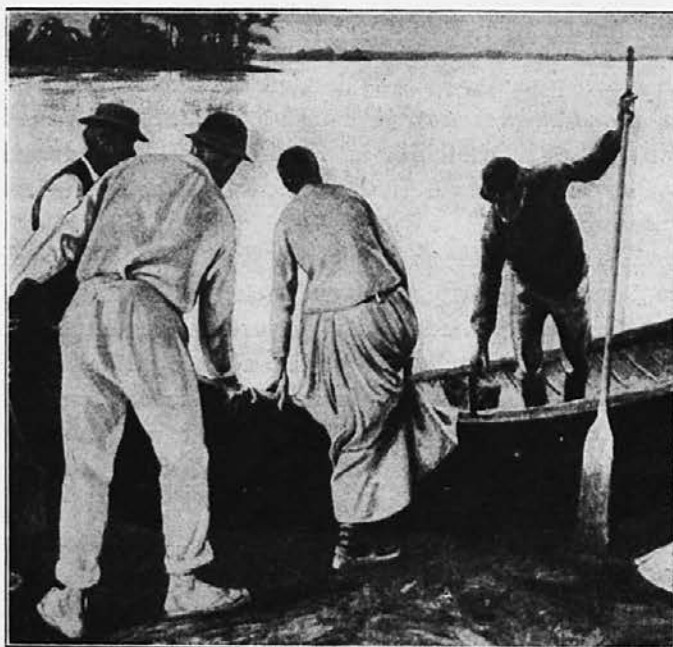
»Brže kot ti. Misliš, da te je Štrikarica prinesla? Figo! Saj si bil že doma...«

Spogledali so se. Še Zamudikovemu in Štefucovemu je zaprlo besedo. Mimi ni nič razumela. »Bomo kmalu gori?« je spraševala Jančija, ko so zgubili Sv. Miklavža iz oči in že vsi utrujeni stopicali po gozdu.

Vtem je Štefucov zaklical: »Jaz ga že imam!« in se pognal v drčo. V zaraščenem bukovju je zagledal temno zelenje. Bršljan. Pravi bršljan z jagodami. Zdaj pa brž na bukev, pa vsi, tudi Jur pa Rajko, Peter — in Mimi.

V vršičku široke hoje so se zadrle srake, da je hreščeče odmevalo po rebri. Tudi zaljubljeni kalin, ki je klical na golem trnovem grmu, jo je popihal, ko je začutil pod sabo živžav.

»Tukaj stoj, ti bom dol nametal,« je zajahal tudi Janči svojo bukev in splezal po gladkem deblu. Mimi še pomislila ni, da bo treba po bršljan na drevo. Dobro, da je šla z Jančijem, ta ji bo nametal zelenih vejic. Zložila jih bo na kup in povezala s srobotom. Tako jo je Janči z vršička poučeval. In da bo tudi jutri zvečer prišel k njej ter ji naredil butaro, je obljubil; Mimi je bilo ob tem tako lepo pri srcu, kakor da iz neznane

Pekka Halonen: Vožnja domov. 1905.

dalje že pozvanja z vsemi tremi za cvetno nedeljo, ona pa nese butaro v cerkev...

Visoko v drevju je prenehalo hrsteti in pokati, glasen ščebet se je spuščal na tla. Pobrali so bršljan in se oprtali, Štefucov pa je silil, da bi še za bodičevjem pogledali; »polžarji« se jim bodo posmehovali, če ga ne bodo nič imeli. Pustili so kupe v grmovju in se vzpeli na vrh. Zdaj se je svet odprl na vse strani.

»Sveti Trije kralji!« je kazal Janči v daljavo, kjer se je svetlikala bela cerkvice.

»Od tam pridejo, ko delamo jaslice.« Mimi se je domislila, da ji je mati pravila, kod hodijo trije Modri.

»In tam čez so planine,« je povzel Zamudikov. Vsa rdeča je bila večerna stran neba, tudi snežni vrhovi so rdeli, ko jih je poljubljalo zahajajoče sonce. Štefucov je molčal, ko ga je Zamudikov vprašal: »Kaj je pa za planinami?« »Morje,« je odvrnil. »In za morjem je Amerika, potem pa konec sveta.« Vsi so prisluhnili in se spomnili, kako so nekoč kovali načrte, da pojdejo na konec sveta.

Spokojen mrak se je že plazil iz gozda, ko so se spustili v dolino. V zraku je dišalo po dimu, v lazih so ugašali ognji.

Drugi večer je prišel Janči. Prinesel je šop leskovih palic, krvavordečega resja, vejic cvetočega dreva, vrbovih mačic in vsega, kar je treba za butaro. Tudi Mimina mati je bila doma. Mimi je prinesla s podstrešja bršljan, v sobi je prijetno zadišalo po pomladi in cvetni nedelji. Janči je naredil butaro. Mimi je bila vsa blažena, ko ji jo je dal: »Na, pa glej, da ne boš jutri mudila.«

Tisti večer je komaj zaspala. Samo na butaro je mislila. Še nikoli je ni nesla. In kako je lepa. Ta Janči!

Pa je le zasinila težko pričakovana nedelja. Cvetna nedelja. Na visoki modripi, ki je bila kakor izmita za veliki praznik, je zasijalo zlato sonce. Ceste so bile že posušene. Pri fari je zvonilo, lepo ubrana pesem zvonov se je prelivala iz visokih lin in vso dolino zazibavala v sveta doživetja. Staro in mlado je hitelo v cerkev.

Mimi je že zarana vstala. Pa ji ni bilo skoraj več do čizmov, ki jih je mati ondan obljubila, da jih bo kupila za cvetno nedeljo. Saj je razumela mater, ko je rekla: »Nisem mogla, drugi teden bodo plačali.« Pa drugo nedeljo, si je mislila in čistila stare, ki so bili že raztrgani in na petah pošvedrani. Ruto ji je pa mati le dala. V skrinji je imela shranjeno. Židano ruto, da je pošumevalo v hrapavi materini roki, ko jo je devala Mimi na glavo. Potem je smela Mimi vzeti iz materinih mašnih bukvic nekaj podobie, da jih je navezala na butaro. In ko je stopila na cesto, ki je bila že vsa polna pisanih butar, malih in velikih, so zafrfotali beli, rdeči in živozeleni papirnati trakovi in podobice v temnozelenem bršljanu. Mimi se je nasmejaj obrazek pod veliko židano ruto, ki ji je segala še čez grbo na hrbtu, in v duši ji je zapelo.

Ko je stopil v cerkvi duhovnik na prižnico in začel brati iz knjige »Trpljenje našega Gospoda Jezusa Kristusa po Mateju«, je bila Mimi še vsa zavérovana v številne butare, ki so ji migotale pred očmi. Tudi Štefucov jo je prinesel. Pa kakšno, po tleh se mu je skoraj vlekla! In Zamudikovega tudi. Jur se je spredaj nekje prepehaval, neki »polžar« ga je z vejico bodičevja zbadal po vratu, in da ni stopil mežnar iz žagrada, bi se kar udarila. In Rajko je imel lépo, vso v živorumenih pomarančah. Pa Peter in Miha tudi.

Duhovnik je povzdignil glas: »In poklekovali so pred njim ter ga zasmehovali, govoreč: 'Pozdravljen, kralj judovski!' Opljuvali so ga in mu vzeli trst ter ga béli po glavi.«

Mimi se je zdrznila. Sama ni vedela, kje je prav za prav. Da, se je zbrala, o Jezusu berejo. O tistem, ki so že v šoli o njem pripovedovali in je bilo tako lepo, da bi jokala. Domislila se je tistih butar, ki so jih nosili ob Jezusovem prihodu v Jeruzalem. Takrat je moralo biti vse lepše, še vse lepše ko danes. Ah, potem pa so Kristusa ujeli, čeprav jim ni nič naredil. Tako dober je bil. Pa so ga topli z biči, trnov v glavo nasadili, to je bolelo, je sočustvovala Mimi, da ji je trepetalo v prsni. Potem so mu naložili težki križ in ga nagnali, da ga je moral nesti po ulicah.

»Mir, smrkavci!« se je stegoval šepavi mežnar čez kamen, ko je vse glasno šepetalo, da se je duhovnikov glas porazgubil kakor pleve v vetru.

Mimi pa ni slišala mežnarja. Njej je udarjalo na uho tisto grozotno vpitje: »Križaj ga, križaj ga!« In ko je videla, da je Jezus povetil oči in zadel težki križ

na razbičane rame, je skoraj na glas rekla: »Ali je težko? Moja grba je tudi težka. Pa je tvoj križ še težji?« Jezus pa je šel čisto tiho naprej. Izza vogla je stopila Veronika in mu ponudila bel prtič. Obrisal si je potno čelo, krvavi obraz in solzne oči. In tedaj si je tudi Mimi obrisala motne oči in sama ni vedela, da je duhovnik prav tedaj že pristopil k oltarju. »Kaj je danes res cvetna nedelja?« se je plašno ozrla krog sebe. Na desni je uzrla Jančija. Novo sivo obleko je imel. Ko sta se ujela z očmi, je Mimi obšlo: »Seveda je, saj sem butaro prinesla. Janči mi jo je naredil.«

Veliki teden je bila Mimi spet sama doma. Mati je šla na dnino. V soboto bo prinesla denar in potem bo šla Mimi z njo v trg in bosta kupili lepe črne čizme. Morda pa celó svetle šolne, take, kot jih nosita sosedovi, Milena in Slavka! To bi jo potem gledali. Kaj bi Janči rekel? Vesel bi bil. Res, ti čizmi so že grdi, samo ob delavnikih sme še z njimi v cerkev. Da, za veliko soboto bo imela nove, še k žegnu bo nesla, je dejala mati, in v nedeljo bo šla po pirhe. Vsaj k Jančiju, če drugam ne, ta ji je obljubil, da bo hranil zanjo...

Potem so se menili, da bodo šli na veliko soboto po ogenj. Mimi je spet prosila, da bi smela z njimi. In ko ji je Janči pripravil veliko gobo in jo poučil, da bo morala zgodaj vstati in potem paziti, da je ne bo kdo prehitel, ko bodo tekli z žegnom, je bila spet vsa srečna. Računala je, kam vse bo ogenj prinesla. Ne bodo je ne prehiteli, saj v ravnem kar dobro teče. Kar pa bo zaslužila, bo dala materi in bosta šli v trgovino po nove čizme.

Zvečer je povedala materi, naj bi jo zgodaj poklicala. Mati ni nič ugovarjala. »Da boš tudi za dom kaj prinesla,« je rekla in vsa trudna legla.

Komaj se je začelo daniti, je bilo pred farno cerkvijo že vse polno mladega živžava. Zakurili so ogenj, donašali od vseh strani polena, panjevce, deske, ki so jih pobrali iz plotov, nekdo je privlekel naročaj starih polomljenih križev s pokopališča.

Tudi Mimi je bila zarana pokonci. Odhitela je z gobo proti cerkvi, ki je mežikala v svetlobi velikega rdečega ognja.

»Viš, da je tudi 'ta grbasta' prišla,« je kazal neki »polžar« nanjo, ko se je bala med fante. Pa ji je nekdo — potem šele je videla, da je bil Štefucov — vzel gobo, jo vtaknil v ogenj ter ji dal tlečo nazaj. In Mimi je zavihтела žico, da je goba zažarela in prijetno zadišala.

Ko so prišli iz cerkve duhovniki blagoslavljat ogenj, je vsem zastala sapa. Dečki so utihnili, se hitro odkrili in ta in oni je že oprézoval, kam jo bo čim hitreje ubral.

»Stopi bliže, tvoje ne bo žegnano,« je nekdo Mimi, ki se je bala stopiti bliže, sunil v grbo. Pa se ni upala ozreti. Zakaj pa ne gre sam naprej, se je vprašala plaho.

Albert Edelfelt: Božja služba ob morju. (Luksemburški muzej, Pariz.)

Gospod župnik je zresnil obraz, švignil z očmi proti oni strani, kjer je zaslišal glasen šepet, da se je še Mimi ustrašila, potem pa začel z molitvami. Mlada kaplana sta mu v zboru odgovarjala. Ko se je pa župnik obrnil, zaprl rdečo knjigo in zamahnil z veliko roko, je vse vedelo, kaj to pomeni. Vrišč in hrušč je bušnil in se razlil po klancu. Vsak si je pomagal, kakor je mogel.

»Izpod nog, grbin!«

Tisti hip šele se je Mimi zavedela, kaj je z njo. Nikogar ni prav za prav videla krog sebe, samo čutila je, da jo je nekdo sunil v grbo in da je padla po klancu. Potem je še slišala: »Kaj tako hodi po ogenj!«

Ko se je pobrala, je videla, da nima več gobe. Dlani je imela vse krvave, v križu pa jo je bolelo, da se je stežka prestopala.

»Kam naj grem?« se ji je meglilo pred očmi; najrajši bi na glas zaihtela, pa ni bilo nikogar blizu, da bi ji pomagal. Še Jančija, ki ji je naredil butaro in pripravil gobo, ni bilo nikjer.

»O, ta moja grba,« si je zakrila obraz z rokami, ki so krvavele in se tresle.

Prišla je domov. Mati je že odšla na dnino.

»Kaj bomo res brez ognja?« ji je trepetalo drobno srce. Sedla je na posteljo, ki je bila še odgrnjena, in dolgo dolgo jokala. Zunaj se je pa zlato sončno jutro kar smejalo in čakalo, da se bodo zvonovi vrnili iz Rima.

»Kaj si objokana?« je zaskrbelo mater. Že čez pol-dne je bilo, ko je prišla domov.

»Nič —,« je Mimi skrivala. »Ali bom dobila nove čizme?«

Materi se je zasmilila. Kaj naj stori, ko še za hrano ni dobila! In gospodar jo je zadnjič spet prijel: Za veliko noč se pa le pobrigaj, ne bom čakal!

»Boš, samo malo še počakaj — morda zvečer že dobim, pa bova šli v trg,« se ji je trgalo iz prsi.

Potem sta bili obe tiho. Mati se je lotila pospravljanja in ribanja. Zaudarjalo je po vlažnih podnicah, ki so jih sušili žarki popoldanskega sonca.

»Pa doma ostani, zvečer bova šli,« je rekla mati, ko je pripravila in se napravljala k vstajenju. Mimi je slonela ob oknu in mislila na svoje strgane čevlje. Ne, se je tolažila na tihem, v teh res ne smem za procesijo. Kaj bi dejali, ko bi me videli?

Pri fari je neprenehoma pritrkavalo in vabilo k vstajenju. Vse se je zgrinjalo po cestah in hitelo v

cerkev. Sveto veselje je igralo na obrazih in odpevalo v dušah.

Mimi je pa slonela ob oknu. V svetlo pikčastem predpasniku je bila, na glavi je imela obledelo vsakdanjo ruto. Zdaj pa zdaj je pogledala na cesto. Ko je videla, da je bila skoraj že prazna, je samo poslušala. Tako svečano je pozvanjalo, kot da so se zvonovi, ki so bili v Rimu, naučili novih melodij. Res, tako svečano, prav za alelujo, da je Mimi omahnila glavica v razprskane dlani in je bridko zajokala. Nič čudnega, ko je pa mislila na vse: na mater, ki je šla sama k vstajenju, na svetle čizme, ki jih še nima, na svojo grbo, da, na to je mislila, ko je še pristavila: »Grda sem, zato me ne marajo...«

Mrak je zalil vas. Vstajenje je že minilo. Tedaj je nekdo potrkal na vrata. Mimi se je ustrašila, tako je bila zamišljena.

»Kaj si sama?« Bil je Janči v novi sivi obleki.

»Sama. Matere dolgo ni. Nemara je šla v trg,« se je Mimi zbrala.

»Ná, pirhe sem ti prinesel,« je Janči stopil k mizi in začel prazniti široke žepe, ki si jih je natrpal s pomarančami. V sobi je zadišalo.

»Ná, te sem sam nasekal,« je zlagal na mizo. Mimi bi najrajši zavrisnila in objela tega Jančija. Pa jo je oblila rdečica, sram jo je bilo.

»Nisi šla za procesijo?« Sédel je k njej.

»Ne!« je zakrilila z glasom. In ko mu je povedala, kako je bilo zjutraj z gobo, je ni mogel potolažiti. Sedel je čisto blizu nje. A v oči si ji ni upal pogledati. Tudi ona njemu ne. Zrla sta v tla kakor obtoženca. Samo stara ura na steni ob vratih je tiktakala.

»Janči, kaj Miklavž res ne nosi?«

»Za veliko noč že ne, kaj pa misliš,« se je čudil njenemu vprašanju. »Samo pozimi.«

»A jaz bi zdaj rada nove čizme...«

Janči je bil v zadregi. Rad bi se bil kako izmuznil. Naposled je dejal: »Rajši se kaj drugega pogovarjajva.«

»Janči, ali —« se je Mimi zataknilo, glas ji je vzdrgetal.

»Kaj, Mimi?«

»Ali — ne, saj mi ne boš več prinesel pomaranč.«

»Zakaj ne? Jutri bom šel spet sekat...«

»Ne... Saj ne smeš priti več k meni,« je iztrgala iz sebe.

»Zakaj ne?« ga je zabočelo.

»Ker — sem — grda...« Mimi je zastokala in krčevito zaihtela.

»Mimi, nikar!« Več ni mogel reči. Potem sta dolgo molčala in se držala za róke. V sobo se je razlezel gost mrak.

Mati je prišla pozno domov. A novih čizmov ni prinesla. Mimi tudi vprašala ni, če je bila v trgu.

Drugi dan je bila nedelja. Velika noč, potice, pirhi, aleluja. Mimi je šla k maši v strganih čevljih in z židano ruto na glavi. Ko je pred oltarjem, ki je bil ves v lučih, cvetju in zelenju, pocingljalo, je pokleknila in molila: »Da bi ne bila več žalostna, da bi bila lepa, da bi ne imela grbe... o, ta moja grba... in da bi Janči še dolgo živel, sveta Marija, Mati božja...«

P O M L A D

VINKO ŽITNIK

Poglej:

v cvetočem drenu žvižga ptič,
pod hišo travnik zeleni,
na vrtu poje moj deklíč
in zrak je topel kakor kri —
juhej!

Poglej:

nebó je čisto kot oko,
srcé široko kot nebó,
in duša čista, jasna spet,
zreali v njej se mi ves svet —
juhej!

Poglej:

na polju kmet za plugom gre,
spočita prst diši kot kruh,
krog njega se belé goré,
prek njih vré južnih sap sopuh —
juhej!

Poglej:

vse to — nebó, zrak, travnik, ptič,
goré, poljé, kmet in deklíč
sem v soncu s srcem spet objel,
zato zaukal bom vesel —
juhej!

Poglej:

pa kaj je to — tam daleč zad
za Alpami ječi pomlad;
namesto pesmi top grmi,
a cvetje tke prelita kri —
ojej!...

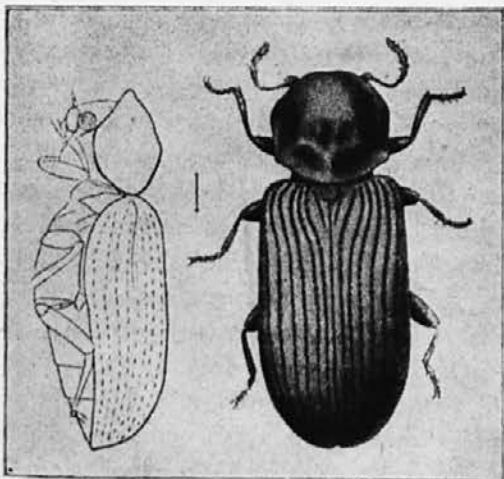

KUKCI

DR. ANGELA PISKERNIK

Ravnokar sta pristala po ženitovanjskem poletu. — Iz temnih, tesnih rovov v namizni plošči sta se pred nedavnim pregrizla skozi majhne okrogle luknjice — črvine na površje. Prvič v življenju sta takrat zaznala dan. Zaščemela ju je svetloba, ki se je potratno prelivala po ozračju; le malo je manjkalo, da nista zbežala nazaj v les in se skrila v kak mračen kotiček pod površino. Toda močnejši od trenutnega neugodja je bil krik ljubezni, ki ju je pognal na svetlo. Bila sta še mlada in bila sta lepa. Na sebi sta imela svatovsko oblačilo, enake barve in istega kroja: črnorjav plašček z globokimi, kakor z drobnim zrnjem posutimi podolžnimi progami, in velik, razkošen ovratnik, pod katerim je mična glavica popolnoma izginila. Ogledovala sta se in občudovala; z vsakim migljajem ljubkih tipalnic sta izrazila novo nežnost in nov poklon. Še bliže se je primaknila samičica k samcu. Tesno stisnjena drug k drugemu sta potem, ko sta se že privadila svetlobi, strmela v velikanski prostor okoli sebe, ki so mu njune majčkene, kratkovidne oči zaman iskale mej; ni ju ne težil in ne utesnjeval, v njem nista zadela — razen pod seboj — na najmanjšo oviro ali odpor. Tu ni bilo treba gristi in vrtati; same od sebe so se stene razmaknile v nedogled.

Zavzeta sta opazovala sončni žarek, ki je zaporedoma pozlatil vse predmete v sobi: ogromno kmečko peč za vrati z visokim, debelim čelešnikom, dotalno stensko uro ob njej, pod katero se je skrival boječji jež, omaro v zidu, kamor je spravljal gospodar dopise, knjige in zdravila, in navsezadnje tudi mizo v kotu, iz katere sta se s tolikim trudom prerinila na svetlo. In čelešnik in ura, miza in klopi, počrneli strop in okviri na steklo barvanih svetnikov, nečke s Svetim Duhom na pod-

Kukec ali trdoglav od strani in od zgoraj.
(Povečan.)

stavku in rezljani žličnik ob oknu, vse, kar je bilo iz lesa, je njune poglede vleklo nase, kakor bi ju klicalo, vabilo in se jima ponujalo. Les jima je bil pač najljubša stvar na svetu. Doumela sta, da je vse to njuno, da je samo neznamen del njima od vekov odkazanega življenjskega prostora. Tu bosta za dedi in pradedi zagospodarila zdaj onadva, tu bodo za njima živeli otroci in otrok otroci, vsi neutrudni delavci — svedrovci iz rodu malih lesnih črvov ali kukecev.

V razkošju tega spoznanja se jima je vroče prelila kri v vse predele srca, živčevje je zabrnelo, da sta začula melodije kakor od tisoč zlatih strun, vsa omočična in vrtoglava sta zatrepetala s krili, jih sunkoma razpela in zletela k poroki.

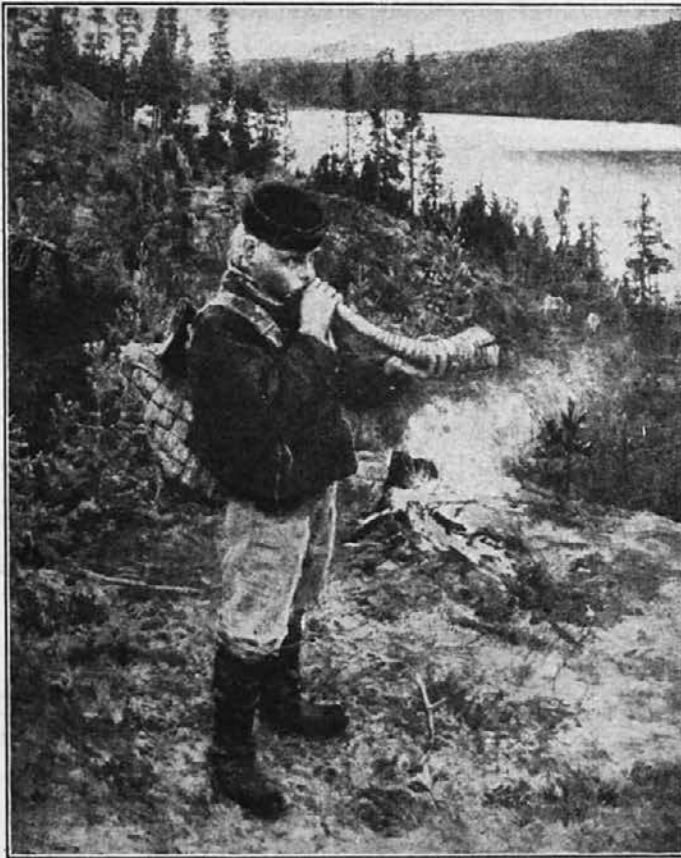
Da je njun rod zasovražen pri človeku, na to se v resnici nista spomnila.

In zdaj sta se vrnila. Pristala sta na stari, črvivi okenski polici.

Menda pa je to res usoda vsakega živega bitja, da se mu sreča izmuzne, še preden jo dobro drži. Novoporočeni kukec par, ki je tam na okenski polici snoval načrte za bodočnost, še davno ni dosanjajal sna o radosti mladega skupnega življenja, in že so se samcu misli nekako zmedle, zamajal se je na svojih šibkih nožicah, omahnil in izdihnil. Samica se sprva nikakor ni mogla znajti, nikakor ni hotela verjeti, da bi bil njen drug zares mrtev. Mislila je, da je iz neke prešerne razposajenosti telebnil na tla in se zraven tako spretno zvrnil na hrbet, da je nalašč, iz mladostne norčavosti, zvil tipalnice in nožice in da se je »naredil« mrtvega samo zato, da bi jo malce prestrašil. Se tako popolnoma potajiti, kakor da si mrtev, to zna vendar vsak kukec, kaj bi ne znal tega on, ki je bil izmed vseh najpostavnejši in najrazboritejši! Če se le ob kaj zadene, če se strese predmet, na katerem ždi, kukec kar nehote otrpne, kakor človek, ki ga mori tetanus. V stanju te telesne odrevenelosti se njegovo živčevje ne odziva na noben dražljaj; hrošček ne čuti prav ničesar. Lahko ga trepljaš, ščegetaš, ščiplješ, ga prebadaš z iglo, baje celó žgeš z žarečo konico, kukec se ne gane. Zaradi te izredne odpornosti mu pravimo tudi »trdoglav«. Šele dolgo potem, ko je prenehal vzrok nenavadnega pojava, izzveni okorelost in kukec se osvesti.

Toda ta kukec tu na okenski polici se ne bo osvestil nikoli več. Življenje samcev je prav kratko in ta tukaj je prav zares že mrtev.

Kakor da bi samica slutila, da so tudi njene ure že štete in da se mora podvizati, da dokonča svojo življenjsko nalogo, se ne preda brezsmiselnemu žalovanju; samo malo še povohlja okoli negibnega možička, ga še enkrat ljubeče poboža in že odleti pogumno na sosedno mizo, iz katere se je prevrtala kot nevesta. Že mamica jo je učila, da je treba polagati jajčeca

Aksele Gallén-Kallela: Kmetijski fantič. 1892.

v les, ki so ga že prejšnji rodovi dodobra preizkusili. Mladičem da je treba ustvariti in urediti dom, ki jim bo nudil delo in razvedrilo, hrano in stanovanje, da se ne bodo lačni in zagrenjeni potikali po svetu in mrzili domovino, ki jim ni mogla dati drugega kakor življenje.

Previdno je stopicala mlada vdova po namizni plošči in se ustavljala pri črvinah; ob njih je polagoma spuščala jajčeca, vsako zase, in jih skrbno pritrjala, da bi jih kak piš ne odnesel. Vedno počasneje ji je šlo delo izpod rok. Vsa izčrpana se je spustila slednjic tudi še v rov in lepila zadnja jajčeca na njegove gladke stene. Ko se je nekaj ur pozneje usula črvojedina iz spodaj odprtega rova na tla pod mizo, je v sredi mehkega, prašnatnega kupčka ležala mrtva kukčeva ženica.

Življenje pa drvi mimo smrti in pokopa svojo pot naprej; stari rodovi izginjajo, novi nastajajo.

Po kratkih štirinajstih dneh prileze iz jajčeca šestronog, belkast mladič, ogrecu majskega hrošča močno podobna, toda mnogo manjša kukčeva ličinka, ki je bolj znana pod imenom »lesni črv«. Medtem ko je $4\frac{1}{2}$ do 5 mm dolg kukec hrošč prav čedne in elegantne zunanosti in mu nikakor ne moreš odrekati dobrega okusa in neke modernosti v liniji in drži, je ličinka njegovo živo nasprotje. Nič prikupnega nima na sebi, nič mikavnega. Vsa zoprna in zavaljena je že v zgodnji mladosti starikavo sključena kakor luna

v zadnjem kraju, z ogabnimi, vprek položenimi klobasastimi grbami na hrbtu in z bahavo napetim in zamaščenim oprsjem, v katerem je vgreznjena njena trda in neznansko požrešna glavica kakor majhen rjav ocvirek v kepi bele zabele.

Komaj rojena, se zavrta z močnimi in ostrimi zgornjimi čeljustmi v les, ga grize in žaga, trga in struži, gladi in skoblje, da se vrtinči okoli njene glave črvojedina kakor cestni prah v poletnem viharju; zamolklo odmeva v lesu padanje in treskanje izvrtkov in ostružkov.

Lesni črv je prav za prav zgledno marljiv in skromen. Hrani se samo s suhim lesom, najrajši s prav starim, kakršnega najde v vseh tesarskih, posebno pa mizarskih izdelkih. Ko tako neprenehoma reže v les, izdolbe valjaste rove ali črvotočine, ki postajajo z njeno starostjo in debelostjo širše in prostornejše, se cepijo in razhajajo na vse strani kakor rovi v rudokopu, so razvrščene vzporedno s površjem, gredo poševno z njim in vodijo končno tudi navpično v globino lesa.

Ko bi človek vedel za pametne nasvete kukčeve mamice, bi se prav nič ne čudil, da se porajajo kukci, rod za rod, vedno zopet v istih predmetih, dokler jih slednjic s svojim razdiralnim delovanjem ne spremenijo v trhlo, drobljivo gmoto. Marsikak kos pohištva se je že razsul zaradi njih in marsikak dragocen umetnostni izdelek so kukci tako izvotlili, da je pri najrahljšem prijemu razpadel v rumeno, zrnato črvojedino.

Zdi se, da življenje kukca in ličinke ni zgolj odsevno in nagonsko, marveč da jima je mogoče svoje ravnanje nekoliko tudi svojevoljno preusmeriti. Saj je vendar prav čudno, da pušča lesni črv površino predmeta, v katerem živi, nepoškodovano, célo, tako da razdejanja od zunaj sploh ni videti. Človek zasledi škodljivca šele potem, ko je ta ali oni izmed mladih hroščev izgrizel skozi vrhno plast predmeta luknjico, ko je skidal skozi celo kupe sipljive črvojedine in ko je navsezadnje tudi že njegova glavica pokukala skozi odprtino.

Kakor se izživlja odrasli kukec v skrbi za nasledstvo, tako ima lesni črv nalogo, da nakopiči v sebi rezervnih snovi, masti pod kožo, beljakovin in rudnin, ki bodo pozneje iz njih zgrajeni novi telesni deli mladega kukca. Ko tako pridno žre in se debeli, ji postaja neprožna, roževinasta koža pretesna, zato jo kakor kača sleče, se leví. Za svoj razvoj potrebuje približno eno leto in se mora medtem večkrat leviti. Po preteku te dobe se pregrize proti površju, izdolbe tik pod njim do 5 mm široko in do 10 mm dolgo zibelko, nasuje po njenih stenah kakor puh mehkih ostružkov in se ovije s pajčevinasto nežnim zapredkom. Nato si v udobno oblazinjeni, topli votlinici sleče še zadnjo obleko, iz

katere se izmota mumiji podobna, na hrošča v povojih spominjajoča buba.

Buba se ne giblje in ne žre; na zunaj ne kaže nobenega življenja. V njeni notranjosti pa posebni snovni inženirji rahljajo, drobijo in topijo beljakovine, apnece in mast in druge prihranjene snovi in jih prelivajo v nove spojine, s katerimi gradijo, izpopolnjujejo, popravljajo in lepšajo telesa mladega, še ne rojenega kucea. Ko ta otrok v zgodnji spomladi bubino oblačilce od znotraj pretrga in je njegovo rojstvo tako rekoč izvršeno, ne odleti takoj na prosto, marveč ostane v zibki dotlej, da dozori v pravega zaljubljenega mladeniča.

Gotovo je tudi za njega čas ljubezni najlepša doba življenja. Neprenehoma vabi nevesto na sestanke z dogovorjenimi znaki. Sedem do osemkrat udari v kratkih presledkih z glavo ob les, da je slišati po rovih in tudi izven njih tiktakanju ure podobne, odsekane glasove. Samica mu odgovarja na enak način. V tihih nočeh je to tiktakanje, to ljubko ljubezensko pogovarjanje seveda najbolj razločno. Praznoverni ljudje mislijo, da bije v lesu ura, ki naznanja smrt kakega družinskega člana; to praznoverje je krivo, da so dali kuceu tudi še priimek »mrtvaška ura«.

Toda navzlic človeški bojazni sta se kucec in kukica že dodobra sporazumela, našla sta se in zdaj že vrta samec majhno okroglo luknjico v vrhnjo plast lesa, skozi katero se bosta izmuznila na prosto.

Mislím, da se bosta potem kmalu vzela.

GOSPOSKI HLAPEC

IVAN ZOREC

NADALJNI SPOMINI KOTARJEVEGA NANETA

3. H k r u h u

Hoj, neko dopoldne mi je iz Trsta prifrlelo precej debelo pismo. Po tiskanem napisu sem spoznal, da je iz ravnateljstva državnih železnic. Od skrbi in strahu, ali je dobre ali slabe vsebine, sem s pismom v roki kar obstal kakor kól, ko ga dobro zabiješ v zemljo.

»Tàk odpri že in poglej!« me je iz neke otrplosti in zamaknjenosti zbudila mati; anti vedečnost jo je gnala, ali mi je prineslo srečo, po kateri sem tako koprnel.

Iz pisma, podpisanega po ravnatelju dvornem svetniku Ruffu, je skočila velika sreča, me vsega presrečno objela in mi velela, naj ehestens — čimprej nastopim službo v VII. oddelku c. kr. železniškega ravnateljstva in naj zase in za petdeset kilogramov prtljage uporabim priloženo brezplačno vozovnico, veljavno za II. razred tudi v brzem vlaku.

Albert Edelfelt: Kristus in Magdalena. 1890.

Ha, torej v II. razredu in tudi z brzimi vlaki se bom posihmal lahko brezplačno vozil! Greben se mi je spokončil, nadaljnje branje tistega srečnega, ljubega pisma pa ga je kaj hitro upognilo. V pismu je ob koncu namreč bilo tudi to, da bom do prve strokovne (brzovjavne) skušnje brezplačen volonter in da šele po tej skušnji postanem uradniški pripravnik in mi nakažejo 30 (trideset) kron na mesec adjutuma — nekake pomočne plače, ki pa se mi po drugi strokovni (prometni) skušnji zviša na 100 (sto) kron na mesec; po drugi skušnji pa da mi bo napraviti še tretjo strokovno (komercialno) skušnjo, a ta, tretja strokovna skušnja da mi po vsaj dveletnem skupnem, nepretrganem službovanju daje pravico do imenovanja za definitivnega (stalnega) uradnika asistenta v X. službenem razredu.

»E, bo že kako,« sem premagal novo veliko skrb in se oklenil misli, da sem dobil službo, ki sem si jo tako želel. Od velike sreče mi je srce spet zakopitljalo, da sem ves zadihnel in da še ziniti nisem mogel nobene.

»Služba, kajne?« je mati dihnila.

Molče sem pokimal in videl, da je tudi ona srečna v moji sreči.

»In precej jo moram nastopiti,« sem potlej povedal; »že jutri pojdem.«

»O Marija, že?« se je kakor ustrašila.

Preneumen, preotročji in presebičen sem bil; vse misli so mi bile pri golobici in v skorajšnjem lastnem gnezdu. Bog mi odpusti, nisem razumel, da se uboga mati boji zame, ker ve, da nikoli več ne bom tako njen, kakor sem bil do zdaj... In kakor da bi hotel pokazati, kako malo mi je mar njenega v ljubezni trpečega, mrjočega in ginočega srca, sem kar precej začel na kup vlačiti stvari, ki sem jih nameraval vzeti s seboj.

»No, saj je prav,« je tiho rekla in se obrnila, da bi šla venkaj. »Od samih skrbi in misli na službo si do zdaj bil kakor kisló mleko, pa si jo, vidiš, le učakal in vse ti je, čast Bogu, lepo odleglo.«

Pustila me je samega. Lotil sem se selitve.

Tu sta Stritarjev Prešeren in velika, precej debela knjiga pesmi Jovana Vesela Koseskega, prvi del Gregorčičevih pesmi in Jurčičev prvencem Jurij Kózjak, zraven pa so še stari grški bard Homer in neki latinski klasik, Valentinova nemška zbirka maturitetnih matematičnih nalog in tista znana, prijazna knjižica logaritmov.

»Čemu mi bo v službi vse to?« sem pihnil, pa se precej spomnil, kaj sem nekoč bral o nekih znanih možeh.

Aleksander Vélíki je menda v vseh bitkah imel pri sebi Homerja, še ponoči v šotoru pa pod zglavjem zmerom to knjigo in bodalo; Scipio, zmagovalce Kartagine, je, tako pravijo, nosil s seboj Ksenofonta; cesar Karel V. se je kar zagledal v Tukidida, a Štefan Bathory, poljski kralj, je rad prebiral Cezarja.

Vsaka teh knjig mi je bila tak ali tak spomin. Prešerna mi je podaril prijatelj Mramor, šegavi, poredni in vendar srčno dobri in vdani šolski tovariš, Gregorčič me je spominjal pesnice Dragice, Koseski, bobneči stihotvorec, mi je bil prijazen spomin na Andreja Orehka in Tineta Rožiča, zgovorni, priljudni Jurčič s svojim prvencem Jurijem Kózjakom pa ljub klicaj iz naših domačih krajev; šolske knjige pa sem spravil v kovčeg, ker nisem hotel v službi pozabiti vsega tistega posebnega znanja in ker mi je bila šola kljub vsemu trpljenju in poniževanju, ki sem ga prebil v šolskih letih, vendarle najlepši spomin.

Tako se res nisem mogel ločiti od nobene.

Ampak tudi učitelja in poštarja ne smem zapustiti brez slovesa.

Stopim torej venkaj, da bi se odpravil do njiju.

A mati, vsa zguzena sama vase, sedi na pragu in mrči predse.

Seveda sem vedel, kaj je, pa se ji z nobeno besedo, čeprav milo in tolažilno, nisem upal vrtati po skeleči

srčni rani, le kar se dá mehko sem napomnil, da moram v roko seči še učitelju in poštarju in da se precej vrnem.

Ni se ganila, nič ni odgovorila, le oči, vroče in kalne, je nekoliko dvignila.

Učitelj in poštar sta se novice presrčno razveselila, anti vedela sta, kako mi je bilo.

»Titulus bibendi — to moramo nocoj zaliti!« sta vedela oba.

A jaz, junak nameravane ponočne veselčnosti, sem se spomnil matere, ki je za slovo vsa žalostna, in sem se lepo zahvalil za veselo slovo ob pitju in petju, češ da imam še marsikaj pripraviti, ker že jutri odpotujem.

Namerim se kar proti domu in premišljam to in ono. Pa ne pridem še daleč, ko me ves upehan doide okrajni birič in mi izroči pozivnico — na orožno vajo v Gradeu.

Kar mrzlo me je oblilo. No, saj sem vedel, da me to leto skoraj gotovo pokličejo za osem in dvajset dni »pod orožje«, vendar sem ves čas upal, da poprej gorko sedem kam v službo. Ko bi bil že v službi, me ne bi dosti motila tudi daljša orožna vaja; tako pa je stvar taka, da vaje ne smem zamuditi tudi eno samo uro ne in da v službi na »moje mesto« medtem lahko posadijo koga drugega. —

Hvala Bogu, da ni nihče slišal mojih hudih misli, ko sem prav na dno pekla preklel vojaško coklo; ha, že v šolah se mi je usodno podložila, zdaj pa mi nemara zacokla tudi službo, ki me že čaka!

Ves poniglav sem počasi prikrevsal do doma.

Mati se je cikle skoraj še bolj ustrašila, kakor sem se je bil jaz sam.

»Kdaj moraš oditi?« me je vprašala.

»Še ta teden; tega in tega dne moram biti že v polku.«

»E, nič ne maraj,« me je skušala pokončiti; »ko si že toliko prebil, preboš tudi to. In če v službi potlej poveš, kaj te je zadržalo, ti gotovo spregledajo, saj so sami tudi cesarski ljudje.«

Ta misel se mi je zdela čisto prava, kar pomirila me je, da sem že z neko vojaško napihnenostjo pregledal svojo uniformo in bleščečo bridko sabljo.

(V drugo naprej.)

BETLEHEMSKI PASTIRJI

MILICA PRISOJNIK

VII

Suženj se je vrnil ves zaskrbljen. Kaj bo, če je gospodar mojo odsotnost opazil? »Spet bo bič prepeval po mojih plečih, ko še stare rane niso zaceljene!« Starček je bolešno vzdihnil. Še enkrat je pregledal hišo in videl, da je vse v redu. Potem je mirno legel. Ni dolgo počival, ko ga je zdramil gospodarjev zvonec. Prestrašil se je, toda misel na deklico mu je dajala poguma.

Kako se je začudil, ko je videl gospodarja mirnega, vsega izpremenjenega. Njegovo strogo in odurno lice je bilo milo in kar lepo. Obrnil se je k sužnju in mu dejal: »Nocojšnja noč mi ne da miru. Ne morem zaspati. Poglej nebo, kako žari! Ali vidiš svetlobo, ki je razlita nad betlehemsko planjavo? Nocoj se bodo zgodile velike in nenavadne reči!«

Suženj je pogledal proti jugu. Spomnil se je tujcev. V duši mu je kipelo in prepevalo. Ni se mogel premagati, vse, kar je doživel, je povedal gospodarju. Pričakoval je izbruha njegove jeze. Gospodar pa se je — suženj svojim očem ni mogel verjeti — zgrudil na kolena, si z rokami zakril obraz, bridko zajokal in zaklical: »Jehova! Usmilil si se človeštva, usmili se še mene!«

Dolgo, dolgo je klečal, molil in ihtel. Suženj je začudeno opazoval gospodarjevo početje. Ni vedel, kaj bi storil, kaj bi mu rekel.

Gospodar se je dvignil. Stopil je k sužnju in mu dejal: »Izak, zvesti suženj, dobro si zapomni to noč! Velike reči so se nocoj že godile, zgodile se bodo še večje. Čudež bomo doživeli!«

Zopet se je zamislil, dolgo ni spregovoril, lice mu je spreletal strah. Videlo se je, kako težko se bori s seboj.

Nenadoma se je obrnil k sužnju in mu rekel: »Izak, vse življenje si mi zvesto služil. Vdan si mi bil, nisi godrnjal, čeprav sem bil krivičen. Žal mi je! Odpusti in pozabi!«

Suženj je bil zmeden. Ni vedel, ali je resnica ali samo sanje. Ni mogel odgovoriti. Vse v njem je prepevalo: čudež, čudež! Pogledal je gospodarja in videl, da pričakuje odgovora. Preprosto je dejal: »Ta ura je zbrisala vse krivice, zacelila je vse rane in posušila vse solze. Ne bom več mislil nazaj! Kar je bilo, sem pozabil.«

»Hvala ti, Izak,« je tiho odvrnil gospodar. »Poslušaj me! Ta noč ti je prinesla prostost. Svoboden si! Lahko greš, kamor koli hočeš. Poskrbel bom zate! Vedi pa, da ti je moja hiša odslej res dom. Pri nas se bo začelo novo življenje. Ti, moj zvesti Izak, pa mi pri tem pomagaj!«

Starček ni mogel govoriti, tako ga je vse pretreslo. Odkar se je zavedal, je gorela v njem ena sama želja, da bi bil prost in svoboden. In sedaj se mu je tako nepričakovano izpolnila. Kakor sij zvezde je žarela sreča v njem. »Nocoj!« mu je rekla deklica.

Izak je molče stisnil gospodarjevo desnico. Dolgo nista spregovorila. Naposled je gospodar pretrgal molk in rekel: »Pojdi in poišči tujca! Ko ju najdeš, mi sporoči. Vsega, kar potrebujeta, jima daj iz naše hiše! Tebi, Izak, pa tole.« Ponudil mu je mošnjo zlatnikov. »Vzemi, nikar se ne brani! Potreboval jih boš!«

Starček se je spomnil deklice. Spomnil se je nebolgljenčka, ki bo trepetal v mrzlem hlevčku. Vzel je zlato in zašepetal: »Ne zase, zate sem ga vzel.« Poslovil se je od gospodarja in odšel, da poišče tujca.

VIII

Pozna popotnika sta srečavala pastirje, ki so pregledovali črede. Začudeno so zrli pastirji na šibko deklico. Pogostili so jo s toplim ovčjim mlekom. Možu so ponudili sira in kruha. Tujca sta se zahvalila. Deklica je dvignila kopreno. Pastirji so se zazrli v blede, nebeško milo lice. Bili so tako prevzeti, da se še ganiti niso upali.

Ko so se prestrašeni pastirji zavedeli, tujcev ni bilo več; zamišljeni so se vrnil k svojim ognjem.

Tujca sta medtem krenila dalje in se ustavila šele pred samotnim revnim hlevčkom. Stopila sta vanj. Tema ju je objela. Sprva nista nič razločila; šele ko so se oči privadile temi, sta si poiskala pripraven kotiček zraven jasli, ob katerih je počival suhljat voliček. Tja sta bila nastlana s suhim listjem in mahom. Tja sta se usedla. Utrujenost ju je premagala, da sta zadremala.

Osličku, ki je tako dolgo nosil sladko breme, se še zobati ni ljubilo, čeprav je bil premražen, utrujen in lačen. Nestrpno se je prestopal in pogledoval sedaj na ženo, sedaj na moža, sedaj zopet na pisanega volička poleg sebe. Voliček pa je radovedno opazoval svojega nenavadnega gosta. Videlo se je, da mu je dolgouhi sivček na vso moč všeč. Nič več se ni mogel premagati. Pristopil je k osličku, ga ovohal, potem pa z nekim posebnim zadovoljstvom iztegnil svoj dolgi, raskavi jezik in začel lizati mehki kožušček svojega novega prijatelja. Nato sta staknila glavi in se stisnila k jaslim, kakor bi se hotela o nečem prav zaupno pogovoriti...

Prišla je polnočna ura. Dopolnil se je čas, ki je bil od pravekov določen, da prinese svetu odrešenje.

Nastala je silna tišina. Ves svet je utihnil. V borni hlevček je prisijal droben žarek. Trepetal je v zraku, poiskal vse kote in se ustavil na ženi. Tedaj je začel rasti in se razširil v čudežno svetlobo, ki je napolnila

vso votlino in obsijala ves svet. V jaslih se je zganilo! Iz njih so se stegovale rožnate ročice, dve očesci sta žareli, droben glasek je zajokal.

Rodilo se je božje Dete!

Poleg njega sta klečala Marija, njegova Mati, in Jožef.

Iz daljave pa je prihajalo petje angelov, vedno bliže, vedno bliže...

IX

Bilo je med deseto uro in polnočjo. Na betlehemskih poljanah so goreli ognji. Ob njih so sedeli pastirji, ki so várovali svoje črede. Plameni so osvetljevali njih od sonca in vetra zarjavele obraze. Nekateri izmed njih so nemo zrl v ogenj, drugi pa so se nemirno ozirali na nebo, ki se jim je zdelo tako čudno in nenavadno.

Star pastir, ki je imel dolge sive lase in razmršeno brado, je skrbel za ognje. Ozrl se je po pastirjih. Le kaj jim je nocoj? si je mislil. Tako so molčeči in zamišljeni, kar sicer ni njihova navada.

Nenadoma je pretrgal molk in vprašal: »O čem pa razmišljate?«

Pastirji so se zganili, starček pa je nadaljeval: »Nekaj vas tare! Ali morda tudi vam nocojšnja noč ne dá miru? Zares, prečudna je! Najstarejši pastir sem med vami, a ne pomnim še take, kot je nocojšnja. Po mojih starih žilah kri nocoj živahno polje, udje so mi lahki in gibčni, kot bi mi bilo dvajset let! V duši mi kipi in poje. Sam ne vem, kaj mi je!«

»Z menoj se godi isto,« mu je odgovoril pastir, ki je doslej nepremično zrl v ogenj.

»Z menoj tudi, z menoj tudi,« so po vrsti zatrjevali pastirji.

Starček je nadaljeval: »Že ves večer opazujem nebo. Groza me spreleti, kadar koli se ozrem vanj. Dedje so nas učili, da je v zvezdah zapisana naša usoda. Poglejte jih! Kako migljajo, prav kakor bi se jim mudilo na dolgo pot. Zdi se mi, kot da bi hotele zapustiti nebo in odleteti na zemljo. Kaj pomeni to?«

Pastir, ki se je pravkar vrnil k ognju, je ujel zadnje besede in spregovoril:

»Kar pa se meni najbolj čudno zdi, je ta nenavadni mir v naših čredah. Samo pogledjte jih, kako so tihe in pohlevne. Saj še psi ne lajajo.«

Pastirji, ki so bili že ves večer vznemirjeni, so se stisnili k ognjem in čakali, kaj se bo zgodilo.

Pastir, ki je pregledoval črede, se je vrnil. Ves zasopljen se je ustavil pred tovariši in jim povedal: »Na sosednjih poljanah se zbirajo pastirji. Proti nam beže!«

Preplašenih pastirjev se je lotil še večji nemir. Najrajši bi bili zapustili črede in zbežali v svoje varne domove.

Od vseh strani so se bližali pastirji. Pred ognji so se ustavili. Boječe so se ozirali na molčeče sosede. Najstarejši jih je pozdravil in nagovoril: »Prosimo vas, sprejmite nas medse!«

»Ob naših ognjih je dovolj prostora za vse,« je odvrnil starček. »Prisedite! Povejte nam, kaj vas je sredi noči prignalo k nam.«

Pastirji so posedli okoli ognjev in pripovedovali o vsem, kar so doživeli to noč. Nenadoma je močan, topel in ljubezniv glas pretrgal razgovor. Pastirji so se spogledali. Nihče si ni upal pogledati v smer, od koder je prihajal glas. Sivolas mož je stopil mednje. Majhen deček, ki je nosil jagnje, je bil z njim. Ko so pastirji zagledali moža, se je vsem vzdih olajšanja izvil iz prsi. Oči so jim zažarele in lica spet razvedrila, ko so spoznali svojega gospodarja.

Pastir Ibrahim jih je ogovoril: »Bratje, zakaj ste tako preplašeni in molčeči?« Tedaj je zagledal pastirje s sosednjih planjav. Obrnil se je k njim in jim dejal: »Tudi vi med nami? Pozdravljeni in dobrodošli! Kaj vas je privedlo k nam?«

Ibrahim ni počakal odgovora. Usedel se je k ognju, vnuk Samuel poleg njega. V srcu mu je zatrepetal vprašanje: Ali bodo opazili, da sem res ozdravel?

Ibrahim je opazil, kako pastirji ogledujejo Samuela. Mislil si je: nihče ga ni spoznal! Nasmehnil se je; sama sreča mu je žarela z lic.

»Čigavo je to dete, ki sedi ob tebi?« je vprašal sosednji poglavar Ibrahima. »Nisem ga še videl,« je dejal.

»Vse vam povem ob svojem času,« je resno odvrnil Ibrahim in nadaljeval: »Predvsem mi povejte, kaj vam je nocoj.« Ozrl se je po pastirjih. »Na vaših licih berem skrb. Nemirni ste! Kaj vas teži? In vi, sosedje naši? Saj ste kar vsi prišli. Kdo varuje vaše črede?«

Ibrahim je utihnil. Pastirji so mu hiteli pripovedovati, kar so doživeli. Ko so mu pravili o trudnem možu in čudovito lepi deklici, so mu oči zalile solze. Zašepetal je: »Kmalu ju bom našel.«

Samuel je poskočil. Ohjel je deda in zaprosil: »Dedek, dobri dedek, dovoli mi, da grem k njej.« Ded pa mu je velel, naj zopet sede.

Ibrahim je opazil, da se pastirji vprašujoče ozirajo vanj, zato je spregovoril: »S svojim vnučkom Samuelom, pokazal je na dete, »sem šel skozi palmov gaj.«

Oči pastirjev so se uprle v Samuela. Neverno so zmajevali z glavami, se spogledovali in med seboj šepetali.

Nekdo je vprašal: »Ta deček tukaj naj bo Samuel? O, Ibrahim, pusti šalo! Nocojšnja noč res ni za take reči! Tvoj Samuel je vendar pohabljen, grbast, dobro ga poznamo!«

Pastir, ki je to govoril, je zdajci obmolknil, kot bi se zbal, da je preveč povedal.

Samuel je zardel. Stara bolečina ga je zaskelala. Zato se je prvi trenutek zmedel in ni vedel, kaj bi storil. Nenadoma pa je poskočil in zavriskal: »Pa sem, prav zares sem Samuel!« Med solzami in smehom, vriskanjem in ihtenjem je pravil svojo zgodbo. Molče so poslušali pastirji. Niso se mogli načuditi. »To je čudež,« so šepetali. »Da, čudež je,« je tiho odvrnil Ibrahīm.

Pastirji so utihnili. Nobeden se ni več ganil.

X

Z naglimi koraki, kolikor je pač mogel, se je pastirjem bližal upognjen starček. Z obraza mu je žarela sreča. Ibrahīmovo bistro oko je prvo opazilo starčka. Vstal je in mu šel naproti. Veselo in vznemirjeno hkrati ga je vprašal: »Izak, kaj se je zgodilo? Kaj te je privedlo k nam?«

»O, moj dobri Ibrahīm, samo da sem te našel,« je odvrnil starček. »V skrbeh sem bil, da bom prepozen. Poslušaj me!«

»Ne samo meni, vsem povej, kaj te je privedlo k nam,« je dejal Ibrahīm. Pastirji so veselo pozdravljali poznega gosta. Vsi so poznali žalostno življenje suznja. Povabili so ga, naj prisede.

Ko si je starček malo oddahnil, je povedal svojo zgodbo. Ozrl se je po pastirjih. Nobeden izmed njih ni spregovoril. Strmeli so v ognje. Lica so jim žarela, oči so se jim iskriale...

Pod nebom se je nenadoma zganilo in skrivnostno zašumelo. Preko poljan se je razlila nebeška svetloba. Pred pastirji, ki so prestrašeni popadali na kolena, pa je stal angel Gospodov. Spregovoril jim je z glasom, ki je odmeval po vsej zemlji:

»Ne bojte se; zakaj, glejte, oznanjam vam veliko veselje! Rodil se vam je danes v mestu Davidovem Zveličar, ki je Kristus Gospod. In to vam bo znamenje: Našli boste dete, v plenice povito in v jasli položeno.«

Po veselem angelovem oznanilu se je zdajci prikazala cela množica angelov in zadonel je nov slavospev, ki ga doslej nikdar nihče ni slišal:

»Slava Bogu na višavah
in na zemlji mir ljudem,
ki so Bogu po volji.«

Nato je svetloba ugasnila. Množica angelov je odšla.

Pastirji so kot verni sinovi Izraela takoj spoznali, kaj pomeni to oznanilo. Bili so veseli in so govorili: »Pojdimo torej v Betlehem in pogledjmo to, kar se je zgodilo in nam je oznanil Gospod!«

XI

Pastirji so se takoj dvignili na pot, kakor jim je angel ukazal. Ko so se približali hlevčku, v katerem se je rodilo božje Dete, si niso upali naprej. Samuel pa ni mogel več strpeti. Hitel je dalje, plašno so mu

sledili pastirji. Že je zagledal svojo milo deklico, a tako nebeško lepo in vzvišeno, da se je malone zbal in krčevito stisnil jagnje k sebi.

Tedaj pa je žena dvignila oči in se mu nasmehnila. Samuel ni vedel, kaj bi. Ko je žena videla njegovo zadrego, je pristopila k njemu, ga prijala za roko in ga peljala k jaslim. Pokazala mu je Dete. Pastirček je ostrmel. Lica so mu žarela, komaj si je upal dihati. Nepremično je zrl v jasli.

Videl je, kako se mu božje Dete smehlja, kako svoje ročice steguje proti njemu, kakor bi ga hotelo objeti.

Tedaj je pastirčka božja milost pozlatila s svojimi žarki. Spoznal je, da je to Dete pred njim obljubljeni Zveličar. Pozabil je na ves svet, sklenil rōke, pokleknil in molil Mesijo. Poleg njega je pokleknil Ibrahīm in vsi pastirji v sveti, srečni grozi.

Le Izak se je plaho sklonil nad Dete in mu nekaj pripovedoval. Nihče ni vedel, kaj.

Dete ga je gledalo s svetlimi očmi in se mu smehljalo. Vsako še tako tiho šepetano besedo presrečnega starčka je sprejelo v svoje božje srce. Skrivaj, da nihče ni opazil, je položil Izak svoj dar, mošnjo zlatnikov, k Detetovim nožicam. Potem je pokleknil poleg Ibrahīma ter z njim vred molil svojega Boga.

Ob prvem svitanju so pastirji odšli. Spotoma so srečavali gruče ljudi, ki so hitele iz mesta. Pripovedovali so jim o dogodkih pretekle noči.

Sonce je stalo že visoko na nebu, ko je Ibrahīm spremljal sveto Družino v svojo hišo.

Pastirček Samuel je tekel ob osličku, na katerem je sedela Marija z Detetom, in ves žarel od sreče.

V BOLNIŠNICI

VINKO ŽITNIK

Skoz dolge mrtve nočne ure bolno
iz bolnih prsi se utrga krik;
tu stoka star, tam joka mlad bolnik,
a sob je mnogo in v njej postelj polno.

Tu, skrito svetu, v solzah in trpljenju
življenja smoter bridko je odstrt:
zoreče žite smo, a srp je smrt —
vse drugo je slepilo slè v življenju! —

Na hódniku v razkroju zaudarja
v obraz voščen, negiben mlad mrlič —
nocoj je našel v pôkoj iz viharja.

Na vrtu v jablani pa poje ptič,
in tam za oknom v dalji vstaja zarja
sladkó — ko da se ni zgodilo nič...

PISANO POLJE

FINSKA

DR. ROMAN SAVNIK

V najstarejših časih se je prebivalstvo preživljalo z živinorejo, ribolovom in preprostim poljedelstvom. Izdaten je bil tudi lov na kožuharje, saj je v gozdovih kar mrgolelo divjadi. Izza druge polovice srednjega veka je iz Skandinavije polagoma prodiralo naprednejše kmetijstvo. Kasneje so začeli vedno bolj smotrno izkoriščati gozdove, končno so nastali prvi industrijski obrati pa kamnolomi in rudniki. Kljub temu je vladalo veliko uboštvo, ker so se s finskimi naravnimi bogastvi več ali manj okoriščali tuji gospodarji. Tem silnejši gospodarski napredek kaže Finska izza l. 1917, ko se je politično osamosvojila. V prvi gospodarski stiski si je opomogla z najetjem večjega posojila v tujini, ki ga je pa doslej večidel že odplačala.

Največje dohodke ima država od gozda, saj je poleg Rusije največja lastnica tega »zelenega zlata« v Evropi. Vsako leto zraste na novo najmanj 40 milijonov kubičnih metrov lesa; prav toliko ga tudi letno izsekajo. Skoraj polovico lesa porabijo doma za hišo, osmina ga gre v tujino v surovem stanju, četrti del ga predelajo tovarne za izvoz, ostalo porabita industrija in promet. Na Finskem namreč kurijo vlake z lesom in tako prihranijo lepe denarce, ki bi šli za nakup dragega premoga. Ni čuda, da je starih nenačetih gozdov že zelo malo; vendar gozdomov ni videti, da so umetno zasajeni. Velikanski pomen gozda v finskem gospodarstvu potrjuje zlasti zunanja trgovina. Nad štiri petine vsega izvoza obsegajo les in lesni izdelki. Izvoz se je v razdobju dvajsetih let glede na vrednost potrojil. Tako je postala Finska zadnja leta največja izvoznica rezanega lesa, glede izvoza celuloze pa je prišla na drugo in glede izvoza papirja na tretje mesto na svetu. Ta čas se je namreč domača proizvodnja celuloze početverila, proizvodnja časopisnega papirja potrojila, množina rezanega lesa posedmerila. Za to blago je našla Finska vedno več kupcev. Od l. 1934 dalje kupuje od nje Jugoslavija papir in druge lesne izdelke letno v vrednosti nad milijon dinarjev. Dotlej so bili naši nakupi mnogo manjši in le slučajni.

Silno se je dvignilo tudi kmetijstvo. Na silen razvoj more pokazati zlasti mlekarstvo, za kar se ima zahvaliti zadržarstvu. Večidel so te zadruga majhne. Ker plačujejo mleko po množini maščobe in obenem upoštevajo tudi njegovo kakovost, ga skušajo kmetje čim bolj izboljšati. Zadruga so organizirane v zvezah, ki prirejajo vsakoletne razstave in premovanja živine; poseben izvozni urad mlekarn pa vodi ves izvoz mleka. Ta vzdržuje tudi tečaje za preizkušanje masla, da se mlekarji pouče o napakah mleka. Veliko skrb posvečajo tudi izobrazbi domačih sirarjev. Temu namenu služi več učnih zavodov. Žato stalno narašča tudi izvoz živinorejskih proizvodov. Poleg surovega masla gre v tujino mnogo sira, zlasti ementalec, ki ga več kot Finska izvažata le Švica.

Tudi v poljedelstvu se kaže razveseljiv napredek. Žetev se je v zadnjih dvajsetih letih potrojila. S tem je navezanost na dovoz žita močno padla. Največ gojé oves, nato rž in pšenico. Zadnji čas krije domača rž 90% vseh potreb, pšenica skoraj polovico. Glavni kupci finskega blaga so Velika Britanija, Nemčija in Ameriška Unija. Iste države —

pridružuje se jim le Švedska — so obenem glavne dobaviteljice Finske. Podobno kot uvoz iz Finske je Jugoslavija zadnji čas tja povečala tudi izvoz. Ta obsega koruzo, deteljo, kromovo rudo in elektrode.

Napredek v gozdarstvu in kmetijstvu zasluži tem večjo pozornost, ker se Finska vedno bolj industrializira in kmetško prebivalstvo dejansko nazaduje. Leta 1917 se je preživljalo od zemlje 66% ljudi, danes le še 60%. Isti čas je naraslo število tovarniškega delavstva od 135.000 na 210.000. Temu so vzrok novi industrijski obrati, ki delajo bodisi za izvoz ali za domači trg. Tako se je lepo razvila tekstilna industrija, povečala lesna industrija, odpiranje novih rudnikov železne rude pa omogoča izdelovanje strojev in drugih kovinskih izdelkov. Končno so začele l. 1938 obratovati nove tovarne za proizvodnjo klora, dušika, topov in cementa — sama podjetja, ki pričajo, da se je skušala država od tujine osamosvojiti tudi v vojaškoobrambnem pogledu.

Petina prebivalstva prebiva v mestih. Ker so ta zgrajena večidel na trdih skalnatih tleh, je kopanje hišnih temeljev zelo zamudno in drago. Zato je v mestih mnogo visokih stavb s kaj majhnimi sobami, da so cene stanovanj bolj znosne.

Finska je površinsko velika, po številu ljudi majhna država. Po obsegu znatno prekaša Veliko Britanijo ali Italijo, prebivalstva pa ima štirikrat manj kot Jugoslavija. Zato so naselbine navadno med seboj zelo oddaljene, prevozna sredstva pa redka. Po ustavi sta finščina in švedščina, ki nimata prav nobene sličnosti, enakopravna jezika v državi. Finci so namreč v nasprotju z germanskimi Švedi vzhodnega mongolskega izvora po krvi in jeziku. Prištevamo jih v skupino ugrofinskih ljudstev, ki naseljujejo ves evropski sever od Baltika do Oba v Sibiriji. Finski rasni tip je vseskozi svojevrsten in se od tipov sosednih narodov ostro loči. Ljudje so močne in srednje velike postave. Polt je rumenkasta ali rjavkasta in kakor bi bila zagorela. Lasje so navadno svetli in gladki, le izjemoma kodrasti. Glava je kratka, obraz širok in okroglast. To njihovo telesno svojstvenost še podčrtuje posebnost govornice in njihovega narodnega značaja.

Finski jezik je soroden le estonskemu in lapskemu jeziku ter jezikom raznih ugrofinskih ljudstev v Rusiji, ki pa so v nasprotju s Finci še na nizki stopnji omike. Jezik je zelo konservativen in se v mnogih stoletjih ni izpreminjal. Značilno je, da ne pozna slovnicega razlikovanja spola. On in ona se glasi v finščini hen. Nasproti temu nedostatku odlikuje jezik veliko bogastvo besednih oblik. Besede se pregibajo v petnajstih sklonih, ker svojega pomena ne izražajo s pomočjo predlogov. N. pr. dvorišče — talo, na dvorišče — taloon, na dvorišču — talossa, na dvorišča — talosta. Svojlilne zaimke nadomeščajo zlogi, ki se pritaknejo besedam. Tako se n. pr. zemlja glasi maa, naša zemlja — maassame. Izgovor besed ni težak. Ako je črka podvojena, se izgovori zategnjeno. Večinoma je naglašen prvi zlog besede. Finsko prestolnico torej izgovarjamo Helsingi. Finske besede imajo mnogo samoglasnikov; zato zveni jezik zelo prijetno in je kaj primeren za petje. V tem pogledu tekmuje, podobno kot estonščina, s španščino. Kopičenje soglasnikov je redko — v tem je finščina pravo nasprotje slovanskim jezikom.

Finci so eden najbolj žilavih in omikanih narodov Evrope. S smotrnim in neutrudljivim delom so si zagotovili visoko kulturno stopnjo in zavirljivo blaginjo. In kar je zlasti pomembno: ta omika in gmotna blaginja ni prednost nekaterih višjih plasti, ampak so tega deležni vsi sloji.

Albert Edelfelt: Žalost. 1894.

Ker je življenje skrajno demokratsko, so redka močnejša socialna nasprotja. Tu ni brezposelnosti, ne revežev in beračev. Vsi ljudje so skromno, a lepo in snažno oblečeni. Ročni in duševni delavci si niso tako odtujeni, kot je to drugod v Evropi. Kmetško delo je povsod v čišlih. Med vasjo in mestom ni velike razlike. Tudi kmet zna ceniti omiko in prosveto. Vsak bere redno vsaj en dnevnik in ima doma polico knjig, med njimi vsaj sv. pismo in praktične knjige o kmetijstvu pa o zdravljenju ljudi in živali. Vsaka, tudi najbolj siromašna kmetška hiša ima znamenito finsko parno kopel sauno. Ob času žetve se kmetje dnevno kopljejo, zato so res čisti in so kožne bolezni skoraj nepoznane.

Na Finskem obilno in tečno jedó. Poglavitna hrana obstoji iz trdega rženega kruha, jajc, surovega masla in mleka. Pri zajtrku redkokje manjka narezek surove jazbecine, ki skrbi za dober tek. Ker je hrana mastna in podnebje večidel mrzlo, je poraba alkoholnih pijač prav znatna, alkohol pa je zelo drag, ker je od l. 1952 dalje državni monopol. Največ pijejo domače in tuje žganje, manj vino iz domačih jagod in slabo domače pivo. Slaba strast je tudi, da popijejo zelo mnogo kave.

Vse delo se vrši počasi in premišljeno. Hitrica velja za nespretnost. Tempo dela v tovarnah nikakor ne dosega onega v Srednji Evropi. A čeprav se nihče ne pretegne, snuje in dela se venomer. Prav značilen je finski pregovor: »Bog nam je poklonil čas, o naglici pa ni nič omenil.« Finci so tih narod. Kričanje, prepir doma in na ulici sta redki pojav. Ljudje skoraj šepčejo med seboj in svojih čustev ne kažejo na zunaj. Ker so molčeči in vase zaprti, so v občevanju skoraj hladni. Lastno jim je neko otožno nastrosenje, ki ga razodeva tudi njihova glasba. Na vnanje vtise se odzivajo šele po daljšem času. Ta počasnost odzivanja je našla izraza tudi v finskem besedišču. Finci so skoraj po-

nosni na svojo besedo sisu, ki se ne dá prav prevesti v druge jezike; pomeni razpoloženje, ki ga očituje zadržana jeza, torej mirno odločnost, moč volje, žilavost in močtatost. Posledica tega je konservativno, skoraj pasivno zadržanje na vseh področjih političnega in duhovnega življenja, vendar pa se to ne kaže v kaki mehki popustljivosti, ampak v prav prislovni finski trdovratnosti in trmi. Finska duhovščina je imela na ljudski značaj vedno velik vpliv. Tod ljudje ne kolnejo. V rokah voznikov ni bičev. Na drugi strani pa so posledice tega vpliva prevelika strogost in pogrešno puritanstvo, ki je n. pr. triumfiralo l. 1920, ko so v državi uvedli prohibicijo. Prepoved alkohola je trajala 12 let, a posledice so bile strašne: zajedlo se je zločinsko tihotapstvo, ki je demoraliziralo obalno prebivalstvo, naraščalo je število zločinov in duševnih bolezni, a tudi državno gospodarstvo je utrpelo velikansko škodo. Ta luksuzni zakon je namreč imel za posledico vzdrževanje dragega kadra nadzornikov spričo tihotapstva, neugodne trgovske pogodbe z vinorodnimi državami in upad velikih davčnih dohodkov. Finci so dolgo časa to čudovito mirno trpeli. Nato pa je iznenada bruhnil iz njih odpor z neverjetno silo na dan. Ljudsko glasovanje je prohibicijo tako odločno obodilo, da so že sami ženski glasovi prinesli absolutno večino, dokaz, kako je ta zakon motil družinsko srečo. Že prvo leto po odpravi prohibicije je padlo število pijancev za tretjino. Vloga žene v družini je vodilna, a tudi v javnem življenju velikanska. Doma vlada izredna snaga; to je njena zasluga. Obenem pa sodeluje v vseh mogočih poklicih in pridno spremlja politične dogodke, ker ima tudi volivno pravico.

Pota finskega temperamenta so kaj čudna. Če drugi evropski narodi v političnem boju uporabljajo radio in svetlobno reklamo, zadoščajo tu plakati. Za zunanjo propagando ni pravega smisla. Vsi časopisi izhajajo samo v finščini ali v švedščini. Na drugi strani pa narod nekaj dá na svoj ponos. Zato je Finska točno odplačevala Ameriški Uniji svoje vojne dolgove in jih je tik pred vojno z Rusijo v celoti poravnala: doslej je edina država na svetu, ki je to storila.

Ljudstvo je silno navezano na svojo skopo grudo in jo je pripravljeno za vsako ceno braniti pred sovražniki in vremenskimi nevesočnostmi. Njegova domovinska ljubezen pa nikakor ni ozkosrčna. Na javnih prostorih in v vežah reprezentativnih poslopij hranijo z velikim spoštovanjem tudi tiste umetnine, ki jih spominjajo nekdanjih trdih časov in tujih gospodarjev. V tem pogledu jih lahko primerjamo s Čehi.

Finca se redkokdaj smeje, kajti smeh mora imeti vedno kak smisel. Južnjak se smeje zavoljo smeha, ker se vsa v soncu smeje tudi pokrajina. Finska pokrajina pa se ne smeje, ampak sanja, zato v njej tudi človek sanja in premišljuje. Ne more pač živeti samo za telesne potrebe. Zelo visoko ceni slikarstvo. Tudi najrevnejši si skuša okrasiti dom z izvirno sliko kakega domačega umetnika. Godbo poslušajo s posebno pobožnostjo. Redkokje pojejo žene do sive starosti tako otožno lepe napeve kot v tamkajšnjih gozdnih naselbinah. Povezanosti z naravo se zaveda tudi meščan; zato preživi vsako leto vsaj nekaj časa daleč kje v gozdni samoti.

Povsod vlada prava strast do športnega udejstvovanja. Že sedemletni otroci začno s športno vzgojo. Sredi velikanskega gozda, 20 km od najbližje naselbine, leži Viirumäki, finska visoka šola za telesne vaje. Čudovita je lega

tega športnega inštituta na nizkem griču nad ozkim jezerom. Vse diha pokoj, ki tako dobro dé človeku. In vendar tu ni kraj počitka, ampak napornega dela. Tu se vršé tečaji za vse panoge športa, v katerih se vzgajajo zlasti športni učitelji.

Ta visoka športna šola — uradno se imenuje Suomen urheiluoopisto — je izredne važnosti za telesno vzgojo vsega naroda. Prav zadnji čas so se Finci skrbno pripravljali na svetovno olimpiado, ki naj bi bila letos v Helsinkih. Ob tej priložnosti so želeli pokazati svetu brezprimerni duhovni in materialni napredek malega naroda, ki je vse svoje dobrine ustvaril tako rekoč iz nič. Namesto tega je človeštvo priča njihove brezmejne požrtvovalnosti, ko z mečem branijo ogroženo domovino.

Modernemu civiliziranemu človeku nima Finska kaj povedati. Kajti to je v svojem bistvu še vedno zemlja bajk, ki močno živé v ljudski duši. Stare gozdne in jezerske pravljice prehajajo še vedno iz roda v rod. V njih se družita praznoverje in vera. Dežela je še polna čarobnih skrivnostnih vil, ki držé v rokah ključe življenja in smrti, dobrega in zla, tišine in burje, svetlobe in mraka. Še živi vera, da imajo vsi predmeti dušo. Ko predmete polagajo mrtvecem v grob, jih prej razbijejo, da bi bila tudi njihova duša svobodna. Iz podobnega razloga ponudijo srpu po opravljeni žetvi jed, govoreč: »Vzemi si moč, srp, vse poletje si delal, vzemi si moč!«

Taka je Finska ribičev, lovcev in gozdarjev.

V tej zemlji, kjer je kukavica najljubša ptica, ker označja pričetek novega pomladnega življenja, je vzrastla čudovita poezija. Tu so nastale starodavne lirske in epske pesmi, tako zvane rune, ki izvirajo deloma še iz poganske dobe, ko so živela posamezna finska plemena še samostojno življenje.

Te pesmi so se v starih časih prav mnogo prepevale. Pevci so imeli silno dober spomin. Kmetska ženica Larin Paraske, ki sta jo poveljčala slikarja Edelfelt in Järnefelt, je znala na izust 1345 spevov, ki so obsegali 25.000 verzov. Dolgo je klila misel na enoten ljudski ep. Uresničil jo je zdravnik Elija Lönnrot (1802—1884), ki je neštete, v raznih narečjih napisane inačice preli v zaokroženo celoto. Ime ji je dal Kalevala. Tako se imenuje domovina junakov, ki pa nastopajo v epu bolj kot čarobni pevci kakor prepirljivi bojevniki. Nasprotje Kalevale je sovražna dežela Pohjola (t. j. severna dežela), ki ji vlada neka žena. Kalevala je pesem naravnih sil in samote. V njej se že razodeva domovinski čut: bolje je piti vodo doma iz čevlja, kot na tujem srebat medico iz zlate skodele. Ta ep, ki je prvič izšel l. 1835 in je doživel l. 1849 drugo razširjeno izdajo, je finski narod zbudil iz zimskega spanja. Na mah so se čutila vsa plemena eno, našla so svojo dušo, ni jim bila več tuja rodna zemlja: rodil se je finski narod, star po krvi in jeziku, mlad po duhu.

Ta ep, ki je postal narodu simbol, je silno oplodil njegovo literaturo, likovno umetnost in glasbo. Genialni slikar Akseli Gallèn-Kallela je dobil v njem pobudo, da je ustvaril nesmrtna umetniška dela.

Leti 1835 in 1849 sta zarezali globoke brazde tudi v slovenski literaturi. Zato je za nas finski primer tembolj poučen, kako duh ustvarjajoče pesniške besede narod vzdrami in kako ta duh določa tudi praktična pota in politično usodo malega naroda.

KAPLJICE

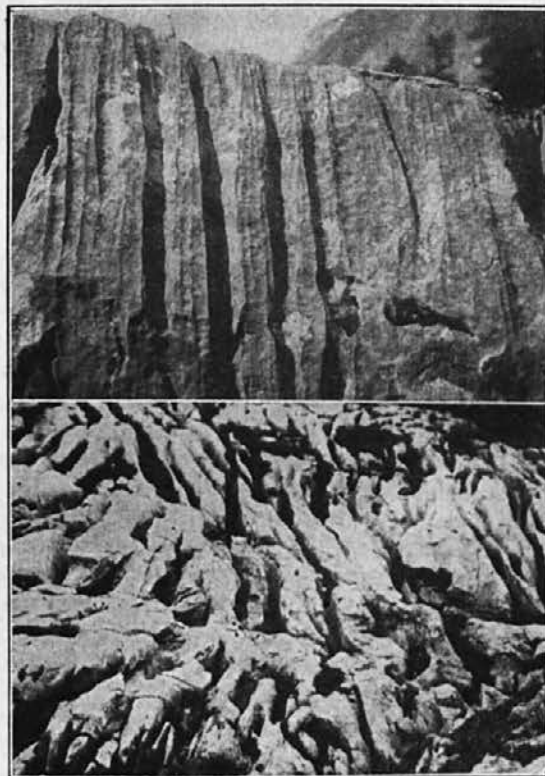
ANTON MODER

Deževnega jesenskega večera sem se vozil s tramvajem. Taki večeri so dolgočasni in pustí že sami po sebi, posebno pa še v tramvaju. To pot mi pa ni bilo dolgčas. Zagledal sem se v kapljice, ki so padale na šipe, obvisle na njih, potem pa sunkoma v vijugasti črti za pedenj spolzele navzdol, se družile in zlivale s sosedami pa povečane zopet zdrsele naprej. Med enakomernim šumenjem padajočih kapljic je bilo razločno slišati močnejše udarce ob šipe in po strehi. Zdelo se mi je, da te male stvarce zdaj tiše, zdaj glasneje govore in si pripovedujejo dogodivščine s svojih življenjskih poti.

Po kraškem svetu

»Zdavnaj, zdavnaj mi je tekla zibelka v osrčju zemljé v strašni vročini in pod silnim pritiskom. S tovarišicami sem prepajala razžarjeno magmo, dokler ni nekega dne pritisk odnehal in je, bi skoraj rekla, nastal kar prijeten hlad. Laže smo zadihale, kar nekako sprostile smo se. Neka sila nas je gnala z žarjo vred po navpičnem rovu navzgor in kmalu smo v visokem stebru bušile iz okrilja zemlje. Potem sem v oblakih dolgo časa tavalala po ozračju, padala na zemljo in se kakor hlap zopet dvigala v zračne višave. Mnogo sem že doživela. Posebno zanimiva pa se mi zdi pot, ki sem jo v teh krajih pravkar prehodila. Naj vam jo na kratko opišem.

Sestrice, saj same veste in čutite, da se nam pri padanju skozi ozračje prav radi pridružujejo razni plini in nas spremljajo po naših zemeljskih potih. Meni je posebno ljub ogljikov dvokis. Ko se mi je ponudil za spremljevalca, sem ga z veseljem vzela s seboj. Padla sva na gladko sivo skalo

Sl. 1. Zgoraj: Deževnica razjeda apnenčevo skalo. Spodaj: Voda je ustvarila škraplje.

kraškega sveta. Počasi sva polzela po neznatno nagnjeni ploskvi, puščajoč za seboj skoraj nevidno sled, kakor bi se bala, da se ne izgubiva. Topila sva apnenčevo skalo in jo prav počasi razjedala. (Sl. 1.) Ko sva dospela na rob, sem opazila, da delajo druge prav isto, saj so napravile že cele žlebiče, po katerih so urno drčale navzdol. Tudi jaz sem se spustila za njimi kot poreden fantič, ki ne more trpeti, da bi bila zadnja plat njegovih hlačic cela. Zašla sem v špranje, ki so bile spočetka široke, potem pa vedno ožje. Že zgoraj sem s sodelovanjem svojega spremljevalca topila apnenec in ga nosila s seboj. Tu pa je bilo to delo nujno potrebno, če sem hotela priti kam naprej. Le počasi in s težavo sem si tako utirala pot.

Dolga je bila pot skozi tesne špranje. Slednjič sem vendar dospela bolj na prosto, v neki večji temen prostor, kjer je pihljaj lahen vetrič. Obvisela sem na stropu. Postajalo mi je hladno in neka tesnoba me je objemala; počasi sem hlapela. V tem neprijetnem občutku sem vrgla nekaj apnenca iz sebe in ta se je prijel stropa. Gotovo bi bila že tedaj izhlapela, če ne bi pritekla v tem trenutku druga kapljica, ki me je izpodrinila, da sem padla nekam v globino. Pa ni bilo nič hudega! Padla sem na mehko med sestrice, ki so ždele v plitvi jamici na kamnitnem čoku. Seveda sem jih pri padcu nekaj tako nemilo dregnila, da so pljusknile ven in se pocedile po čoku. Komaj pa sem se opravičila za svojo nerodnost, že se je meni isto pripetilo. Prav na tenko razlita sem polzela navzdol in hladna sapica me je zopet božala. Vtem pa je v temo posvetila žarka luč. Več mož, ki so na vse strani obračali svetilke, se mi je bližalo. In tedaj sem videla čudovite reči. (Sl. 2.) Vseposod lesket! Kot da bi bili sami žlahtni demanti, so se iskrili predrobni apnenčevi kristali. Od stropa so viseli snežnobeli ali rjavkasto obarvani kapniki in zastori čudovitih oblik. Njim nasproti pa so s tal rastle umetno izrezljani debelejši stebri. Kamor sem se ozrla, povsod nove podobe, ena očarljivejša od druge. Žal mi je bilo, da je svetloba kmalu izginila in je vse zakrila zopet enolična tema.

Vtem pa sem z zvišenega mesta že pripolzela v kotanjico ob vnožju. Kmalu sem prekobalila ozko pregradico, pustila na njej nekaj apnenca in zmanjšana kanila v nižjo ponvico. Od tod sem prišla v tretjo, četrto in peto, ki je bila že kar majhno podzemeljsko jezerce, skozi katero je tekkel neznaten potoček. Približala sem se mu in prav rad me je vzel s seboj. Spotoma sva venomer naraščala. Po zavitih hodnikih sva tekla zdaj levo, zdaj desno, padala v slapovih v globino pa se zopet spenjala po navpičnih rovih v višino, dokler nisva kot reka privrela na dan. Nekaj časa sem med zelenimi travniki uživala sončno toploto, ki me je kmalu pritegnila k sebi in dvignila v oblake. Zdaj pa sem zopet tu. Radovedna sem, kaj bom na novi poti vse doživela.

»Zdi se mi, da bo kaj preprosta ta tvoja pot,« je na kratko pojasnila sosedka. »Proniknila boš skozi tenko plast plodne prsti v debele sklade tukajšnjega proda. Tudi tega boš nekoliko raztopila in odnesla s seboj. Morda ga boš kmalu zopet izločila med prodniki in jih zlepila v laboro, ali pa boš prav kmalu zopet kot studenčnica privrela na dan. In potem?

Kdo ve, kaj bo potem! Jaz na primer se že dolgo časa sučem tod okoli. Pot, ki si jo ti opisala, sem jaz že nešteto-krat prehodila, odkar kraški svet obstoji. In kadar boš zopet v oblakih, poglej, kako sem ga že preobrazila! Le dobro si oglej one sive planote. Na videz so ravne. A če natanko gledaš, opaziš vse polno večjih in manjših vdrtin. Tam je bilo prvotno kamenje najbolj razpokano, za naše

Sl. 2. Kapniki v Falkenhaynovi jami pri Planini.

delo najbolj pripravno. Tam smo vodne kapljice najlaže pronicale v globino in tja so se po poševnih špranjah stekale še od drugod. Počasi se je začela površina vdirati, kotanje so se vedno bolj širile in poglabljale. Z vedno večje površine so vodé naplavljalje rdečo kraško zemljo vanje. Zato so te kotanje postale skoraj edino zatočišče rastlinstvu na razsežnih kamnitih puščavah. Prave zelenice, resnični vrtički sredi sivih skalnih planot (kraške vrtače).

»Vse to sem res že videla, pa si nisem znala razlagati. Videla sem pa tudi dolge kadunjaste doline. Ali so te tudi naše delo?«

»Zadela si! Ker smo več zaporednim vrtačam raztopile in raznesle mejne grebene, so nastale kadunje, iz teh doline in celó obširna podolžna polja. Morda si tudi že to opazila, da te kadunje, predvsem pa doline, ležé na splošno od severozapada proti jugovzhodu?«

»Že res! Morda mi moreš tudi to razložiti? Jaz si doslej nisem belila glave s tem vprašanjem.«

»Veš, bilo je pred milijoni let. Dobro se še spominjam, da se je po sedanjem kraškem svetu razprostiralo širno morje. Pa se je počasi začelo kazati kopno, morsko dno se je dvignilo, morje je odteklo. Pravijo, da se je zemeljska krogla nekoliko ohladila in skrčila. Tukajšnje ozemlje je bilo tedaj še mehkejše kot sosednja ozemlja, ki so pritiskala nanj, in zato se je začelo gubati. Ker pa ni bilo tako gnetljivo kot blato ali ilovica, je začelo pokati in se drobiti prav v tisti smeri zaradi pritiska od severovzhoda in jugozapada.«

»Od tod torej tolika razdrapanost kraškega sveta!«

»Ne samo od tod,« je povzela besedo prejšnja govornica. »Za sedanjo svojo podobo se ima v znatni meri zahvaliti nam deževnim kapljicam, ki smo spretno izrabljale njegova najbolj ranljiva mesta in ga tako obdarile s toliko edinstvenimi zanimivostmi.«

Od granita do rastline

»Z zanimanjem sem poslušala vajin pogovor,« je spregovorila tretja. »Primerjala sem ju s svojimi prigodami in spoznala, da je bilo moje življenje precëj drugačno. Če vaju zanima, vama še jaz razodenem svoje.«

»Jaz sem že ves svet prebrodila, meni ne boš kaj prida novega povedala,« je menila druga. »Zanima me pa le, zato kar pripoveduj.«

»Torej poslušajta! Tudi jaz sem se rodila v ognju, toda ne v osrčju zemlje, temveč na površju. Pastirji so nabrali suhega dračja in si zakurili ogenj pod visoko obsekanim hrastom. Lepo je plapolal plamen. Iz njega se je dvigal rahel dim in se lovil med vejami. Tedaj sem se kot vodna para porodila iz goreče lesovine, poletela v meglici dima kvišku in se v hladu oprijela prve vejice. Ker pa se je plamen vedno više spenjal, mi je postalo tako vroče, da sem zopet spuhnila in se ustavila šele v oblakih.

A ni mi bilo za dolgo dano z nébesnih višav gledati zemeljsko oblo. V hladnem ozračju se nas je preveč stisnilo skupaj, naša usoda je bila zapečatenata. Kaj kmalu sem se znašla na sivkastem kamnu, ki je bil sestavljen iz drobnih sivih, črnih in belkastih zrn. Med njimi je bila razpredena mreža silno ozkih razpokic, po katerih sem se takoj razlezla. Kakor sami vesta, je nam dežnim kapljicam kar v krvi, da ne moremo počivati. Zato sem šla tudi jaz takoj na delo, seveda s svojim stalnim spremljevalcem, slavnim ogljikovim dvokisom. Pa mi ni šlo nič kaj od rok. Tistim črnim zrcem (sljudi) nisem mogla do živega. Tudi robati belkasti kamenčki (kremence) so se mi prav uspešno ustavljali in celó rogali moji neobgljenosti. Razmeroma lahko opravilo sem imela z medlosivkastimi, rdečkastimi ali rumenkastimi (živci). Kot ogljikova kislina sem se zagrizla vanje, jih začela razkrajati in topiti. Nove snovi so nastajale iz njih. Nekatero sem raztopila (kalijev karbonat), druge pa samo zrahljala (glina).

Vtem pa je posijalo sonce in se na vso moč uprlo v mojo skaló. Kakor da je drobcem vdahnilo življenje, so se začela gibati, raztezati. Posebno tistim črnim se je mudilo, da bi zavzeli čim več prostora. Ker se pa drugi niso dali kar tako v kozji rog ugnati, je nastala med njimi huda borba, pri čemer sem seveda tudi jaz mnogo trpela. Če se ne bi krčevito držala v najglobljih špranjicah, bi me gotovo popolnoma izrinili. Pa sem se temu spretno izmikala. Kakor hitro se je zaradi medsebojnega prerivanja kak delček le malo odmaknil od podlage, sem takoj smuknila v novo špranjo. Vendar pa sem zaradi vedno hujše vročine začela usihati.

Na srečo so temni oblaki znova pokrili soparno nebo. Usul se je dež. Mrzel poliv je ohladil vročekrvne prerivače, ki so se urno stisnili vase, tako da so med njimi zazijale še večje razpokice. Dežnica me je zrinila iz mojega kotička in odvedla s seboj. Zdrsela sem po nagnjeni skali, padla na drugo, tretjo in tako hitela naprej. Med potjo sem videla, da so mnoge skale umazanorjave in krhke, a še vedno polne črnih ali srebrnih, svetlikajočih se ploščic. Rada bi se za trenutek ustavila. Toda brž ko sem se kakega drobca oprijela, že se je zamajal in zakotalil po strmini. Vsa umazana sem pritekla do drobnega curka, ki se je zvijal med skalami in naraščal v živahen potoček, ki je brzel v grapo. Ko sem se ozrla v nasprotno pobočje, sem videla, da se z vseh strani cedijo bele solzice in da rjavi potočki kot razposajeni ciganci hité v dolino. In da ste videle potok, ki je kar kipel! Struga mu je bila preozka. Zdaj se je za-

ganjal v to, zdaj v drugo stran, povsod pa rušil in trgal in vlačil plen s seboj. Ves besen je planil iz ozke doline na široko plan. Tu pa je divja voda kar ohromela, ko se je razlila preko nizkih bregov po livadah, travnikih in poljih. Vedno bolj leno se je plazila med biljem, moč ji je pojemala in končno je nosila s seboj le še najfinejši rastlinski in rudninski drobir. Pa še ta ji je uhajal ter se usedal po tleh in rastlinah.

V nekaj dnevih je voda po večini splahnela, ostala je samo še po kotanjicah, ki so bile polne bláta, na pol trhljih, vejic in listja. Pa je moralo biti po vsem travniku tako. Zakaj prav pri moji kotanjici se je ustavil kmet, ki je žalostno vzdihnil: Vsa otava je uničena.

A nisem se utegnila brigati za človeške skrbi, morala sem na novo delo. Sonce je namreč prijetno gredo in v blatu je postalo živahno. Na trohnečih rastlinskih telesih je mrgolelo predrobnih paličic, ki so se v moji topli vlagi izvrstno počutile. Kar naprej so se cepile v dvojce in se urno zajedale v ostanke, ki so bolj in bolj ginili. Ozračje je bilo nasičeno z različnimi močvirskimi plini. Posebno neprijeten mi je bil duh po gnilih jajcih (žveplov vodik) in ostrim amonijak. Na tega so pa že prežale druge bakterije. Vsak novi delček so takoj prestregle in ga začele obdelavati. Spočetka je bil lužnatega okusa. Te bakterije pa so ga počasi okisavale in ga prekrajale v hudo dušično kislino, ki ne pusti nikogar pri miru. Tudi mene se je lotila. Prav za prav je napadla le tisto kalijevo sol (kalijev karbonat), ki sem jo z gorá prinesla s seboj. Odločno je segla v njen sestav, ji izrgala kalij ter si ga prispojila. Nastal je kalijev soliter, ki me je prosil, da bi smel raztopljen ostati v mojem objemu. Seveda sem mu velikodušno dovolila.

Jesen se je že začela umikati zimi. Mraz je vedno krepkeje oklepal zemljo v svoje ledene okove, ki je vanje tudi mene vklenil. Vendar pa je moral vsaj podnevi večkrat nekoliko popustiti, a je zato ponoči tem huje pritisnil. Me kapljice pa smo se v blatu in prsti tajale pa zopet zmrzovale. In vselej, kadar smo se strdile, smo blato in prst nekoliko razrinile. Ne vem pa, zakaj so pri tem nastajali številni prsteni stebrički, ki so bili v najhujšem mrazu okrašeni z lesketajočim se ivjem. Pomembnost tega našega početja se je pokazala spomladi, ko je gorko sonce raztajalo snežno odejo. Prej tako stepeno blato je bilo sedaj po naši zaslugi prhko in sipko.

Narava je zopet prosto zadihala. Vsa zelenjav je veselo dvigala svoje glavice proti soncu in pohlepno stegovala svoje podzemeljske ročice in prste po tečni hrani. Najtanjše koreninice so prodrle celó v novo naneseo plast in hlastno vsrkavale vodo in v njej raztopljene rudninske snovi. S posebno naslodo so srkale nas, ki smo bile nasičene s kalijevimi, fosfornimi in žveplenimi snovmi. Ko sem se splazila skozi neznansko ozko luknjico koreninske mrenice, sem prišla v čisto nov svet samih predrobnih mehurčkov in cevčic, v svet neprestanega snovanja in presnavljanja. Pretakala sem se zdaj sem, zdaj tja, tu sodelovala pri tvorbi škroba, tam pri ustvarjanju beljakovin, drugod zopet pri premnogih drugih snoveh, ki jih ustvarja rastlinsko telo. Imela sem srečo, da me je vsrkala hitro rastoča visoka francoska pahovka. Tako sem mogla iz poldrugi meter visokega stolpa gledati preko krasnih travnikov. Nič ni bilo čudnega, da je posestnik med košnjo veselo ugotavljal: Kar mi je lani povodenj odnesla, mi je letos obilno vrnila. Krepko je zamahnil in ostrá kosa je izpodrezala moje razgledišče. Kar se je potem zgodilo, ni več zanimivo. (V drugo naprej.)

KNJIGE GORIŠKE MATICE ZA LETO 1940. — Po nekajletnem prestanku nam je v največje veselje, ko moremo naznaniti, da so zopet izšle knjige Goriške Mohorjeve družbe in Goriške Matice. Obseg knjig se ni nič zmanjšal in tudi sodelavci se niso spremenili. Gotovo bodo našli tudi iste naročnike, kakor so jih imeli pred leti. Naj vero vase ohranijo sodelavci in njihovi bralci! Od knjig Goriške Matice ima koledar svojih petdeset strani različnega zabavnega in poučnega berila domačih in tujih pisateljev. Dva sodelavca GM praznujeta pomemben jubilej. Damir Feigel je izdal za letos svojo petnajsto knjigo Supervitalin in dosegel šestdeseto leto, uvod v knjigo pa je napisal drugi jubilar, petdesetletnik dr. Andrej Budal, gimnazijski profesor v Vidmu; je to pol osebna pol literarna študija o njegovem življenju in delu. Primorski humorist je s to svojo zadnjo knjigo brez dvoma najbolj uspel. Kakor smo se prej včasih samo posmehnili prisiljeni smešni besedi, pa nas sedaj Supervitalin, ta doslej mogoče najboljša slovenska kriminalna povest v dobrem pomenu besede, kar potegne za seboj. Knjigi je priložen tudi pisateljev portret. — Andrej Budal je napisal tudi poljudno knjigo o postavah iz našega slovstva pod naslovom *Osemnajst velikih*. Nekoliko je podobna Pirjevčevim Slovenskim možem, le da se je pisatelj omejil na literarne delavce. Knjiga je prijetno in živahno pisana, sloni tudi na najnovejših dognanjih in člankih in bo izborna služila pouku o naši kulturni preteklosti. Nekatere sodbe so morda nerodno oblikovane, nekaj je tudi stvarno napačnih, toda kljub temu bo knjiga svojo narodnovzgojno nalogo dobro vršila. Pisatelj začinja vrsto slovenskih pisateljev s Trubarjem in končuje z župančičem. Kaj podobnega, kot je ta knjiga, tudi v jugoslovanski Sloveniji ne bi bilo odveč, da se razširi znanje o naši preteklosti in tako zraste narodna zavest. — Jakob Trnovc je napisal dobro ilustrirano poljudno knjigo iz narave žarki in življenja, ki odkriva nevidno izžarevanje v svetu, svetovju in živih bitjih. — Bevk je izdal povestico *Pesterna*, ki nam ni bila poslana v oceno, prav tako tudi ne knjižica *Dvajset let 1919—1939*, s katero je založba proslavila svoje dvajsetletno delovanje med goriškimi Slovenci, kakor berem v družbenem književnem oznanilu. — Šest knjig je letos izdala za redno naročnino, tri pa še za doplačilo. Iz češčine je F. Bevk prevedel *Hordubala*, roman Karla Čapka iz Podkarpatske Rusije. Iz nasičenosti mest in civilizacije so češki pisatelji uhajali v kmečki svet svojega podeželja in tam iskali prvotnih, bistvenih podob človeka, a nekateri so človeka, prostega civilizacije in moderne pokvarjenosti, šli iskat celo v eksotično naravo podkarpatskih gozdov. Motiv, kako se po mnogih letih vrne iz Amerike trden kmet Hordubal, ki ga je medtem spodrinil hlapec, je znan v različnih inačicah po vseh slovstvih, tudi v slovenskem (različne vrnitve, zlasti v zvezi s svetovno vojsko). V hlastnem, strganem, prehitevačem se jeziku je podana podoba človeka, ki je kakor robata skala s karpatskih hribov. — Kot doplačilni knjigi sta izšla tudi še ponatisa *Bevkovih* povesti *Huda ura* in *Stražni ognji*. *Huda ura* je ponatis iz Mohorjeve knjižnice (torej z dodanim zadnjim poglavjem, ki ga v prvotnem natisu v Mladiki ni bilo). Jezikovno je pisatelj nekatere stavke popravil in slogovne nabuhlosti nadomestil z bolj realistično besedo. *Stražnih ognjev* nismo dobili v oceno in torej ne morem reči, v kakšnem odnosu so do prvega natisa. S. V.

Jože Kastelic: PRVE PODOBE. Knjiga pesmi. Založba Literarnega kluba. Ljubljana, 1940. Načrte za opremo izdelala ing. arh. Marjanca Kanc-Čuček. Str. 70. — Jože Kastelic je iz revij že znano pesniško ime. V svoji lepo zakroženi zbirki se nam je sedaj v celoti predstavil: v prvem delu ljubavnih pesmi se je pokazal kot mehko čuteč, nežen lirik, ki ga priklene že najneznatnejši delec stvarstva. V sproščenem svetu ljubezni gre preko strogih zakonov vnanje oblike in pazi bolj na sočen izraz in novo podobo kot na izklesane stihe, bolj ga opaja zvenenje besede kot njena jasna podoba. Kastelic izhaja iz moderne šole. Pesnik je uglašen na notranjo ubranost in urejenost, kar subtilna ljubezenska lirika sama po sebi zahteva. Prav tako nežno čuteče se pesnik v drugem delu razgleduje po vsem stvarstvu. Dvignjen nad vsakdanjost tehta življenje in svet. Po svoji vsebinski globini, abstraktnosti in težki dojemljivosti večkrat spominja na Kocbeka. Pesem »Večer« je n. pr. tako značilna za Kastelica. Po udarnosti pa sodijo med najboljše njegove: »Novoletna vsak dan«, »Očitanje« in »Dies irae«. Tretji del obsega sedem sonetov. Počasi pesnik torej vendarle prehaja v ustaljene oblike, teženje, ki je tako značilno za sodobnost. Zaradi pesimizma pa so mi te poslednje manj všeč. Po celotnem vtisu nam raste Kastelic v močnega lirika s svojskim izrazom. Knjiga pesmi, ki je tudi na zunaj okusno opremljena, je izšla kot prva publikacija Literarnega kluba v Ljubljani. Leopold Stanek.

Alois Johannes Lippl: MRTVAŠKI PLES. Prevedel A. Sovrè. Celje, 1939. Družba sv. Mohorja (Mohorjeva knjižnica 113). 52 str. — V dobi nemškega »mladinskega gibanja«, ki je ustvarilo tako imenovano »laično igro«, je bil Lippl eden izmed najbolj priljubljenih dramatikov. Njegov »Mrtvaški ples« je dosegel med igrami, ki jih je rodilo novo gibanje »laičnega gledališča«, nemara največje število predstav. Skrivnost tega uspeha je gotovo v duhovni usmerjenosti tiste mladine, ki ji je bil motiv »mrtvaškega plesa« zaradi svoje idejne vsebine in srednjeveškega prizvoka na moč blizu. Mrtvaški plesi (n. pr. Holbeinov) so bile namreč vrste slik s pojasnjujočimi verzi (tudi naš Valvasor je izdal 1682 tak »Theatrum mortis tripartitum«), niso pa znani kot igre. Lippl je te stare slikane prizore spremenil v dramske podobe in jih povezal v celoto, ki jo uvaja (kakor pri različnih »Slehnikih«) poziv Gospoda Bogá, naj Smrt zaradi sprijenosti človeškega rodu obleti svet in pokosi vse, ki jim je dozorel čas. In tako se vrste pred nami srečanja Smrti z goljuživim oskrbnikom, z ubogim beračem, s svetohlinsko in lakomno trgovko, s pretepaškim vojakom, z revno materjo in njenim bolnim otrokom, z ljubezni željnim dekletom in z ošabnim cesarjem. Prav vse Smrt pokonča. Mojstrstvo Lipplovo se kaže ravno v tem, da je iz vsakega teh kratkih prizorov ustvaril pretresljivo dramo. Nekateri izmed teh prizorov (zlasti prizor z beračem, z materjo in detetom in še kateri) iščejo para v svetovni dramski literaturi. Ta »Mrtvaški ples« bi bil tudi našemu Narodnemu gledališču vsaj toliko v čast kakor razni dvomljivi proizvodi enodnevnih tujih dramatikov. Lippl je mojster jezika in je dal v »Mrtvaškem plesu« primer oživljenega »landsknechtovskega« jezika. A. Sovrè je našel tej svojevrstni starinski govornici ustrezajoč slovenski izraz. Če prebiraš te verze, pozabljaš, da bereš prevod. Zdi se ti, da imaš pred seboj starinsko besedilo, podobno požlahtnjeni narodni pesmi. Dasi je po slogu in zamisli čisto nekaj drugega, se ta Sovrétov »Mrtvaški ples« dostojno postavlja ob stran župančičevemu »Slehniku«. Pisan je bil za »laične igralske družine«, zato bo dobrodošel tudi vsem našim ljudskim

odrom, ki še niso utonili v plaži manjvrednih dramtizacij in drugega brezbarvnega blaga.

Niko Kuret.

BOG MED NAMI. Obiskovanja in premišljevanja v presvetem Zakramentu pričujočega Boga. Izdal Jan. Ev. Kalan. II. natis. V Ljubljani 1939. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Tiskala Jugoslovanska tiskarna, podružnica Novo mesto. — Uvod pravi, da je v knjižici »povzeto skupaj, kar je bilo mogoče dobiti najlepšega v vseh jezikih o najlepšem, kar imamo na zemlji«. Pa — Eymarda ne čutim v njej. In ta, ki je pač med »najlepšimi«, je letos posebej izšel! Preproste duše in redovne osebe bodo knjigo s pridom uporabljale.

J. P.

Marija Jezernik: VESELE UGANKE. Ilustriral Francè Podrekar. Vrtčeva knjižnica, zvezek 5. Izdala in založila Slomškova družba v Ljubljani, 1939. Str. 64. — Skromna po obliki, a zelo bogata na pesniških domislekih je zgornja zbirka, ki vsebuje nekaj manj od sto veselih ugank. Vzete so iz področja zemljepisja (Po naši zemlji), nekaj iz letnih časov (Med letom), iz živalskega in rastlinskega sveta (Med živalmi in rastlinami) in sploh iz življenja in sveta (Vse navzkriž). Jezik ugank je čist in lep, kitice izklesane, ilustracije primerne.

L. St.

France Bevk: PLEŠIMOŽ. Ilustriral Albert Rusjan. Založila »Sigma«, Gorizia, 1939. Str. 54. — France Bevk, naš najplodovitejši sodobni pisatelj, piše tudi mladinska dela. Ena izmed takšnih ljubkih povestic je njegov Plešimož, ki otrokom v dvanajstih kratkih poglavjih odkriva skrivnosti živalskega življenja. V spoznavanju življenja medvedjega rodu se otrok neprisiljeno nauči opazovati dobre in slabe lastnosti svoje okolice in končno tudi svoje. Ta knjiga ima vse lastnosti dobre mladinske povesti v besedi in podobi.

L. St.

DECA RAJA. Risal A. Troha. Izdala in založila »Sigma«, Gorizia, 1939. Str. 40. — Knjižica za otroke obsega tri in dvajset igrice. Mnoge med njimi so ljudstvu že znane, nekaj pa je tudi novih (Bevk, Gregorec, Piščanc). Otroškim vrtcem in še marsikomu, ki se rad pozabava ob nedolžnem veselju, bo zbirka dobrodošla.

L. St.

L. Ganghofer: VAŠKI APOSTOL. Roman. Po nemškem izvirniku priredil B. R. V Ljubljani 1939. Str. 376. — Prav za prav uživa Ganghofer večji sloves, kakor bi po svoji vrednosti zaslužil. Izredna umetniška narava ni, a je dober in gladek pripovedovalec, zrasel po miselnosti in nazoru iz alpskega nemškega sveta. Ta nemški alpski svet je skušal prevajalec zamenjati s slovenskim, a se mu to ni prav posrečilo. Naslovno stran je založnik opremil celó s fotografijo našega Stola, a tudi to ponašitve ni podprlo. Sicer pa so to stvari manjšega pomena. Vaški apostol je domačinska povest za naše podeželsko ljudstvo, ki ga bo zajela zanimivost zgodb, živahno pripovedovanje ter malce idealizirani realistični način risanja.

S. V.

N A Š E - S L I K E

NEKAJ FINSKIH SLIK

Prvikrat je finska upodabljaljoča umetnost zavestno stopila v stik z evropsko umetnostjo okoli sredine minulega stoletja — piše Johannes Ohquist — ko so prinesli mladi finski slikarji pobude nemškega pokrajinarstva domov na Finsko. Zlasti v Düsseldorfu je študiralo v tistih časih več Fincev, med njimi je najbolj znan Verner Holmberg, ki je umrl leta 1860, star komaj trideset let.

Kmalu so se pa obrnili finski slikarji proti Franciji, kjer se je tedaj v Parizu zbiral cvet mlade evropske umetnosti. Pod vplivom slovitih slikarjev, kakor so bili Couture, Courbet in drugi, je tedanja francoska umetnost oplajala nešteto slikarjev najrazličnejših narodov. Tam v Parizu je dobil svojo slikarsko izobrazbo tudi začetnik in najslavnejši finski slikar svoje dobe, Albert Edelfelt.

Rodil se je l. 1854 v mestu Borga v Južni Finski kot sin premožnega arhitekta, rojenega na švedskem. Švedščina mu je bila materin jezik, zrasel je v švedskih izročilih, s srcem je bil pa priklenjen na finsko zemljo in povezan s finskim kmetom. Ta globoka zasedranost v domači deželi mu je dala tudi tisto tako izvirno in samosvojo značilnost, ki ga je napravila za najbolj finskega slikarja svoje dobe. Sprva odločen, da študira jezikoslovje, je kmalu spoznal svoj pravi poklic in odšel najprej v Anverso, od tod pa v Pariz. Tam je takrat cvetelo monumentalno zgodovinsko slikarstvo velikih razsežnosti, ki je tudi mlademu Fincu postalo ideal, toda ne za dolgo. Ustvaril je nekaj zgodovinskih kompozicij v smislu in slogu vladajoče šole, toda kmalu je zapustil te svoje prve slikarske vzore. Začela ga je mamiti barva in luč ter slikanje pod milim nomem. Ko se je sprijateljlil s slavnim slikarjem Bastienom-Lepageom, se je to nagnjenje še okrepilo. Slikati je začel predvsem kmečke prizore v prosti naravi, uporabljal krepke, nasprotujoče si barve in s pogumno, skoraj grobo osvetlitvijo in poudarjanjem značilnosti dosegel doma in v Parizu močan uspeh. Dober okus, plemenita mirnost in obvladovanje samega sebe so ga obvarovali pretiravanj naturalističnih slikarjev in ga končno dovedli do liričnega, poduhovljenega ustvarjanja.

Edelfelt je naslikal mnogo žanrskih prizorov, večinoma vse v domači finski naravi, kjer ga je zanimalo trdo in nevarnosti polno življenje kmetov in ribičev, ki se bore sredi gostih šum in v somraku severnih zimskih dni za svoj revni obstanek. Tudi več religioznih slik je ustvaril, slovel je kot bister portretist, ukvarjal se je pa tudi s pokrajinarstvom. Politične razmere v domovini so vzbudile v njem zavest, da pripada njegovo življenje in delo finski domovini in finskemu narodu. Tako je proti koncu življenja (umrl je leta 1905) nastal venec zgodovinskih slik iz finske minulosti. Ilustriral je tudi mnogo del znanega švedskega pesnika Karla Snoilkega; ta je izviral iz rodu slovenskih izseljencev, ki so ob protireformaciji zapustili naše kraje. Poslikal je tudi z zgodovinskimi prizori slavnostno vežo vseučilišča v Helsingsforsu.

Edelfelt je takoj ob svojem prvem nastopu pokazal visoko umetniško stopnjo, čeprav ni bil ne iskalec novih potov, ne borec za lasten osebni izraz. Njegova zasluga pa je, da je uvedel Finsko v sodobni umetnostni svet, sodobno slikarstvo pa na Finsko. Njegova pomembnost za domačo umetnost je bila izredno velika.

Nekaj mlajši je slikar Akseli Gallén-Kalléla, ki se je rodil leta 1865. Študij v Parizu in potovanje po Italiji je tega izvirnega in samosvojega umetnika, ki je vse življenje iskal svoj pravi obraz, obrusilo. Sprva naturalist, nato realističen opisovalec svoje finske domovine, je pozneje začel ustvarjati simbolne kompozicije, končno se pa posvetil monumentalnim stenskim kompozicijam, kjer je s pridom mogel uporabljati staro finsko ornamentiko. V bistvu je pa ta slikar polnokrven romantik in poet, ki za vidnim svetom zasleduje in odkriva tajnosti in čudeže, ki jih oko neumetnika ne opazi. V njegovem delu je odmerjena mistiki važna vloga. Zato je tako rad ustvarjal močne pride po motivih finskega narodnega eposa Kallevala, ilu-

striral bojevite in mračne narodne pesmi in v teh krepkih in turobnih delih izražal vso svojo strastno zamaknjenost in zatopljenost v starodavna ljudska izročila in ljubezen do vsega silnega, divjega in neznanega. Uporabljal je najrazličnejše tehnike, razen slikanja z oljem in tempero, je rezal v les, v baker, modeliral plastike, vlival steklene posode, risal načrte za pohištvo in ornamente. Poleg mnogih ilustracij in portretov se je ukvarjal s pokrajino, v slikanju na presno je pa izvršil mnogo zelo znanih del.

Slikar Pekka Halonen (rodil se je leta 1865, prav istega leta kot Gallén-Kallela) izvira naravnost iz finskega ljudstva. Oče mu je bil preprost kmet, ki se je kot samouk ukvarjal s slikarstvom. Tudi sin je naravnost z ljudske šole odšel študirat umetnost. Dosegel je velike uspehe s svojimi prepričevalnimi prizori iz domačega kmetijskega življenja, dobre so pa tudi njegove tako značilno podane pokrajine. Njegova sicer preprosta, a pri tem mogočno učinkujoča platna že kažejo sledove modernejših slikarskih tokov, kar jih dela nekam sodobnejše in laže umljive. Halonen je odličen zastopnik finskega žanrskega slikarstva.

Giovanni Bellini: PIETA. Družina Bellinijev je dosegla v italijanskem renesančnem slikarstvu velik sloves. Že Jakob Bellini je bil znan slikar, toda pravi sloves sta dosegla njegova sinova Gentile in Giovanni. Ta slednji se je rodil po letu 1427 in si je pridobil v Benetkah, kjer je živel, nenavadno slavo. Kot duhovni naslednik Mantegna se je v teku dolgega življenja, saj je dočakal skoro devetdeset let, zaradi svoje resnobe, preproste iskrenosti, kompozicijskega smisla in nežnosti v barvnem izražanju razvil iz sprva okornega in nesamostojnega posnemovalca v samo-svojega, svobodnega slikarja. Končno je postal naravnost poglavar starejše beneške slikarske šole, iz katere je izšlo večje število slavnih mož, med njimi tudi Giorgione in Tizian. — G. Bellini je bil eden izmed prvih italijanskih slikarjev, ki se je seznanil z oljnim slikarstvom in ga razvil do popolnosti. Topla barvitost, poglobljen občutek za lepoto pokrajine, točna risba in sočna, prosojno čista barva so bili znaki tedianega beneškega slikarstva, ki je bilo tako pod Bellinijevim vplivom, da je Albrecht Dürer, ki se je v Benetkah seznanil z njim, pisal domov v Nürnberg, da je »še zmerom najboljši v slikarstvu«. — G. Bellini je naslikal dolgo vrsto Madon z Jezuškom in mnogo svetniških podob, med temi mnogo cerkvenih slik, izmed katerih nekatere še krasé oltarje, druge pa visé po galerijah. — Naša slika predstavlja na prav pristrčen in ganljiv način prizor, ko Marija drži v naročju s križa snetega Kristusa. Izraz globoke žalosti in obupa je v Madoninem obrazu govoreče prepričevalno podan. Za ozadje služi pogled na gornjeitalijansko mesto z množico stolpov, cerkva in zvonikov, v ozadju pa veriga visokih alpskih vrhov zapira pogled. Zanimivo je pri sliki, s kakšno ljubeznivo pozornostjo in pazljivostjo obravnava slikar vse, tudi najneznatnejše podrobnosti, vsak cvet in del mestnega obzidja zadaj, vendar tako, da pri tem ne trpi poglobitva vsebine in poudarek te lepe slike, ki je na poudarjenem čustvenem izrazu skupine v ospredju.

K. D.

DOM IN DRUŽINA

JOPIČ IN HLAČKE

ELIZA SKALICKÝ

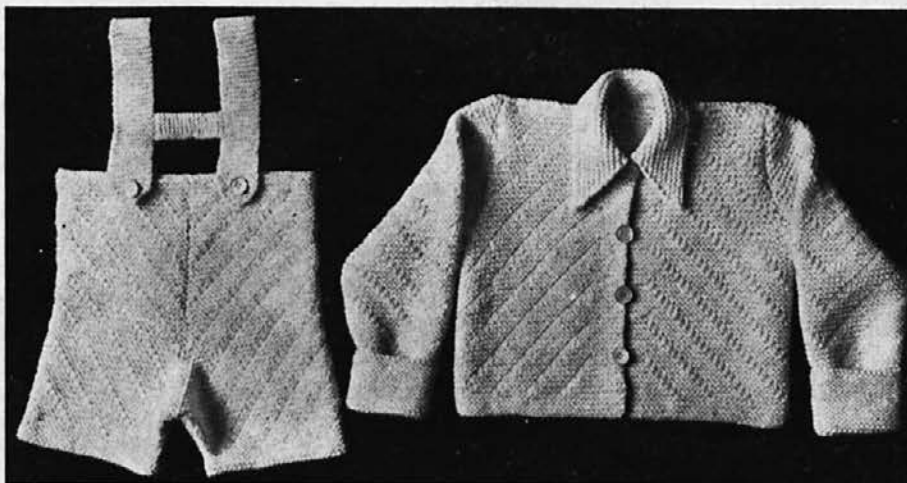
Kmalu pride zopet pomlad. Zgodaj moramo pripraviti nova otroška oblačila za lepe in sončne dneve. Najbolj pripravna so pletena in kvačkana.

Oblekca za enoletnega do triletnega fantka na naši sliki je delana z debelejšo volno s pletilkami številke 3 in pol.

Vzorec je preprost. Na licu in na hrbtni strani delamo vedno same desne petlje, samo vsako sedmo na hrbtni strani popletemo levo. Te leve petlje tvorijo vzorec. Pri vsaki vrsti pletemo levo petljo za eno petljo proti desni, od sredine naprej pa za eno petljo proti levi. Poševne črte vzorca vodijo iz sredine na vsako stran.

Za zadnji del jopiča nasujemo 55 petelj. Pletemo štiri vrste (osem igel) in sicer same desne za rob. Nato pričnemo z vzorcem. V prvi vzorčni vrsti pletemo vsako sedmo petljo levo, nato na licu v drugi vrsti same desne. V tretji vrsti pletemo najprej pet desnih petelj, šesto pletemo levo, nato zopet šest desnih petelj in sedmo spet levo itd. Tako se vzorec premakne pri vsaki vrsti za eno petljo, v prvi polovici dela na desno, v drugi polovici pa na levo stran. V sredini pletemo v tretji vrsti eno levo pred srednjo petljo prve vrste in eno levo po njej; torej pletemo med dvema levima petljama eno desno petljo, v peti vzorčni vrsti tri desne, v sedmi vrsti pa pet desnih itd. tako dolgo, da imamo zopet 15 desnih v sredini — tedaj pletemo srednjo petljo zopet levo in s tem dobimo novo vzorčno vrsto. Do pod pazduhe delamo z robom vred 36 vrst (72 igel). Nato zazankamo na vsaki strani po tri petlje hkrati. Potem pletemo do ramen 18 vrst (36 igel). Tu vedno zazankamo v začetku vsake igle po štiri petlje. To delamo tako dolgo, da nam ostane na igli še 17 petelj; te pa zazankamo vse hkrati.

Za prednji del nasujemo 40 petelj. Najprej delamo štiri vrste (osem igel) gladko za rob. Pri prednjem delu se vzorčna vrsta pomakne proti sredini in sicer v prvem proti levi, pri drugem prednjem delu pa proti desni. Spredaj pustimo pri prednjih delih na vsaki strani šest petelj za rob. Kjer se pričinja rob, se vzorec neha. Do pod pazduhe pletemo toliko kot za zadnji del, to je 36 vrst (72 igel). Tu zazankamo za rokavni izrez osem petelj hkrati. Nato pa še pri vsaki vrsti štirikrat po eno petljo. Potem pletemo od pod-

pazduhe dalje vsega skupaj 14 vrst (28 igel) do vratnega izreza. Za izrez najprej zazankamo šest petelj hkrati; nato pa še štirikrat po eno petljo. Od vratnega izreza do konca pletemo še devet vrst (18 igel), nato pa vse petlje, ki jih imamo še na igli, hkrati zazankamo.

Za rokav nasnujemo 41 petelj. Napravimo 24 gladkih vrst (48 igel) za zapestje. Za pletenje manšet vzamemo lahko malo tanjše igle. Ko pletemo vzorec, pri vsaki tretji vrsti dojemamo na vsaki strani štirikrat po eno petljo. Do rokavne okrogline pletemo 40 vrst vzorca. Tu na eni strani šest petelj zazankamo (to je spodnji rokav, pri drugem rokavu zazankamo šest petelj na nasprotni strani, da ne dobimo dveh rokavov za eno roko), nato pletemo še pet vrst (deset igel), potem pa snemamo za okrogline, in sicer vedno v začetku vsake igle dvakrat zaporedoma po dve petlji in dvakrat zaporedoma po eno petljo tako dolgo, da nam še osem petelj ostane na igli. Te pa vse hkrati zazankamo.

Za ovratnik nasnujemo 74 petelj in pletemo same desne. Pri vsaki vrsti v začetku igle snemamo. Ko imamo 12 vrst (24 igel), vse petlje hkrati zazankamo.

Za hlače nasnujemo za vsak del enako 55 petelj. Delamo jih od pasa navzdol. Najprej pletemo štiri vrste (osem igel) s tanjšo volno, spredaj desne in zadaj leve petlje. Ta del potem zavijamo na levo stran in prišijemo, da lahko vpe-ljemo elastiko. Potem delamo šele za pravi rob štiri vrste (osem igel), kakor pri zadnjem in prednjem delu jopiča. Vzorec delamo pri hlačnici tudi tako, da se v sredini cepi na levo in na desno stran. Pletemo enakomerno z drugim robom vred 30 vrst (60 igel). Nato dojamemo vedno v začetku vsake igle 24 petelj; to je na vsaki strani po 12 petelj; nato pa takoj pričnemo snemati in snamemo pri vsaki igli v začetku 16 petelj, to je na vsaki strani po osem petelj. Nato pletemo še štiri vrste (osem igel) enakomerno za rob. Če hočemo, lahko pletemo tudi tu nekaj vrst iz tanjše volne. Nato ga zavijamo in prišijemo, da se hlačke prehitro ne raztrgajo. Tudi hlačke na sliki imajo tak rob. Drugo hlač-nico pletemo prav tako. Za naramnice nasnujemo devet pe-telj. Priporočljivo je, da vzamemo tanjše igle, da se preveč ne raztegujejo.

Če delamo jopič in hlače po opisu, se moramo točno držati predvsem številke igel; sicer pa delamo lahko po kroju, ki je tudi narisani v zmanjšanem merilu na poli v tej številki. Vzorec za pletenje je prav tako narisani na naši poli.

DOBRA KUHARICA

POLJSKA KROMPIRJEVA JUHA

Kuhaj v dveh litrih vode $\frac{1}{4}$ kg sveže svinjske glave s koščkom korenja in korenino peteršilja. Posebej kuhaj v enem litru vode $\frac{1}{2}$ kg na kocke zrezanega krompirja in ga osoli. Napravi blede prežganje iz ene žlice masti, žlice moke in žlice drobno zrežanega zelenega peteršilja, zalij z juho od glave, dodaj z vodo vred kuhan krompir ter na majhne rezance zrezano meso glavé. Prideni še ščep popra in soli. Ko prevre, je juha pripravljena. Postavi jo s sirnatimi rezinami na mizo.

TELEČJE, GOVEJE ALI SVINJSKO SRCE S FIŽOLOM

Skuhaj srce z jušno zelenjavo, kuhano vzemi iz juhe in zreži na rezance. Razgrej v kozi žlico masti, prideni 5 dkg dobro sesekljané mastne prekajene slanine, žlico drobno zrezane čebule in, ko prav malo zarumeni, še pol žlice

moke, ščep paprike, strok strtega česna in zrezano srce. Nekajkrat premešaj, prilij zajemalko juhe in posebej kuhan fižol z vodo vred (tri decilitre fižola), osoli in, ko vse skupaj še nekaj minut vre, primešaj dve žlici kisle smetane in — če imaš — janežvevo vejico ali lovorjev list. Jed mora biti gosta. Postavi jo s kislim zeljem ali krompirjevim pirejem na mizo.

SIRNATE REZINE

Razreži en dan stare žemlje na podolgate rezine, vsako po eni strani pomoči v raztopljeno surovo maslo in v nastrgan bohinjki sir, naloži na pekačo in postavi za nekaj minut v vročo pečico, da se nekoliko zarumene; potem jih zreži na rezance.

NARASTEK IZ PREOSTALEGA KROMPIRJA

Mešaj 3 dkg surovega masla in en rumenjaki, prideni $\frac{1}{2}$ l mrzlega pretlačenega krompirja, nekoliko soli, žlico moke in sneg enega beljaka. Namaži kožo in stresi vanjo polovico mešanja, nato 2—3 žlice kaše, po vrhu pa spet potresi mešanje, dodaj žlico sira in polij z žlico surovega masla.

OCVIRKOVI NAVIHANCI BREZ JAJC

Napravi na deski testo iz 20 dkg moke, 10 dkg mrzlih sesekljanih ocvirkov, 7 dkg sladkorja, pol žličice drobno zrezane limonove lupine, ščepa cimeta, ene žlice rume, štirih žlic mrzlega mleka in četrtnine pecilnega praška. Ugnetenó testo pokrij za pol ure, da nekoliko počije. Nato ga razvaljaj za pol mezinca na debelo in izreži z majhnim krofovím obodecem hlebčke, polovici od njih pa napravi v sredi z naprstnikom luknjo. Polagaj hlebčke na pomazano, z moko potreseno pekačo in jih peči v srednje vroči pečici. Pečene in ohlajene nadevaj z mezgo in jih pokrij s takimi, ki imajo v sredi luknjo, tako da se mezga vidi. Nato jih potresi s sladkorjem.

JAJČNA JED S ŠUNKO

Zreži dve po en dan stari žemlji na mezinec debele rezine. Namaži skledo, varno pred ognjem, jo obloži z rezinami, potresi z drobno zrezano šunko (5 dkg) in dodaj spet rezin in šunke; na vrhu morajo biti rezine. Razmotaj dve jajci, četrt litra mleka ali polovico kisle smetane, ki jo nekoliko osoli, polij po žemljah in speci. Pečeno postavi s solato na mizo.

CENENA OREHOVA POTICA

Napravi testo. Nalij v skodelico tri žlice toplega mleka, dodaj žličico sladkorne sipe in 3 dkg drožja; vse zmešaj ter postavi v stran, da vzhaja. Nato zmešaj v večji skledi pol litra toplega mleka, dve žlici sladkorja, 12 dkg surovega masla, kavino žličico soli in 85 dkg moke; vse dobro zmešaj, prideni vzišli kvas in eno jajce. Ko že nekaj časa stepaš, prideni žlico masti in stepaj še nekaj minut. Potresi testo z moko, ga pokrij in postavi na toplo, da vzide. Potem ga pomazi z orehovim nadevom in potresi z 10 dkg orehov, zrezanih s krivim nožem. Iz tega testa napraviš eno veliko ali dve manjši potici.

NADEV ZA OREHOVO POTICO

Stresi v kožo 18 dkg sladkorne sipe in mešaj, da zarumeni in zavre. V ta sladkor stresi 15 dkg zmletih orehov in tri pesti krušnih drobtin; premešaj in prilij 4 del vročega mleka; ko zavre, odstavi in prideni polno žlico kakaa, žlico drobno zrezane limonove in pomarančne lupine, ščep cimeta in za jajce surovega masla. Vse dobro premešaj in postavi v stran, da se nekoliko ohladi. M. R.

ZABAVA IN ŠALA

EPIGRAMI

ROJEN KOMAR

PISCU SONETOV

Zloge preštevaš, izbiraš si rime,
rad bi nabral jih za dober sonet;
srčne ne čakaš oseke in plime,
da z doživetjem bi bil ti zapet.

Kje naj sonet pač umeten kaj prime,
dasi do zadnje je pike prešet!
To je kot cvetje umetno sred zime,
zreš ga, pa hitro zavreš ga spet.

Pesnik, počakaj grenké bolečine,
da ti v trpljenju srce zagori,
da te z nebrzdano silo prešine;

v kriku se le ti srce umiri.
Če pa boleš ti brez pesmi premine,
v srcu ni tvojem odvečne krvi!

PISUNU KMEČKIH POVESTI

Tri sto zelenih in turška motika! —
nož se zabliška in skrči se pest;
sova na oknu v temò zaskovika —
to je začetek za kmečko povest!

V njej naj prešerno vsak pljuje in čika,
dekla naj krave gre dostikrat mlest;
župnik naj tudi ne bo pol svetnika,
dasi ob tednu krtači nam vest.

Dragi pisun, in na jezik ne zabi!
Mlečen ne bodi, cmeráv in mehák,
kletvico mastno z užitkom pograbi,

jezik naj bo ti robot in krepak;
stara resnica ne bodi ti v rabi,
žito da streta nam ljul'ka in slak!

SMEŠNICE

DOBER ZGLED

Sluga velike tvrdke stopi v pisarno svojega ravnatelja
in precej trdo zaloputne z vrati.

»Gospod ravnatelj,« pravi, »danes ob štirih bi rad od-
potoval. Naše društvo ima izlet v Županovo jamo.«

Gospod ravnatelj pa je tak mož, da rad vsakega uči
vljudnosti in lepega vedenja.

»Stopite no sem, Peter!« pravi. »Pokazal vam bom, kako
je treba stopiti v ravnateljstvo pisarno in kako ga na-
govoriti. Sédite, prosim, za mojo pisalno mizo.«

Peter se usede. Gospod ravnatelj odide iz pisarne, se
vrne, prav na rahlo zapre vrata za seboj ter se prijazno
nasmehne:

»Oprostite mi, gospod ravnatelj, če vas nadlegujem. Toda
silno rad bi šel danes popoldne na izlet v Županovo jamo.
Naše društvo ga namreč prireja. Morda boste toliko dobri
in mi dovolili?«

Peter, robati sluga, se odkašlja, dvigne glavo in pogleda
ponižnega prosilca:

»Seveda, dragi moj! Na, tri kovače za na pot in dobro
se imej!«

STRAŠEN OTROK

H Končanovim je prišla teta na obisk. Po kosilu prinesó
slaščice na mizo. Mali Tonček jih ima seveda na vso moč
rad. Hudo mu je, ko vidi, kako tudi teti dišé. Malo jih bo
ostalo zame, premišljuje. Nenadoma pa vpraša:

»Teta, ti je torta všeč?«

»Seveda mi je, Tonček; prav dobra je.«

»Čudno. Mama pa zmeraj pripoveduje, da sploh nimaš
okusa.«

SLABA PRESKUŠNJA

Nekoč je Lessing hotel preskusiti poštenost svojih slu-
žabnikov, pa je pustil denar na mizi. Ko se je pozneje vrnil,
je seveda ugotovil, da je denar poprej pozabil prešteti.
Tako je bil ves trud zastonj.

RAZTRESENOST

V profesorjevo delovno sobo priteče babica in z veselim
obrazom naznani rojstvo potomca. »Gospod profesor,« vpije,
»deček je!«

»Tako,« godrnja profesor. »Povejte mu, naj počaka, ali
pa naj kasneje pride, ker sem pravkar zelo zaposlen.«

SAMOPOMOČ

»Počemu si si pa kupil saksofon?«

»Samo izposodil sem si ga pri sosedovih.«

»Pa menda ne boš igral nanj?«

»Pa tudi oni ne — vsaj dokler ga imam jaz!«

MED PISATELJI

»Veš, da lahko s svojo novo povestjo zaslužiš precejšno
vsoto denarja?«

»Misliš, da res?«

»Čisto gotovo! Samo z nekom moraš staviti, da ti knjige
ne bodo nikoli natisnili...«

NA OCEANU

»Gospod kapitan, kaj se take velike ladje pogosto po-
topijo?« vpraša občutljiva dama kapitana velikega preko-
morskega parnika.

»O ne, milostiva, samo enkrat.«

DOBER NAPIS

Strmljan je imel navado, da je na vrata svojega stano-
vanja zmeraj pritrdil listek z napisom, kam je odšel in kdaj
se bo vrnil. Nekoč je odšel na pogreb svojega prijatelja in
na vrata pritrdil listek: Sem na pokopališču.

Ko se je vrnil domov, je našel na listku pripis: Naj ti bo
zemljica lahka!

POTRESNA ZGODBA

Znanec pripoveduje o potresu, ki ga je pred kratkim
doživel, ko je popotoval po tujih deželah.

»Pa si se pošteno bal, kajne?«

»No, dà. Toda, veš, zemlja se je še bolj tresla kot jaz!«

OTROŠKA MODROST

Učitelj: »Dragi moj Petan, prav nobenega napredka ne
vidim pri tebi. Niti brati še ne znaš gladko. Ko sem bil jaz
v tvojih letih, sem že čisto gladko bral.«

Učenec (preprosto): »Morda ste imeli boljše učitelje, go-
spod učitelj?«

UGANKE IN MREŽE — KDO JIH RAZVEŽE

PROSNJA

(Castor & Pollux, Maribor. — 12 pik.)

UGANKA

(Janko Moder, Dol. — 14 pik.)

Peruti velike imam,
leteti pa vendar ne znam;
na mestu se v zraku vrtim,
gospoda pošteno živim.

ZAPOVED

(Eva, Ljubljana. — 22 pik.)

h f š a č — n t k f e b z — a h č ž
j f e b z — g z g k m — n z i e b z —
n e a e.

ZNAMENJA

(J-ša, Rožna dolina. — 16 pik.)

†₁ + †₃ + †₇ + †₈ + †₉ + †₄ + †₄
+ †₆ + †₈ + †₇ + †₈ + †₅ + †₃ + †₂ + †₄

BESEDNA UGANKA

(Tek, Ljubljana. — 13 pik.)

Mezeg, dihur, anoda, Izo, roji, pero,
krogi, ski, Kajn, Zmago, Tit, cerkev,
proso, kljuse, Zoré, bajta, ime, grb, sod.
Vzemi po dve črki iz vsake besede.

KONJICEK

(Tone, Ljubljana. — 20 pik.)

r	a	u	r	k	e	e	u	a	h	o	a
č	a	e	r	j	j	l	s	g	z	m	u
d	e	b	n	a	j	d	n	r	d	k	s
č	i	l	o	o	a	g	e	o	i	d	o
j	u	e	e	o	s	o	j	e	o	p	a
l	i	v	b	v	e	r	l	z	o	j	j
j	a	m	j	i	d	v	d	v	k	j	o
l	e	j	s	*	i	l	k	e	z	o	a
p	e	e	i	s	l	l	a	s	m	d	o
v	e	t	e	s	l	o	g	r	i	d	m
v	a	z	p	o	i	e	š	u	a	o	a
v	o	b	j	m	a	g	r	j	u	n	m

DOPISNICA

(Nace Cuderman, Tupaliče. — 11 pik.)

Le vsi!

Ni zapreke

Oče ne ve

Hrol

Prejel sem dopisnico gornje vsebine
ter jo pošiljam ugankarjem, da jo raz-
rešijo.

IMENA

(Kozma, Ljubljana. — 12 pik.)

Erik Osep
Ciril Tanjev
Gal Golorok
Klemen Poberaj
Janez Birg

OGLAS

(Dolmit, Št. Rupert. — 10 pik.)

V nedeljo mi je bila ukradena ročna
torbica z monogramom USP. V njej je
stvar, ki mi je zelo draga in me zato
izguba peče. Kdor jo najde, dobi na-
grado.

RAZPRODAJA

(Francè, Mošnje. — 23 pik.)

Mali lonci:

III., IV., V., VI., XII., XIV. vrste:

11, 31, 41, 51, 21, 11 à 1 din

I., VIII., IX., XI. vrste:

21, 11, 21, 41 . . . à 5 din

II., XIII. vrste:

31, 41 . . . . . à 4 din

VII., X. vrste:

51 . . . . . à 2 din

Kupujte! Izredna prilika!

PREGOVOR

(E. Kleč, Kranj. — 15 pik.)

$K (-7 + 4 + 6) + (3 - 6) + (10 -$
 $- 10 + 4 - 4 - 11) + (-4 - 11) +$
 $+ (9 - 6 + 5 - 6) + (3 - 11 - 7 +$
 $+ 1 + 4 - 4 - 11) = x$

POSETNICA

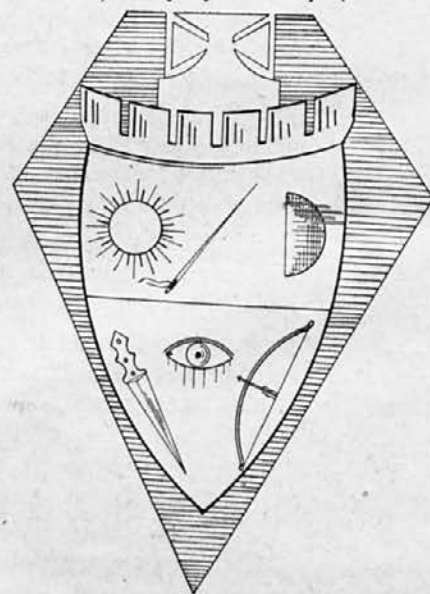
(Hostar, Vrhnik. — 9 pik.)

MILE TJADIČ

TLAKE

GRB

(Muc, Ljubljana. — 18 pik.)

REŠITEV UGANK V FEBRUARSKI ŠTEVILKI

Rek. Vzemi iz vsakega imena po tri
zapovrstne črke. — Mladost je norost.

Pismo. Namesto črke v skrivnem
napisu vzemi številko, ki jo ima črka v
abecedi, in vzemi tisto črko v ključu,
ki je v narekovajih. — O pustu so
zrele neveste, o postu pa preste.

Predpustne zabave. V prvi
vrsti vzemi zadnjo črko, v drugi prvo
itd. — Vse mine.

Seštevanka. Postavi abecedo v
romb. Ob strani napiši črke, na vrhu
pa številke. — Upanje spremlja strah.

Past. Abecedo postavi v prostorčke
med žicami. Črke ti povedo znamenja
na mreži in podstavku. — Še stare miši
gredo v past.

Vetrovnica. Začetnicam strani
neba prištevej ali odštevej pridejana
števila. Dobiš črke v abecedi, ki jih
po eno jemlji v smeri urnega kazalca.
Dobiš: Ni sonca brez sence.

Uganka. Belje, Celje, Melje, zelje.

Peč. Vzemi najprej v drugi vrsti
prvo črko, potem v četrti zadnjo, v

drugi zadnjo, v četrti prvo itd. — Mrzle
peči nihče ne objema.

Iz Vodnika. Išče te sreča, um ti
je dan, našel jo boš, če nisi zaspan.

Koledar. Iz imena vzemi črke, ki
jih povedo številke datuma. — Mladika,
naš list.

Vremenska. Zamenjaj znamenja
s črkami iz abecednega kvadrata, ki bi
stale tam v zvezi s črko, ki je pri zna-
menju. — Na jasno nebo pa na sit
trebuh se ni zanesti.

Rešitve je treba poslati do 20. vsakega meseca na naslov: Janko Moder, Dol pri Ljubljani. — Zastavljavci ugank naj pošiljajo tudi svoje rokopise na isti naslov.

A. N., Murska Sobota. »... Oprostite, da se mi je na mestih zapacalo. Jutri bom vprašan zgodovino, odposlal bi Vam pa rad še danes.« Da, šola in poezija se ne vidita radi! Vaši »Prekmurski motivi« so zanimiv pojav. Doslej smo iz Slovenske krajine prejemali le bogastvo proze; ali se bo sedaj oglasila na teh epičnih ravninskih tleh tudi nežna Muza lirike? Oblika Vaših pesmi je pravilna, stih gladko in smiselno tekó. V vseh se čuti nekaj neprisljnen vpliv narodne lirsko-epske pesmi. Razen štirih ali petih (V Ljubljani, Radovednost, Žalost pod oknom, Slika, Slovo sezona) so pesmi kar dobre in bodo mogoče dobrodošle Rafaelovi družbi za »Izseljenski vestnik«. Saj po aktualni vsebini pesmi predvsem tja spadajo (n. pr. Življenje sezoncev in izseljencev). Za Mladike so le nekoliko prelahko izdelane. Pisati bi morali seveda tudi samo na eno stran — pozna se, da z uredništvu še niste imeli opravka.

M. P., Sv. Tomaž pri Ormožu. »... Sem namreč osemnajstletno kmečko dekle, z osnovnošolsko izobrazbo, bližnja sorodnica pisatelja Ksaverja Meška. Res sem si v šole nekoč zaželela, a kaj, ko gmočna sredstva niso dopustila. Zdaj delam doma, hodim na dnine, iščem mesto služkinje začetnice in mimogrede ob dolgih zimskih večerih pišem novele, igre in pesnikujem. Sicer je vse, kar dam iz rok, skromno, preprosto in neučeno kot jaz. A opustiti tega ne morem, neka notranja sila me primora, da, čeprav me kregajo doma, pišem, četudi nimam upanja, da bi kedaj zares uspela... Tudi revni človek si včasih zaželi izobrazbe.« Ponatisnili smo del zanimivega pisma v ponoven dokaz, kako daleč je pri nas ustvarjalna kultura že prodrla! Brezhibna slovenščina z dobrim slogom in pravilnim pravopisom me pripravi tako daleč, da kar težko verjamem podatkom skromnosti v pismu. Toda evo ene izmed poslanih pesmic v ponatisu:

Slepčeva.

Kadar zjutraj sonce vzhaja in se zarja prismehlja, zame nova bol prihaja, novi delež mi gorja.	In ko sonce že zahaja, ko se zadnji žar gubi, nova me boleštna tema tepe, da srce ihti.
Ko se opoldne vse raduje in krog mene veseli, v meni črna misel kljuje, zame dneva, sonca ni.	Rad bi videl sonce zlato in na nebu zvezdice, polje širno, prebogato, še ljubezni si srce želi.

Pa je ni ljubezni zame
in ni sonca žarkega,
bolečina je le zame...
in svetla misel na Boga.

Kako preprosto in jasno, a kljub temu lepo! Marsikateremu mestnemu pisunu lahko služi za zgled! Pesmi so za pesnico velik uspeh, za liste pa bodo nekaj posebnega. Le pošljite jih še v ženske liste, na katere ste naročeni! Radi Vam jih bodo priobčili. Sčasoma boste sami odkrili svoje napake: obliko obvladate in jo še spoznavajte ob marljivem branju, v vsebino pa polagajte svoje preprosto srce! Tudi sestavka v nevezani besedi sta kar dobra: črtica »Moja sreča« (Zapiski) se bere gladko in mi pričara pred dušo raj — zrelo klasje in mehke poti po mejicah... »Po križevem potu«, slika stare viničarke Jurjevke je le odlomek in kot tak ne daje prave podobe. Prisluhnite narodni pesmi in poživite njene motive!

REŠILCI UGANK IZ FEBRUARSKE ŠTEVILKE

Aleš France (125), Ambrož Franc (107), Baša Lenčka (168), Boštele Anton (149), Bulovec Ivo (165), Cirilska knjižnica, Ljubljana (186), Cuderman Ignacij (168), Debevec Krista (165), Demšar Viktor (168), Gros Ančka (168), Imperl Peter (125), Knjigarna »Ilirija« (168), Jakob Franc (186), Jandejsek Mira (168), Jeraša Janez (168), Jug Franjo (125), Kalan Minka (168), Klobovs Anton (186), Kapš Stanko (186), Kocmur Pavla (168), Kovač Franc (105), Kleč Ela (168), Kern Franc (186), Lipoglavšek Slava (125), Lovšin Vinko (149), Lukovšek Ivanka (168), Mihelčič Franc (165), Modrinjak France (149), Pavlin France (165), Provincijalat franč. reda (162), Rakovec Josip (125), Regali Ivanka (105), Rotar Marija (165), Tršinar Slavko (107), Vodopivec Anton, Alfred (105), Videnšek Ana (123), Kmet Janez (186), Kunstelj France (186), Kiferle Danica (127), Kovačič Franc (186).

IZZREBANI SO BILI

Za prvo nagrado: Jakob Franc, bogoslovec, Ljubljana, Semeniška 4.

Za drugo nagrado: Kocmur Pavla, Kranj, Stara cesta; Kern Franc, bogoslovec, Ljubljana, Semeniška 4.

Za tretjo nagrado: Baša Lenčka, Ljubljana; Kleč Ela, Kranj, Tavčarjeva 16; Videnšek Ana, Moste-Ljubljana, Predovičeva 10.

TEKMOVANJE ZASTAVLJAVCEV

Castor & Pollux, Maribor (14); Prokijon, Ljubljana (12); Tone, Ljubljana (9); Janko Moder, Dol (5); Tek, Ljubljana; Muc, Ljubljana; Nace Cuderman, Tupaliče (2); Arnšek Jože, Sv. Jedert; Dun, Ljubljana; Fek, Ljubljana; Pirnat, Ljubljana; E. Kleč, Kranj; Dolmit, St. Rupert (1).

RAZPIS NAGRAD ZA MAREC

Za 1. nagrado: Ura budilka v vrednosti 100 dinarjev.

Za 2. nagrado: Dve knjižni nagradi iz založbe Mohorjeve družbe v vrednosti po 50 dinarjev.

Za 3. nagrado: Tri knjižne nagrade iz založbe Mohorjeve družbe v vrednosti po 20 dinarjev.

Prvo nagrado naj izžrebani vselej dvigne v podružnici Mohorjeve knjigarne v Ljubljani, za ostale naj si pa izžrebani ogledajo podrobna navodila v letošnji prvi številki Mladike.

POMENKI

Kozma, Ljubljana: To pot se nisi posebno dobro odrezal.

France, Mošnje: Veliko lepega si mi poslal. Upam, da bo vse objavljeno.

E. Kleč, Kranj: Večino ugank bom počasi uporabil v našem kotičku. Le še se oglasi.

Castor & Pollux, Maribor: Upam, da si že dobil moje pismeno sporočilo.

**Pred
kratkim
smo
izdali**

DR. A. SLODNJAK: FRAN LEVSTIK, MARTIN KRPAN 2. izdaja

Broš. 6 din (za ude din 450), vez. 14 din (za ude din 1050)

LIPPL - SOVRE: MRTVAŠKI PLES

Broš. 16 din (za ude 12 din), vez. 24 din (za ude 18 din)

DR. JAKOB SKET: MIKLOVA ZALA 6. izdaja

Broš. 16 din (za ude 12 din), vez. 24 din (za ude 18 din)

**Družba
sv. Mohorja
v Celju**

SKODELICA SLADNE KAVE JE SKODELICA ZDRAVJA!

Kneippova
sladna kava

Naročite

„Slovenca“

Zakaj? Ker je najboljši slovenski dnevnik in ker ste zavarovani za 10.000 din za primer smrtne nezgode.

Oglašujte v „Slovenca“!

Zakaj? Ker je največji in najbolj razširjen slovenski dnevnik ter imajo zato oglasi v njem najzanesljivejši uspeh.

Naš najcenejši popoldnevnik

„Slovenski dom“

(na mesec stane le 12 dinarjev) je dober informativni dnevnik, ki ga priporočamo vsakomur, zlasti pa vsem tistim, ki ne zmorejo naročnine za »Slovenca«.

„Domoljub“

je naš največji, najbolj razširjeni tednik — pri naša redno dve strani slik. Stane letno le 38 din. Požarna podpora 1000 din.

„Bogoljub“

je najboljši in najlepši nabožni mesečnik. Letno stane le 20 dinarjev.

Časopise naročate lahko pri vseh naših podružnicah v Ljubljani, Mariboru, Celju, Ptuju, Kranju, Novem mestu in na Jesenicah in pa pri glavni upravi v Ljubljani, Jugoslovanska tiskarna.

NAGRADE NOVIM NAROČNIKOM „MLADIKE“

Naslednjim novim naročnikom je izbral žreb za nagrado po en letnik našega lista iz prejšnjih let:

1. Il. drž. realna gimnazija, Maribor. — 2. Rutar Angela, Turiška vas. — 3. Mostar Fr., livarna kovin, Ljubljana. — 4. Cukala Jožef, bogoslovec, Ljubljana. — 5. Vengust St., trg. pomočnik, Celje. — 6. Plahuta Martin, delavec, Stopca 1. — 7. Balažič Matija, kaplan, Sv. Rupert v Slov. gor. — 8. Jagodič Emica, Ljutomer. — 9. Pintar Marija, Ljubljana. — 10. Turnšek Marinka, soproga inženirja, Sv. Peter v Sav. dolini. — 11. Domadenik Rozalija, posestnica, Zg. Hoče. — 12. Cestnik Barica, pletilja, Vinica pri Črnomlju. — 13. Recelj Karla, učiteljica, Virštanj. — 14. Sodja Milka, poslovoalkinja, Gorje. — 15. Kobalj Zinka, Stražišče. — 16. Čevc Emilijan, dijak, Ljubljana. — 17. Ruter Ivan, šolski upravitelj, Sv. Andraž. — 18. Wolhar Danica, Ljubljana. — 19. Skalar Marija, št. Vid nad Ljubljano. — 20. Marinič Franc, Bertovski Prelogi. — 21. Kovač Fr., Ljubljana. — 22. Trstenjak Zdr., Ljubljana. — 23. Nela ing. Bajžljeva, Petrovgrad. — 24. Zalokar Ivan, tesarski mojster, Sp. Gorje. — 25. Poderžaj Ciril, ključavničarstvo, Ig. — 26. Kralj Jože, dimnikar, Dravograd. — 27. Perko Slavka, Goriče. — 28. Skebe Silv., župnik, št. Urška gora. — 29. Ambrož Franc, Zg. Kašelj. — 30. Kalan Janez, župnik, Fontane de Conte.

Vse p. n. nagrajence vljudno prosimo, naj nam po dopisnici sporočé, kateri letnik želé. Navedejo naj pa dva letnika ali tri letnike, da jim lahko ustrezemo, če bi bil eden ali drug željeni letnik razprodan.

Uprava Mladike, Celje

HRANILNICA DRAVSKE BANOVINE
CELJE • KOČEVJE • LJUBLJANA • MARIBOR

Obrestna mera za vloge znaša do **5%**

Za vloge in obresti jamči Dravska banovina z vsem premoženjem in vso davčno močjo!